

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Møteinnkalling

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

Møtedato: 24.04.2019	Møtenr: 02/19	Utsendt dato: 24.02.19	Utsendt fra: Kirkevergen
--------------------------------	-------------------------	----------------------------------	------------------------------------

Møtedag: Onsdag
Kl: 1830 - 2100
Møtested: Nygård kirke, Alfred Offerdals vei 30, 5164 Laksevåg

Forfall bes meldt: Bergen kirkelige fellesråd v/Siri Hoff Austgulen tlf: 55 59 32 09 eller e-post sa267@kirken.no

Spørsmål og saker som ønskes tatt opp i tillegg til oppsatt saksliste, meldes til Mona Gangsøy Eide: me855@kirken.no innen 23.04.19

Medlemmer som har forfall må selv varsle varamedlem.

Varamedlemmer møter kun etter særskilt innkalling.

Bergen kirkelige fellesråd

Lars Kristian Stendahl Gjervik
leder

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Vedlegg:

Saker til behandling: 13/19 – 25/19

Sak nr.	Sakstittel	
13/19	Godkjenning av innkalling og saksliste til møte	
14/19	Godkjenning av møtebok	
15/19	Bergen kirkelige fellesråd - Godkjenning av årsregnskap 2018 med revisjonsberetning og kontrollutvalget sin uttalelse	
16/19	Bergen kirkelige fellesråd - Tilsagnsbrev 2019 fra Bergen kommune	
17/19	Bergen kirkelige fellesråd - Økonomirapport pr 28.02.2019	
18/19	Bergen kirkelige fellesråd - Budsjettsøknad 2020 og økonomiplan 2020 - 2023 til Bergen kommune	
19/19	BKF - Årsmelding 2018	
20/19	BKF - Pionérprisen 2019	Ikke offentlig
21/19	BKF - Operasjon givertjeneste	
22/19	BKF - Høring om soknesammenslåing/samarbeid mellom soknene	
23/19	BKF - Endring av vedtekter for gravplassene i Bergen	
24/19	Oppnevning av ny medlem og varamedlem i Bergen kirkelige fellesråds gravplassutvalg	
25/19	Referat og orienteringssaker	

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

Godkjenning av innkalling og saksliste til møte

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
13/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Siri Hoff Austgulen

Arkiv: Arkivsaknr: 19/86

Saksbeh.: Siri Hoff Austgulen

Bakgrunn:

Godkjenning av innkalling og saksliste til møte 24.04.19

Kirkevergens forslag til vedtak:

Innkalling godkjennes

Saksliste godkjennes slik den foreligger

KIRKEVERGEN I BERGEN 12.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Siri Hoff Austgulen
arkivar

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

Godkjenning av møtebok

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
14/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Siri Hoff Austgulen

Arkiv: Arkivsaknr: 19/86

Saksbeh.: Siri Hoff Austgulen

Bakgrunn:

Det er ikke kommet merknad til møtebok i BKF 20.02.19 - møte nr 01/19

Kirkevergens forslag til vedtak:

Møteboken godkjennes som den foreligger

KIRKEVERGEN I BERGEN 12.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Siri Hoff Austgulen
arkivar

Vedlegg:

Dok.dato   **Tittel**

11.03.2019   Revidert protokoll BKF møte 20.02.19

Ellers møte:

Anne Mathilde Klare, prost Bergensdalen

Karsten Askeland, orgelkonsulent – til stede under sak 08/19

Møteleder:	Lars Kristian Stendahl Gjervik
------------	--------------------------------

Bergen kirkelige fellesråd

07.03.19

Lars Kristian Stendahl Gjervik
Leder

Asbjørn Vilken
kirkeverge

Saksliste

Sak nr.	Sakstittel
01/19	Godkjenning av innkalling og saksliste til møte 20.02.19 - Møte 01/2019
02/19	Godkjenning av møtebok fra BKF møte 12.12.2018 - Møte 06/18
03/19	BKF - Valg av leder og nestleder 2019
04/19	BKF - Verdi- og måldokument 2019-20
05/19	Bergen kirkelige fellesråd - Årsregnskap 2018
06/19	Bergen kirkelige fellesråd - Økonomirapport pr 31.12.2018
07/19	Antveit gravplass - Nyanlegg - Utvidelse av Åsane kirkegård - Godkjenning av gravplassplan
08/19	Bergen kirkelige fellesråd - fremtidig orgelpolitikk
09/19	BKF - Nytt medlem av Kulturutvalget
10/19	BKF - Årsmelding for kontrollutvalget i BKF 2018
11/19	BKF - Årsplan for kontrollutvalget i BKF for 2019
12/19	Referat og orienteringssaker fra BKF møte 20.02.19 - Møte 01/2019

01/19: Godkjenning av innkalling og saksliste til møte 20.02.19 - Møte 01/2019

Kirkevergens forslag til vedtak:

Innkalling godkjennes

Saksliste godkjennes med følgende endringer

Representanten Asbjørn Valen gikk midt under sak 11/19

Sak 12/19 - Referat og orienteringssaker fikk **7 nye punkt** (muntlige orienteringer) **4.** Ulykke i Akasia barnehage, **5.** Orientering om Akasia AKGs økonomi, **6.** Samlinger m/diakoni i sentrum, **7.** Diakonimidler, **8.** 5 mars informasjons og inspirasjonssamling om lokal inntjening, **9.** Samling med politikere i forkant av valget planlegges, **10.** Tilgjengelighetsprisen

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

BKF- 01/19 Vedtak:

Kirkevergens forslag ble enstemmig vedtatt

02/19: Godkjenning av møtebok fra BKF møte 12.12.2018 - Møte 06/18

Kirkevergens forslag til vedtak:

Møteboken godkjennes som den foreligger

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

BKF- 02/19 Vedtak:

Kirkevergens forslag ble enstemmig vedtatt

03/19: BKF - Valg av leder og nestleder 2019

Valgkomiteens forslag til vedtak:

Som leder av Bergen kirkelige fellesråd i 2019 velges Lars Kristian Stendahl Gjervik

Som nestleder av Bergen kirkelige fellesråd 2019, og som leder av Administrasjonsutvalget velges Bente Krokeide

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

Behandling:

Valgkomiteen fremmet nytt forslag til vedtak

Som leder av Bergen kirkelige fellesråd, frem til nytt fellesråd er konstituert i november 2019, velges Lars Kristian Stendahl Gjervik

Som nestleder av Bergen kirkelige fellesråd, frem til nytt fellesråd er konstituert i november 2019, og som leder av Administrasjonsutvalget velges Bente Krokeide

Det var 24 stemmeberettigede under behandling av denne saken

BKF- 03/19 Vedtak:

Lars Kristian Stendahl Gjervik ble valgt som leder med 24 stemmer

Bente Krokeide ble valgt som nestleder med 23 stemmer og 1 blank

04/19: BKF - Verdi- og måldokument 2019-20

Kirkevergens forslag til vedtak:

Fellesrådet vedtar fremlagte forslag til Verdi- og måldokument 2019-2020

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

Behandling:

Forslag om tillegg fremmet i møtet av representanten Jorid Laura Vingen Endal

Legge til nytt punkt under overskriften «Arbeide for fortsatt dyktiggjøring og kompetanseheving av administrasjonslederne» med teksten: «Områdeleder lar den enkelte menighetsrådsleder gi innspill i forarbeid til oppfølging av administrasjonsleder»

Forslaget ble enstemmig vedtatt

Kirkevergen fremmet nytt forslag til vedtak:

Fellesrådet vedtar fremlagte forslag til Verdi- og måldokument for 2019-2020 med følgende endringer: 1. Legge til «menighetene» under opplisting av målgrupper. 2. Bytte ut ordet «kompetanse» med «arkivkompetanse,» under tiltak for oppfølging av saksbehandlere. 3. Ta med en formulering om at det er ute i menighetene kirkens oppdrag

virkeliggjøres. Samt nytt punkt under overskriften «Arbeide for fortsatt dyktiggjøring og kompetanseheving av administrasjonslederne» som ble vedtatt i møtet.

BKF- 04/19 Vedtak:

Kirkevergens nye forslag ble vedtatt med 23 mot 1 stemme

05/19: Bergen kirkelige fellesråd - Årsregnskap 2018

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd fastsetter det fremlagte regnskapet med investeringsregnskap, driftsregnskap, balanse, noter og økonomisk årsberetning som virksomhetens årsregnskap for 2018.

Regnskapsmessig resultat disponeres som beskrevet i saken.

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

Behandling:

Kirkevergen fremmet nytt forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd fastsetter det fremlagte regnskapet med investeringsregnskap, driftsregnskap, balanse, noter og økonomisk årsberetning som virksomhetens årsregnskap for 2018.

Regnskapsmessig resultat disponeres som beskrevet i saken.

Kirkevergen gis fullmakt til å innarbeide redaksjonelle endringer

BKF- 05/19 Vedtak:

Kirkevergens nye forslag ble enstemmig vedtatt

06/19: Bergen kirkelige fellesråd - Økonomirapport pr 31.12.2018

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd tar økonomirapport pr 31.12.2018 til orientering.

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

BKF- 06/19 Vedtak:

Kirkevergens forslag ble enstemmig vedtatt

07/19: Antveit gravplass - Nyanlegg - Utvidelse av Åsane kirkegård - Godkjenning av gravplassplan

Kirkevergens forslag til vedtak:

1. Bergen kirkelige fellesråd godkjenner planene for Antveit gravplass, under forutsetning av at alle plandokumenter følger søknad om godkjenning.
2. Fellesrådets vedtak legges ved søknad til Bjørgvin bispedømmeråd om godkjenning av planene.

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

Behandling:

Representanten Eli Beate Presthus Nilsen forlot møterommet under behandling av denne saken da hun var inhabil

BKF- 07/19 Vedtak:

Kirkevergens forslag ble enstemmig vedtatt under forutsetning av at gravplassutvalget behandler saken og ikke har vesentlige merknader

08/19: Bergen kirkelige fellesråd - fremtidig orgelpolitikk

Kirkevergens forslag til vedtak:

1. Bergen kirkelige fellesråd takker for alle som har sendt inn hørings svar angående Bergen kirkelige fellesråd sin fremtidige orgelpolitikk
2. Bergen kirkelige fellesråd ser betydningen av å ta vare på kulturarven som ligger i

- mange av de eksisterende orglene våre, og vil søke å ta vare på dette
3. Bergen kirkelige fellesråd anerkjenner at pipeorgler har noen kvaliteter som digitale orgler ikke har, og ønsker at normalordningen skal være pipeorgler i kirkene. Dette utelukker ikke at en i enkelte kirker kan ha digitale orgler, enten som midlertidige løsninger eller som endelige løsninger.
  4. Bergen kirkelige fellesråd anerkjenner at kvaliteten på pipeorglene betyr mer enn antall stemmer, og aksepterer at i en del fremtidige orgelprosjekter begrenser antallet stemmer.
  5. Ved innkjøp av nye orgler, og ved store rehabiliteringsprosjekter, kan en forvente at menigheten stiller med en egenandel i finansieringen

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

Behandling:

Representanten Signe Sandberg fremmet forslag om at punkt 5 i kirkevergens forslag til vedtak strykes

Forslaget falt med 10 mot 14 stemmer

BKF- 08/19 Vedtak:

Kirkevergens forslag ble vedtatt med 23 mot 1 stemme

09/19: BKF - Nytt medlem av Kulturutvalget

Kirkevergens forslag til vedtak:

Fellesrådet oppnevner Lars Kristian Stendahl Gjervik som medlem av Kulturutvalget

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

BKF- 09/19 Vedtak:

Kirkevergens forslag ble enstemmig vedtatt

10/19: BKF - Årsmelding for kontrollutvalget i BKF 2018

Kontrollutvalgets forslag til vedtak:

Fellesrådet godkjenner årsmelding 2018 for kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd.

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

BKF- 10/19 Vedtak:

Kontrollutvalgets forslag ble enstemmig vedtatt

11/19: BKF - Årsplan for kontrollutvalget i BKF for 2019

Kontrollutvalgets forslag til vedtak:

Fellesrådet vedtar vedlagte årsplan for kontrollutvalget i BKF for 2019

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

BKF- 11/19 Vedtak:

Kontrollutvalgets forslag ble enstemmig vedtatt med følgende tillegg "slutføring av pågående forvaltningsrevisjon

12/19: Referat og orienteringssaker fra BKF møte 20.02.19 - Møte 01/2019

1. Protokoll fra møte i Arbeidsutvalget 05.02.19 - møte nr 01/19
2. Protokoll fra møte i Administrasjonsutvalget 05.02.19 - møte nr 01/19
3. Protokoll fra møte i Kontrollutvalget 05.02.19
4. Ulykke i Akasia barnehage
5. Orientering om Akasia AKGs økonomi
6. Samlinger m/diakoni i sentrum
7. Diakonimidler
8. 5. mars informasjons- og inspirasjonssamling om lokal inntjening
9. Samling med politikerne i forkant av valget planlegges
10. Tilgjengelighetsprisen

Kirkevergens forslag til vedtak:

Sakene tas til orientering som de foreligger

Bergen kirkelige fellesråd 20.02.2019:

BKF- 12/19 Vedtak:

Kirkevergens forslag ble enstemmig vedtatt

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

Bergen kirkelige fellesråd - Godkjenning av årsregnskap 2018 med revisjonsberetning og kontrollutvalget sin uttalelse

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
15/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Mette Rogstad Heimli

Arkiv: KA - 133.0

Arkivsaknr: 18/361

Saksbeh.: Mette Rogstad Heimli

Bakgrunn:

Bergen kirkelige fellesråd fastsatte årsregnskapet for 2018 i møte 20.02.19 (BKF-sak 05/19).

Signert årsregnskap og økonomisk årsmelding for 2018 fremgår av utkast til årsmelding (side 30-40). Det er ikke gjort endringer i regnskapet etter fastsettelsen 20.02.19.

Revisor har avgitt ren revisjonsberetning datert 19.03.19.

Beretningen følger som vedlegg 1.

Sammen med revisjonsberetningen mottok vi også en oppsummering av årets revisjonsarbeid (vedlegg 2). Revisors hovedkonklusjon er at «Vi har ikke avdekket noen forhold som var av en slik karakter eller størrelse at de skaper usikkerhet om det fremlagte årsregnskap.»

Kommentarene som så følger i revisjonsrapporten tar vi med oss som konstruktive innspill i vårt videre arbeid, ikke minst når nye rutiner skal utarbeides i forbindelse med overgang til nytt regnskapssystem.

Kontrollutvalget behandlet årsregnskap 2018 i møte 02.04.19 og har avgitt følgende uttalelse:

1. Kontrollutvalget merker seg at driftsregnskapet viser et regnskapsmessig resultat på kr. 0 etter avsetninger.
2. Kontrollutvalget merker seg videre at BKF har tilfredsstillende lånegjeld, driftsresultat og disposisjonsfond for 2018 som ligger godt innenfor anbefalingene til Riksrevisjonen og Teknisk beregningsutvalg (TBU).
3. På bakgrunn av det som kommer frem i revisjonsrapport nr. 1 fra Deloitte ber kontrollutvalget om at kirkevergen kommer i møte 10.09.2019 for å redegjøre for hva som er/vil bli gjort i forhold til anbefalingene i rapporten.
4. Ut over det som er nevnt over, revisjonsmeldingen av 19.03.2019 og revisjonsrapport nr. 1 fra Deloitte, har kontrollutvalget ikke merknader til BKF sitt

årsregnskap for 2018.

Kontrollutvalgets partsbrev (KU-sak 11/19) følger som vedlegg 3.

Det vises til protokoll fra AU 09.04.2019 sak 32/19 og vedtaket:
BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag.

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd godkjenner årsregnskap for 2018 med investeringsregnskap, driftsregnskap, noter og økonomisk beretning.

Bergen kirkelige fellesråd tar revisors beretning til orientering.

Bergen kirkelige fellesråd tar kontrollutvalgets uttalelse om BKF sitt årsregnskap og økonomiske årsberetning for 2018 til orientering.

KIRKEVERGEN I BERGEN 10.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Mette Rogstad Heimli
økonomisjef

Vedlegg:

Dok.dato	Tittel
02.04.2019	Revisjonsberetning
02.04.2019	Revisjonsrapport
10.04.2019	Partsbrev - Årsregnskap og økonomisk årsberetning 2018 for Bergen kirkelige fellesråd - Uttalelse fra kontrollutvalget

Til Bergen Kirkelige Fellesråd

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Bergen Kirkelige Fellesråd som viser et netto driftsresultat på kr 6.713.935 og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 0. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, driftsregnskap og investeringsregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Bergen Kirkelige Fellesråd per 31. desember 2018, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av fellesrådet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Fellesrådet og daglig leder er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av informasjon i fellesrådets årsrapport, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Fellesrådets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Fellesrådet og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide og fastsette årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet,

men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av fellesrådets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir en dekkende fremstilling.

Vi kommuniserer med fellesrådet blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av fellesrådets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Bergen, 19.mars 2019
Deloitte AS

Unni-Renate Moe
statsautorisert revisor

Bergen Kirkelige Fellesråd
Att.: Daglig leder Asbjørn Vilkenen
Vestre Strømkaien 7

5008 BERGEN

Revisjonsrapport nr. 1 (journalføres)

19. mars 2019

REVISJONSRAPPORT FOR REGNSKAPSÅRET 2018

Vi har avsluttet revisjonen av årsregnskapet for Bergen Kirkelige Fellesråd (BKF) for 2018. Vi vil i denne forbindelse knytte noen kommentarer til vårt arbeid og det fremlagte årsregnskap. Revisjonsrapportens formål er å gi en oppsummering av vesentlige forhold som vi er blitt kjent med i løpet av revisjonen.

I vår revisjon har vi gjennomført de revisjonshandlinger vi har ansett nødvendig for å få bekreftet at årsregnskapet ikke inneholder vesentlige feil eller mangler.

Etter vår mening har samarbeidet med fellesrådets ledelse og øvrig personale vært godt. Vi har fått den assistanse og de opplysninger vi har bedt om.

Fellesrådets ledelse er ansvarlig for å etablere og opprettholde en tilfredsstillende intern kontroll, herunder sørge for at regnskapsføringen er i samsvar med lov og forskrifter og at formuesforvaltningen er ordnet på betryggende måte.

Vi gjør oppmerksom på at vår gjennomgang av den interne kontroll er begrenset til den gjennomgang vi er pliktige til i henhold til god revisjonsskikk.

Uavhengighet og objektivitet

Vi vil innledningsvis bekrefte at revisjonsteamet overholder kravene til uavhengighet og objektivitet i henhold til revisorloven. Vi har heller ikke utført andre tjenester enn revisjons- og revisjonsrelatert arbeid for fellesrådet.

Intern kontroll

Vår gjennomgang av interne rutiner knyttet til de økonomiske områdene viser at disse i stor grad er tilfredsstillende, men at det er begrenset med skriftlige rutinebeskrivelser og beskrivelser av kontroller. Dette gjelder for områdene innkjøp, inntekter og utfakturerings, og lønn. Vi anbefaler at BKF prioriterer at disse formaliseres i større grad, samt inkluderer eventuelle kontroller som gjennomføres i skriftliggjøringen.

Revisjonen gjennom året

Ved vår revisjon gjennom året har vi lagt vekt på å kontrollere påliteligheten i de interne kontroll- og regnskapsrutiner som fører frem til og danner grunnlaget for avleggelsen av årsregnskapet. Videre har vi utført direkte kontroll av utvalgte poster i regnskapet.

Vi har ikke avdekket noen forhold som var av en slik karakter eller størrelse at de skaper usikkerhet om det fremlagte årsregnskap. Vi vil likevel kommentere enkelte forhold nedenfor.

Periodisering av inntekter

Feilperiodisering av festeavgifter

Festeavgifter inntektsføres fullt ut på tidspunkt for fakturering uavhengig av perioden som festeavgiften gjelder for. Inntekten skulle vært periodisert over den aktuelle festeperioden. Det er vår vurdering at

nettoeffekt av dette ikke er vesentlig for regnskapet da det gjøres tilsvarende hvert år. Det er likevel vår anbefaling at BKF får på plass et system som gjør fellesrådet i stand til å gjennomføre riktig regnskapsperiodisering av festeavgifter.

Feilperiodisering av inntekt fra Fønix Miljø AS

BKF har i 2018 inntektsført TNOK 788 fra Fønix Miljø AS som gjelder 2017, uten at det var satt av for inntekten i regnskapet for 2017. Nettoeffekten av feilen vil ikke være vesentlig for regnskapet ettersom tilsvarende inntekt for 2016 er bokført i 2017. Det er likevel vår anbefaling at BKF får på plass en rutine som gjør at inntekt som gjelder et år også blir bokført det samme året.

Lønn

Kontroll av arbeidsavtaler

Vi har kontrollert et utvalg ansatte mot underliggende arbeidsavtale for å påse at avtale er på plass og at lønnsutbetaling samsvarer med avtale. I vår kontroll har vi avdekket en ansatt som ikke har arbeidsavtale for sin nåværende stilling, kun for en tidligere stilling. Vi anbefaler at BKF sørger for at alle ansatte har avtaler som reflekterer den stillingen som de innehar hos fellesrådet.

Kontrollrutiner lønnsutbetaling

Personer på lønn som har tilgang til å kjøre lønn har samtidig mulighet til å gjennomføre utbetaling. Imidlertid har BKF på plass gode kompensierende kontroller ved dobbel godkjenning bank og ved rutine for gjennomgang av lønnslistene av økonomi og personal ved hver lønnsutbetaling. Vi vil anbefale at BKF ser på muligheten for at sistnevnte rutine utvides med at hver menighet også gjennomgår lønnslistene ved utbetaling, noe som vil styrke kontrollrutinen ytterligere.

Merverdiavgiftskompensasjon

Vi har løpende foretatt kontroller av grunnlag for søknad om merverdiavgiftskompensasjon, og våre kontroller har ikke avdekket vesentlige feil i grunnlag for søknad.

Revisjonen av årsoppgjøret

Ved vår revisjon av årsoppgjøret har vi lagt vekt på kontroll av fullstendighet av inntekter og gjeld, og gyldighet av eiendeler og kostnader.

Dokumentasjonen på årsregnskapet som er blitt fremlagt for revisjon har vært av tilfredsstillende kvalitet.

Vi har ved våre revisjonshandlinger ikke funnet vesentlige formelle eller materielle feil i det fremlagte regnskap.

Avslutning

Vennligst ta kontakt dersom det er spørsmål til punktene ovenfor.

Vi vil avslutningsvis takke for et godt samarbeid knyttet til revisjonen av regnskapsåret 2018.

Med vennlig hilsen
Deloitte AS

Unni-Renate Moe
statsautorisert revisor

Kopi: Kontrollutvalget

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Sekretariat for kontrollutvalet

Bergen kirkelige fellesråd

Vår saksbehandler: Roald Breistein

Deres ref.:
Vår ref: 2017/82
Vår dato: 03.04.2019

Partsbrev - Årsregnskap og økonomisk årsberetning 2018 for Bergen kirkelige fellesråd - Uttalelse fra kontrollutvalget

Vedlagt følger uttalelse fra kontrollutvalget i sak PS 11/19 «Årsregnskap og økonomisk årsberetning 2018 for Bergen kirkelige fellesråd - Uttalelse fra kontrollutvalget» som ble behandlet i møte i kontrollutvalget i BKF 02.04.2019.

Påskrift fra sekretariatet:

Uttalelsen fra kontrollutvalget skal følge sak forberedt av kirkevergen til fellesrådet 24.04.2019 via arbeidsutvalget 09.04.2019.

Med helsing

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Arkivsak: 216
 Arkivnr: 2017/82-26
 Saksbehandler: Roald Breistein

Saksfremstilling

Saksgang

Utvalg	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd	11/19	02.04.2019

Årsregnskap og økonomisk årsberetning 2018 for Bergen kirkelige fellesråd - Uttalelse fra kontrollutvalget

Bakgrunn for saken:

Kontrollutvalg i norske kommuner og fylkeskommuner skal gi uttalelse til årsregnskapet, jf. "Forskrift om årsregnskap og årsberetning". Rådmannen sin årsmelding skal også følge saken, og revisor skal redegjøre for om det er vesentlige avvik mellom årsmeldingen og årsregnskapet. Det er så formannskapet som innstiller overfor kommunestyret, i saken om regnskapet. Kommunestyret skal behandle både årsregnskap og årsmelding i samme møte. Dette følger av kommuneloven §48, jf. "Forskrift om årsregnskap og årsberetning" §10.

Slik sekretariatet ser det vil det være naturlig å behandle årsregnskap og årsrapport for Bergen kirkelige fellesråd (BKF) på samme måte som i norske kommuner. Det blir her vist til «Forskrift om økonomiforvaltningen for kirkelige fellesråd og menighetsråd i Den norske kirke» § 5.7. Det blir videre vist til regler for kontrollutvalget i BKF § 2 der det bl.a. står:

«Kontrollutvalget skal påse at BKF's regnskaper blir revidert på en betryggende måte.

Videre står det bl.a. dette i § 4 i de samme reglene:

«Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og se til at dette følger gjeldende bestemmelser og standarder for revisjon.

Kontrollutvalget mottar kopi av revisors revisjonsberetning og avgir uttalelse om årsregnskapet til Fellesrådet. Kontrollutvalget skal se til at revisors merknader blir fulgt opp.»

Arbeidsutvalget vil være organ tilsvarende formannskapet i en kommune og fellesrådet vil være organ tilsvarende kommunestyret.

Drøfting:

Årsregnskapet er lagt frem av kirkevergen, og inneholder driftsregnskap, investeringsregnskap, balanseregnskap og noteopplysninger, vedlegg 1. I tillegg har kirkevergen lagt frem økonomisk årsberetning for 2018, vedlegg 2.

BKF sin revisor, Deloitte, har lagt frem revisjonsberetning datert 19.03.2019, vedlegg 3. Sekretariatet har bl.a. merket seg at revisor skriver dette i sin revisjonsmelding:

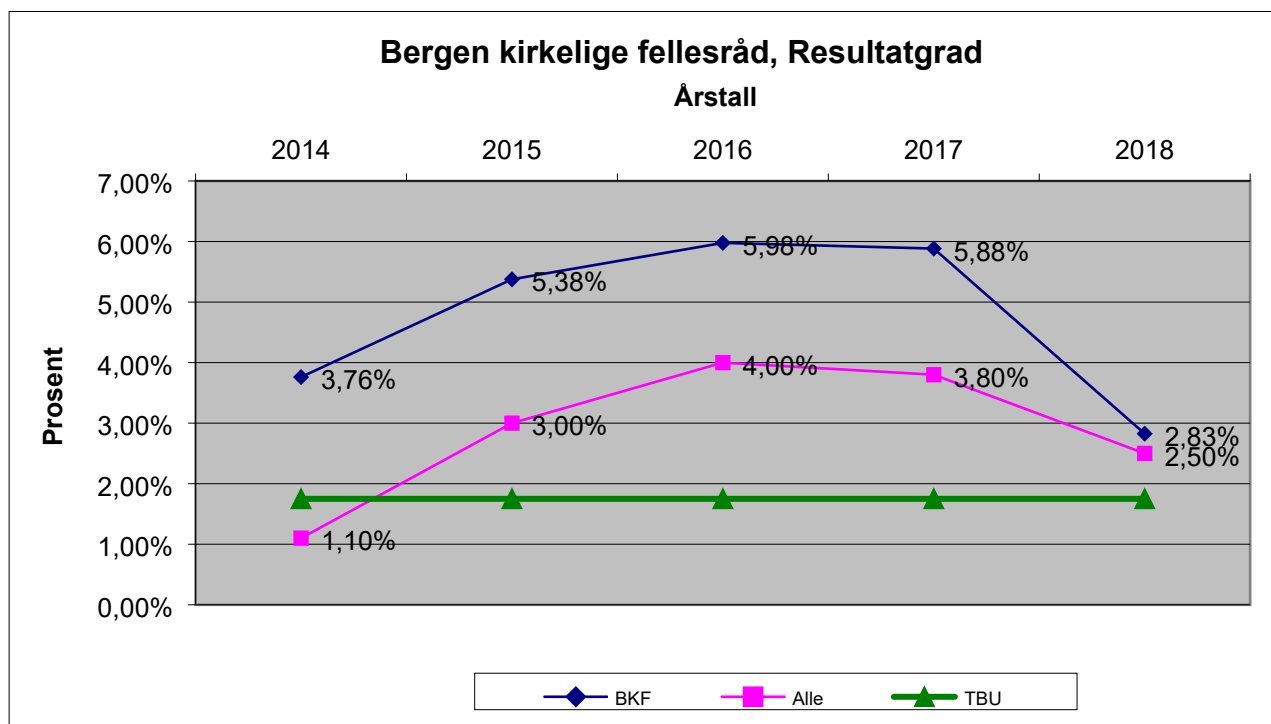
«Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Bergen Kirkelige Fellesråd per 31. desember 2018, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.»

Vi fikk også kopi av revisjonsrapport nr. 1 for 2018 fra Deloitte til BKF som har som formål er å gi en oppsummering av vesentlige forhold som Deloitte er blitt kjent med i løpet av revisjonen, vedlegg 4. Denne revisjonsrapporten inngår også som en del av saksbehandlingen til regnskapssaken i kontrollutvalget.

På bakgrunn av den gjennomførte revisjonen har Deloitte gitt noen anbefalinger til BKF på forhold som bør og kan forbedres. Kontrollutvalget bør ut fra dette vurdere om de skal be kirkevergen om å komme inn i første møte til høsten for å gjøre rede for hva som er/vil bli gjort for å rette opp i disse anbefalingene.

Sekretariatet registrerer at netto driftsregnskap er positivt med kr. 6 713 935 dvs. netto resultatgrad på 2,83 % (Satt opp mot sum driftsinntekter). Gjennomsnitt for alle kommunene i Norge (utenom Oslo) ligger ifølge opplysninger fra SSB på netto resultatgrad på 2,5 % i 2018. Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) anbefaler at en over tid bør ha netto resultatgrad på 1,75 prosent for å ha en forsvarlig økonomisk drift. Slik sekretariatet ser det vil det være naturlig at kirkelige fellesråd også måles opp mot disse tallene.

For Bergen kirkelige fellesråd har netto resultatgrad vært slik de siste 5 årene: 2014 (+ 3,76 %), 2015 (+ 5,38 %), 2016 (+ 5,98 %), 2017 (+ 5,88 %) og 2018 (+ 2,83 %), se graf nedenfor. Som vi ser av disse tallene har BKF et resultat som i 2018 er godt over anbefalingen fra TBU og over snittet i kommunene. Netto driftsresultat viser hva en har igjen etter at alle driftsutgifter, inklusive renter og avdrag er dekket. Driftsresultatet påvirker i stor grad BKF sin handlefrihet og evne til å tåle svingninger i økonomien.

Riksrevisjonen la 16.02.2015 fram Dokument 3:5 (2014 – 2015) «Riksrevisjonens undersøkelse av kommunenes låneopptak og gjeldsbelastning». Her er det undersøkt sammenhengen mellom høy lånegjeld i kommunene, sum driftsinntekter og disposisjonsfond. Riksrevisjonen anbefaler at kommunene

ikke bør ha mer enn 75 % av driftsinntektene i langsiktig lånegjeld. BKF har ingen langsiktig lånegjeld. For ordens skyld kan nevnes at BKF har en kortsiktig lånegjeld tilsvarende 12,6 % av sum driftsinntekter. Disposisjonsfondet er på 10,2 % av driftsinntektene. Riksrevisjonen anbefaler her minst 5 %. BKF har på bakgrunn av dette både tilfredsstillende lånegjeld, driftsresultat og disposisjonsfond for 2018.

Sekretariatet har merket bl.a. følgende fra kirkevergen sin uttalelse i økonomisk årsberetning:

«Driftsregnskapet viser et mindreforbruk før disposisjoner på 6,7 mill kroner. Av dette er 2,8 mill kroner i henhold til budsjettvedtak overført til investeringsregnskapet.

BKF mottok i 2018 totalt 156,4 mill kroner i driftstilskudd fra Bergen kommune. Av andre store inntekstposter kan nevnes 22,0 mill kroner fra Den norske kirke og diverse egne inntekter på kr 23,8 mill kroner (blant annet festeavgifter, brukerbetaling og leieinntekter).»

Kontrollutvalget har som oppgave å gi uttalelse til BKF sitt årsregnskap. Uttalelsen blir gitt med bakgrunn i fremlagt årsregnskap og økonomisk årsberetning fra administrasjonen, revisjonsmeldingen og revisjonsrapport nr. 1 fra revisor. Kontrollutvalget tar selv stilling til hvilke forhold som skal omtales i uttalelsen. Det vil være naturlig å ta med spesielle forhold som blir omtalt i revisjonsberetningen og eventuelle revisjonsrapporter og nummererte brev. Uttalelsen skal sende til fellesrådet, med kopi til arbeidsutvalget.

Konklusjon:

Det blir anbefalt at kontrollutvalget kommenterer et regnskapsmessig resultat på kr. 0 etter avsetninger.

Videre blir det anbefalt at kontrollutvalget kommenterer at BKF har både tilfredsstillende lånegjeld, driftsresultat og disposisjonsfond for 2018. På bakgrunn av det som kommer frem i revisjonsrapport nr. 1 fra Deloitte mener sekretariatet at kontrollutvalget bør be kirkevergen om å komme inn i første møte til høsten for å redegjøre for hva som er/vil bli gjort i forhold til anbefalingene i rapporten.

Kontrollutvalget sin uttalelse og revisjonsberetningen er to selvstendige dokumenter, som følger saken videre via arbeidsutvalget til fellesrådet.

Forslag til uttalelse

Kontrollutvalget vedtar slik uttalelse om BKF sitt årsregnskap og økonomisk årsberetning for 2018.

1. Kontrollutvalget merker seg at driftsregnskapet viser et regnskapsmessig resultat på kr. 0 etter avsetninger.
2. Kontrollutvalget merker seg videre at BKF har tilfredsstillende lånegjeld, driftsresultat og disposisjonsfond for 2018 som ligger godt innenfor anbefalingene til Riksrevisjonen og Teknisk beregningsutvalg (TBU).
3. På bakgrunn av det som kommer frem i revisjonsrapport nr. 1 fra Deloitte ber kontrollutvalget om at kirkevergen kommer i møte 10.09.2019 for å redegjøre for hva som er/vil bli gjort i forhold til anbefalingene i rapporten.
4. Ut over det som er nevnt over, revisjonsmeldingen av 19.03.2019 og revisjonsrapport nr. 1 fra Deloitte, har kontrollutvalget ikke merknader til BKF sitt årsregnskap for 2018.

Saksprotokoll i kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd - 02.04.2019

Behandling i møtet:

Økonomisjef, Mette Rogstad Heimli, presenterte årsregnskapet for BKF for 2018 og svarte på spørsmål fra kontrollutvalget. Partner i Deloitte, Unni-Renate Moe, presenterte resultatet av den gjennomførte revisjonen.

Forslag til uttalelse ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse:

Kontrollutvalget vedtar slik uttalelse om BKF sitt årsregnskap og økonomisk årsberetning for 2018.

1. Kontrollutvalget merker seg at driftsregnskapet viser et regnskapsmessig resultat på kr. 0 etter avsetninger.
2. Kontrollutvalget merker seg videre at BKF har tilfredsstillende lånegjeld, driftsresultat og disposisjonsfond for 2018 som ligger godt innenfor anbefalingene til Riksrevisjonen og Teknisk beregningsutvalg (TBU).
3. På bakgrunn av det som kommer frem i revisjonsrapport nr. 1 fra Deloitte ber kontrollutvalget om at kirkevergen kommer i møte 10.09.2019 for å redegjøre for hva som er/vil bli gjort i forhold til anbefalingene i rapporten.
4. Ut over det som er nevnt over, revisjonsmeldingen av 19.03.2019 og revisjonsrapport nr. 1 fra Deloitte, har kontrollutvalget ikke merknader til BKF sitt årsregnskap for 2018.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Vedlegg

- 1 2019 02 15 Årsregnskap 2018 - signert
- 2 2019 02 15 Økonomisk årsmelding 2018 - signert
- 3 BKF beretning 2018
- 4 BKF revisjonsrapport 2018

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

Bergen kirkelige fellesråd - Tilsagnsbrev 2019 fra Bergen kommune

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
16/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Mette Rogstad Heimli

Arkiv: KA - 121.0

Arkivsaknr: 17/307

Saksbeh.: Mette Rogstad Heimli

Bakgrunn:

Bergen kirkelige fellesråd har mottatt tilsagnsbrev for 2019 fra Bergen kommune datert 26.03.2019.

Som det fremkommer av brevet har BKF fått innvilget totale tilskudd på kr 283.342.721, fordelt med kr 161.942.321 til drift og kr 121.400.400 til investering.

I løpet av de 4 siste årene har dermed de totale tilskuddene fra Bergen kommune økt med totalt 35,5 %, hvorav driftstilskuddet har økt med 12,6 % og tilskudd til investeringer har økt med over 80 %.

Tilskudd til drift er kr 492.500 høyere enn det som ble lagt til grunn ved behandling av BKF sitt budsjett for 2019 (ref- BKF-sak 52/18). Ved budsjettbehandlingen i bystyret 19.12.2018 ble tilskuddet av «friske penger» til diakoni i levekårsområder økt med kr 500.000 (i tillegg til kr 600.000 som allerede lå inne i byrådets budsjettforslag). Tilskudd til pensjon er redusert med kr 7.500 fordi beregnet pensjonspremie er marginalt lavere i 2019 enn i 2018.

Endringene innarbeides i revidert budsjett for BKF i løpet av 2019.

Tilskudd til investering er kr 20.000.000 høyere enn det som ble lagt til grunn ved behandling av BKF sitt budsjett for 2019, ettersom BKF igjennom bystyrebehandlingen også fikk bevilget midler til nytt tak på Fyllingsdalen kirke. Endringen innarbeides i revidert budsjett.

Tilsagnsbrev og betingelsene for tilskuddet skal styrebehandles hos mottaker. For ordens skyld gjør vi oppmerksom på at BKF etter avtale med Bergen kommune gir tilbakemelding etter fellesrådets møte 24. april.

Bystyrets overordnede mål for tilskuddet er:

«En rettferdig og inkluderende by:

Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn i Bergen skal være inkluderende forsamlinger hvor enkeltmennesker møter tro, fellesskap og kultur. Alle skal få en

verdig gravferd."

I forhold til tilsagnsbrev for 2018 er det innarbeidet et nytt styringssignal vedrørende «Gravferdspolitikk - Gravferdsplan for Bergen kommune 2018 til 2028 skal være grunnlag for tjenestene på området og for planlegging av virksomheten.»

De konkrete budsjettmålene fremgår av Bergen kommune sin vedtatte økonomiplan:

Indikator/målemetode	Siste måling	Forventet 2018	Mål 2019	Mål 2022
Antall besøk på kulturtilbud og arrangement	91 258	91 000	91 000	95 000
Antall åpne forestillinger og konserter	716	718	720	735
Andel av befolkningen det er gravreserver til.	3,3 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Antall nye graver	1 587	1 570	1 916	2 000

Kilde: [Framsikt](#)

Betingelsene i tilsagnsbrevet er i tråd med de innspill BKF har gitt i sin budsjettsøknad og i dialog med Bergen kommune.

Det vises til protokoll fra AU 09.04.2019 sak 33/19 og vedtaket:
BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag.

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd takker for årets bevilgning og aksepterer de mål og styringssignaler som er gitt fra Bergen kommune i tilsagnsbrevet fir 2019, datert 26.03.2019.

KIRKEVERGEN I BERGEN 10.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Mette Rogstad Heimli
økonomisjef

Vedlegg:

Dok.dato

Tittel

27.03.2019

Bergen kirkelige fellesråd - Tilsagnsbrev 2019

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD
Vestre Strømkaien 7
5008 BERGEN

Vår referanse: 2019/17473-1
Saksbehandler: Marius Kristiansen
Dato: 26. mars 2019
Deres ref.:

Tilsagnsbrev Bergen kirkelige fellesråd 2019

Bergen bystyre vedtok 19. desember 2018 i sak 285/18 å bevilge kr. 283 342 721 som tilskudd til drift og investering for 2019 til Bergen kirkelig fellesråd. Dette brev og betingelsene for tilskudd skal styrebehandles hos mottaker, kopi av vedtak der betingelsene aksepteres skal sendes til Bergen kommune innen 1. april 2019.

Det er gitt tilskudd til aktiviteter og mål som fremkommer i søknaden om støtte for 2019. Tilskudd fra Bergen kommune skal samtidig anvendes til å oppnå mål vedtatt i kommunale planer eller i kommunens budsjett og økonomiplan.

I henhold til kirke- og gravferdslov tilrettelegger Bergen kommune de økonomiske rammene for forvaltningen av disse områdene. Etter fullmakt fra Bergen bystyret skal Bergen kirkelige fellesråd forvalte midlene og utføre de tjenester som lovene omfatter.

Kommunale mål for 2019 og økonomiplanperioden 2020 til 2022

Bystyrets overordnede målsetning for tilskuddet er:

«En rettferdig og inkluderende by:

Den Norske Kirke og andre tros- og livssynssamfunn i Bergen skal være inkluderende forsamlinger hvor enkeltmennesker møter tro, fellesskap og kultur. Alle skal få en verdig gravferd».

Når det gjelder de konkrete budsjettmål vises det til vedtatt budsjett 2019/handlings- og økonomiplan for 2019-2022.

Konkrete økonomiske styringssignaler

Gravferdstjenesten omfatter alle innbyggere i byen. Utgiftene til denne tjenesten – gravferder og behovet for gravplasser - vil øke i åra framover. Det blir derfor en prioritert oppgave for BKF å disponere midlene innenfor rammebevilgningen slik at dette allmenne behovet sikres. Det er en målsetting for kommunen at bergenserne skal ha verdige grav- og gravferdstilbud.

Driftsmidler: Overføringsbeløpene på drift inkluderer bl.a. følgende elementer:

Priskompensasjon, samt en reduksjon i overføringen som følge av redusert pensjonssats. I påvente av at Sædalen nærkirke ferdigstilles blir Sædalen skole benyttet til gudstjenester og annet arbeid. Det vises i denne sammenheng til BKF sin budsjettsøknad hvor det orienteres om eksisterende aktivitet i Sædalen. Med bakgrunn i dette er det bevilget kr. 0,6 mill. til formålet. Det er videre bevilget kr. 1,1 mill. til diakoni i levekårsområder.

Investeringsmidler: Overføringsbeløpet tilknyttet investeringsbudsjettet representerer på tilsvarende måte 25 % av det vedtatte investeringsbudsjettet for 2019, og som er i tråd med overføringsordningen som formannskapet vedtok i sak 387-99, og med fradrag for 100 % av

antatt mva.-refusjon av investeringer, som beholdes i BKF for overføring til investeringsbudsjettet. Overføringen inkluderer en ekstrabevilgning til Sædalen nærkirke.

Rentekompensasjon: Overføringsbeløpet som gjelder *den statlige rentekompensasjonen for investeringer på kirkesiden*, vil oversendes fra BFIE så snart beløpene for 2019 er kjente (ultimo desember 2019), og beregningene vil gjøres i tråd med prinsippene som er vedtatt av bystyret i forbindelse med tertialrapport 2-2006 (sak 279-06, møte 20.11.06).

Synliggjøring av Bergen kommune

Bergen kommune skal synliggjøres som tilskuddsgiver, eksempelvis i program, annonser, publikumsareal, rapporter, trykksaker, nettsider mm. Som hovedregel skal synliggjøring av Bergen kommune stå i forhold til bidraget relativt til andre bidragsytere. Det skal rapporters særskilt om dette.

Relevant lovverk

Tilskuddsmottakere forventes å følge relevante lover og oppfylle forventninger til god offentlig drift. Kulturaktører som har det offentlige som hovedfinansieringskilde plikter blant annet å følge regelverket for offentlige anskaffelser.

Rapporter

Det skal rapporteres på oppfyllelse av mål i deres søknad og i forhold til kommunale mål. Det er videre et krav at følgende rapporter og regnskap leveres innen fristene: Årsrapport og regnskap, med rapportering på kommunale mål og regnskapsrapport til bystyret. Bergen kommune skal ha kopi av søknader og rapporter til andre tilskuddsparter hvis disse avviker fra tilsvarende til Bergen kommune.

Grønn strategi

Grønn strategi ble vedtatt av bystyret 21. september 2016, og danner grunnlaget for et offensivt arbeid for å nå målet om en fossilfri by i 2030.

https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00318/Gr_nn_strategi_-_ko_318883a.pdf

Bergen kommune oppfordrer tilskuddsmottaker til å opptre i samsvar med Bergen kommunes mål.

Arrangementer i aktørens regi skal så langt det er mulig gjøres grønne/sertifiseres som grønne arrangementer. Bergen kommune kan gi noe bistand og evt. tilskudd til dette arbeidet. Kontakt: Klimaseksjonen v/Tanja Seland Forgaard – tlf. 473 49 609 -

TanjaSeland.Forgaard@bergen.kommune.no

Gravferdspolitikk

Gravferdsplan for Bergen kommune 2018 til 2028 skal være grunnlag for tjenester på området og for planlegging av virksomheten.

Økt deltakelse

Tilskudd fra Bergen kommune skal samtidig anvendes til å oppnå mål vedtatt i kommunale planer eller i kommunens budsjett og økonomiplan. Bergen kommune legger stor vekt på samarbeid mellom ulike instanser og aktører i samfunnet for å fremme økt deltakelse fra befolkningen.

Søknad 2020

Frist for søknad om driftstilskudd for 2020 er 2. mai 2019. En eventuell søknad sendes til postmottak@bergen.kommune.no. Det er en forutsetning for ny søknad at betingelsene i dette brev er oppfylt.

Det vil senere inviteres til møte om måloppnåelse og resultater 2018/2019.

Utbetaling

Det vil i nær framtid - fra Byrådsavdeling for klima, kultur og næring (BKKN) bli anvist til utbetaling kr. 70 835 680 til BKFs bankkontonummer 1503.30.92978. Beløpet er basert på 25 % av det budsjett (eksklusive kalkulatoriske poster) som ligger til grunn for bystyrets budsjettvedtak 19.12.2018, og slik det fremgår av oversikten i vedlegget.

Kontaktpunkter

Har dere spørsmål om målstyring og om utvikling av kirke- og livssynspolitikken kan kommunaldirektør Harm-Christian Tolden kontaktes, gjelder det forhold knyttet til overføring av midler kan spesialrådgiver Marius Kristiansen kontaktes.

Lykke til med virksomheten i det kommende året!

Med hilsen
BKKN stab

Vidar Grønsberg - leder
Marius Kristiansen - saksbehandler

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Bystyrets budsjettvedtak - Budsjett 2019 / Handlings- og økonomiplan 2019-2022 - Bergen kommune:		
Overføringer fra bykassen v/BKKN til BKF		
Driftsbudsjett BKKN	2019	Merknad
Vedtatt budsjett 2018		
Tjeneste 39000 kirkelig administrasjon	16 847 730	
Tjeneste 39010 Kirker og menigheter	91 184 250	
Tjeneste 39300 Gravplasser og krematorier	48 081 395	
SUM	156 113 375	
Redusert overføring som følge av redusert pensjonsatts		
Tjeneste 39000 kirkelig administrasjon	-6 930	
Tjeneste 39300 Gravplasser og krematorier	-570	
SUM	-7 500	
Priskompensasjon		
Tjeneste 39000 kirkelig administrasjon	434 587	
Tjeneste 39010 Kirker og menigheter	2 352 099	
Tjeneste 39300 Gravplasser og krematorier	1 240 260	
SUM	4 026 946	
Oppsigelse av tjenesteytingsavtalen		
Tjeneste 39000 kirkelig administrasjon	109 500	
SUM	109 500	
Nye tiltak - Tjeneste 39010 kirker og menigheter		
Diakoni levekårsområde	1 100 000	
Sædalen nærkirke	600 000	
SUM	1 700 000	
A. Overføringsbeløp drift (fra BKKN)	161 942 321	Grunnlag for overføringsbeløp 1. kvartal 2019
Investeringsbudsjett BKKN		
39010 - Kirker og menigheter		
Kirkeinvesteringer inkl. Sædalen nærkirke	32 644 500	
Middelalderkirker	17 669 400	
Nytt tak Fyllingsdalen kirke	20 000 000	
SUM	70 313 900	
39300 - Kirkegårder, gravlunder og krematorier		
Kirkegårdsinvesteringer	26 086 500	
Utvidelse av gravplass i Åsane - Antveit	25 000 000	
SUM	51 086 500	
B. Sum overføringsbeløp investeringer	121 400 400	Grunnlag for overføringsbeløp 1. kvartal 2019
Oppsummert BKKN		
25 % av overføringsbeløp drift (A)	40 485 580	
25 % av overføringsbeløp investering (B)	30 350 100	
25 % av totalt overføringsbeløp	70 835 680	

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

Bergen kirkelige fellesråd - Økonomirapport pr 28.02.2019

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
17/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Mette Rogstad Heimli

Arkiv: KA - 131.0

Arkivsaknr: 19/116

Saksbeh.: Træet, Elin

Bakgrunn:

Vedlagt følger økonomirapport pr 28.02.2019.

Det vises til protokoll fra AU 09.04.2019 sak 34/19 og vedtaket:
BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd tar økonomirapport pr 28.02.2019 til orientering.

KIRKEVERGEN I BERGEN 11.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Træet, Elin
økonomirådgiver

Vedlegg:

Dok.dato	Tittel
11.04.2019	2018 02 28 - Økonomirapport FR

ØKONOMIRAPPORT PR
28.02.2019 FOR
BERGEN KIRKELIGE
FELLESRÅD

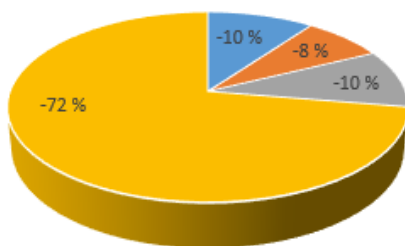
Oppsummering

Drift

Bergen kirkelige fellesråd forvalter store verdier og har ansvar for å forvalte disse på en god måte. Administrasjonen legger i hvert møte i fellesrådet fram rapporter som viser utvikling i inntekter og utgifter. I tråd med forskrift om økonomiforvaltning for kirkelige fellesråd og menighetsråd i Den norske kirke skal det foreslås tiltak hvis det er nevneverdig avvik i forhold til opprinnelig eller regulert budsjett.

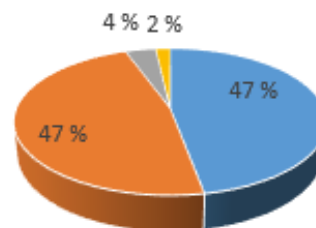
Inntektene i driftsregnskapet kommer hovedsakelig fra kommunen.

Hvor kommer inntektene fra

- 1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter
- 1.3 Refusjoner/overføring
- 1.5 Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke
- 1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune

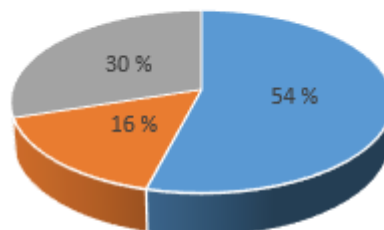
Hva brukes pengene til

- 2.1 Lønn og Sosiale utgifter
- 2.2 Kjøp av varer og tjenester
- 2.3 Refusjoner/overføringer
- 2.5 Tilskudd og gaver

Hvis vi fordeler driftsutgiftene til de ulike tjenesteområdene, så får vi denne fordelingen:

Ressursbruk i BKF

- Kirkelig virksomhet og administrasjon
- Kirkebygg
- Gravplass

Totaloversikt drift

Regnskap pr. 28.02.2019 16,67 % av året	Totaloversikt				
	Regnskap 28.02.19	Budsjett revidert	Budsjett opprinnelig	forbruk % rev.bud.	Regnskap 28.02.18
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-3 396 303	-22 448 400	-22 448 400	15,1 %	-3 100 885
1.2 Salg av driftsmidler	-	-	-		-
1.3 Refusjoner/overføring	-1 735 111	-17 117 129	-17 117 129	10,1 %	-1 293 346
1.4 Kalkulatoriske inntekter	-	-	-		-
1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK	-	-22 094 000	-22 094 000	0,0 %	-
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-27 145 680	-161 604 821	-161 604 821	16,8 %	-26 171 896
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd	-	-	-		-
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-	-	-		-1 200
Sum driftsinntekter	-32 277 094	-223 264 350	-223 264 350	14,5 %	-30 567 327
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	19 697 933	106 589 001	106 589 001	18,5 %	18 614 724
2.2 Kjøp av varer og tjenester	20 876 899	107 290 031	107 290 031	19,5 %	18 254 296
2.3 Refusjoner/overføringer	26 748	8 446 599	8 446 599	0,3 %	-
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting	-	-	-		-
2.5 Tilskudd og gaver	5 210	4 073 697	4 073 697	0,1 %	709 255
Sum driftsutgifter	40 606 790	226 399 328	226 399 328	17,9 %	37 578 275
3.1 Renteinntekter og utbytte	-710	-1 500 000	-1 500 000	0,0 %	0
Sum finansposter	-710	-1 500 000	-1 500 000	0,0 %	0
Netto driftsresultat	8 328 986	1 634 978	1 634 978	509,4 %	7 010 947
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år	-	-	-		-
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-	-1 634 978	-1 634 978	0,0 %	-
5.3 Bruk av bundne fond	-	-	-		-
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	19 170	-	-		13 527
5.6 Avsatt til bunde fond	-	-	-		-
5.7 Overføring til investeringsregnskapet	-	-	-		-
Sum interne finansieringstransaksjoner	19 170	-1 634 978	-1 634 978	-1,2 %	13 527
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	8 348 155	0	0		7 024 474

Post 2.2 Kjøp av varer og tjenester. Utgifter til strøm pr 28.02.2019 er ca kr 0,5 mill høyere enn i fjor som følge av høyere strømpris. Samlet sett er kjøp av varer og tjenester litt høyere enn det som er lagt til grunn i periodisert budsjett, men vi forventer at forbruket vil justeres tilsvarende i løpet av året.

Post 1.5 Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke er ikke mottatt pr 28.02.

Post 1.3 refusjoner/overføringer og post 2.3 refusjoner/overføringer gjelder blant annet intern overføring av ressursbruk på gravplass som blir utgiftsført på kirkelig virksomhet og administrasjon. Eksempler på dette er fellesutgifter som IKT-utgifter og regnskapstjenester. Interne overføringer er ikke bokført for januar og februar. Dette er en teknisk føring som verken har resultat effekt på totalnivå eller likviditetseffekt.

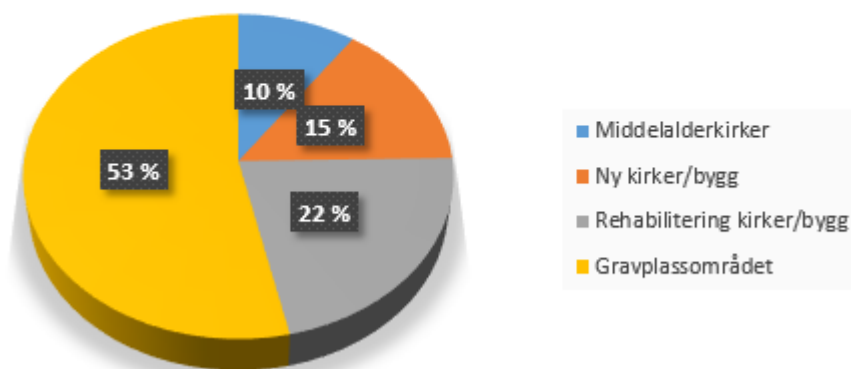
Totaloversikt investering

	Regnskap 28.02.2019	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap 28.02.2018
Investeringsregnskap 2019				
Investeringer i anleggsmidler	18 930 586	144 657 000	144 657 000	12 531 273
Moms generell komp.ordn.inv.	1 338 836	-	-	3 135 379
Dekning av tidl.års udekket	8 166 668	4 000 000	4 000 000	666 667
Avsetninger	1 759 500	4 000 000	4 000 000	1 708 334
ÅRETS FINANSIERINGSBEHOV	30 195 590	152 657 000	152 657 000	18 041 653
Finansiert slik:				
Refusjoner	-1 338 836	-	-	-3 135 379
Tilskudd til investeringer	-20 233 402	-121 313 000	-121 313 000	-11 715 233
Sum ekstern finansiering	-21 572 238	-121 313 000	-121 313 000	-14 850 612
Bruk av avsetninger	-13 330 000	-31 344 000	-31 344 000	-
Bruk av tidligere års udisponert	-13 330 000	-31 344 000	-31 344 000	-
SUM FINANSIERING	-34 902 238	-152 657 000	-152 657 000	-14 850 612
Udekket/udisponert	-4 708 315	-	-	3 191 040

Investeringsbudsjettet er vedtatt på rammenivå, enkeltprosjekter er kommentert under de respektive områdene.

Merverdiavgift på investeringer bruttoføres («Moms generell komp.ordn.inv» / «Refusjoner»), og har ingen resultat effekt. Beløpene blir innarbeidet i budsjettet ved slutten av året.

Fordeling investeringutgifter budsjett 2019

Kirkelig virksomhet og administrasjon

Drift

Regnskap pr. 28.02.2019 16,67 % av året	Kirkelig virksomhet og administrasjon				
	Regnskap 28.02.19	Budsjett revidert	Budsjett opprinnelig	forbruk % rev.bud.	Regnskap 28.02.18
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-927 753	-3 940 000	-3 940 000	23,5 %	-875 160
1.2 Salg av driftsmidler	-	-	-	-	-
1.3 Refusjoner/overføring	-1 647 059	-16 717 129	-16 717 129	9,9 %	-1 187 670
1.4 Kalkulatoriske inntekter	-	-	-	-	-
1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK	-	-21 941 000	-21 941 000	0,0 %	-
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-13 003 347	-76 750 253	-76 750 253	16,9 %	-12 384 997
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd	-	-	-	-	-
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-	-	-	-	-
Sum driftsinntekter	-15 578 159	-119 348 382	-119 348 382	13,1 %	-14 447 827
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	18 291 999	98 335 297	98 335 297	18,6 %	17 263 350
2.2 Kjøp av varer og tjenester	3 925 210	20 074 366	20 074 366	19,6 %	3 026 444
2.3 Refusjoner/overføringer	2 500	-	-	-	-
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting	-	-	-	-	-
2.5 Tilskudd og gaver	5 000	4 073 697	4 073 697	0,1 %	709 245
Sum driftsutgifter	22 224 709	122 483 360	122 483 360	18,1 %	20 999 039
3.1 Renteinntekter og utbytte	-	-1 500 000	-1 500 000	0,0 %	-
Sum finansposter	0	-1 500 000	-1 500 000	0,0 %	0
Netto driftsresultat	6 646 550	1 634 978	1 634 978	406,5 %	6 551 212
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år	-	-	-	-	-
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-	-1 634 978	-1 634 978	0,0 %	-
5.3 Bruk av bundne fond	-	-	-	-	-
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	19 170	-	-	-	13 527
5.6 Avsatt til bunde fond	-	-	-	-	-
5.7 Overføring til investeringsregnskapet	-	-	-	-	-
Sum interne finansieringstransaksjoner	19 170	-1 634 978	-1 634 978	-1,2 %	13 527
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	6 665 719	0	0		6 564 739

Post 1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK (rettssubjektet Den norske kirke). Vi har foreløpig ikke mottatt a konto tilskudd for 2019.

Post 1.3 Refusjoner/overføring. Det er ikke foretatt overføring til gravplass fra kirkelig virksomhet og administrasjon for januar og februar.

Post 2.1 Utgifter til lønn og sosiale utgifter er i samsvar med budsjett.

Kirkebygg

Drift

Regnskap pr. 28.02.2019 16,67 % av året	Kirkebygg				
	Regnskap 28.02.19	Budsjett revidert	Budsjett opprinnelig	forbruk % rev.bud.	Regnskap 28.02.18
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	1 945	-318 400	-318 400	-0,6 %	-55 066
1.2 Salg av driftsmidler					
1.3 Refusjoner/overføring	-63 380	-400 000	-400 000	15,8 %	-66 896
1.4 Kalkulatoriske inntekter	-	-	-		-
1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK	-	-	-		-
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-5 922 152	-35 532 913	-35 532 913	16,7 %	-5 773 333
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd	-	-	-		-
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-	-	-		-
Sum driftsinntekter	-5 983 587	-36 251 313	-36 251 313	16,5 %	-5 895 295
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	69 412	387 459	387 459		-
2.2 Kjøp av varer og tjenester	7 810 168	35 863 854	35 863 854	21,8 %	7 356 735
2.3 Refusjoner/overføringer	24 248	-	-		-
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting	-	-	-		-
2.5 Tilskudd og gaver	-	-	-		-
Sum driftsutgifter	7 903 828	36 251 313	36 251 313	21,8 %	7 356 735
3.1 Renteinntekter og utbytte					
Sum finansposter	0	0	0		
Netto driftsresultat	1 920 241	0	0		1 461 439
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år	-	-	-		-
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-	-	-		-
5.3 Bruk av bundne fond	-	-	-		-
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	-	-	-		-
5.6 Avsatt til bunde fond	-	-	-		-
5.7 Overføring til investeringsregnskapet	-	-	-		-
Sum interne finansieringstransaksjoner	0	0	0		0
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	1 920 241	0	0		1 461 439

Driftsregnskapet går 1,9 mill i minus. Den viktigste merkostnaden er strøm (merforbruk i forhold til 2018 kr 407 480). Strømforbruket har gått ned, men prisen har steget betydelig. Strømforbruket i desember og januar er imidlertid høyere enn for 2 år siden, men i februar, etter at vi gikk ut med brev til alle menighetene, har strømforbruket gått betydelig ned, sammenlignet med begge de to foregående år. I tillegg er forsikringer for bygg og anlegg bokført for hele året.

Vi ser ikke på kostnadsoverskridelsen i driftsregnskapet som dramatisk, men vil vurdere justeringer i budsjettrevisjon.

Investering

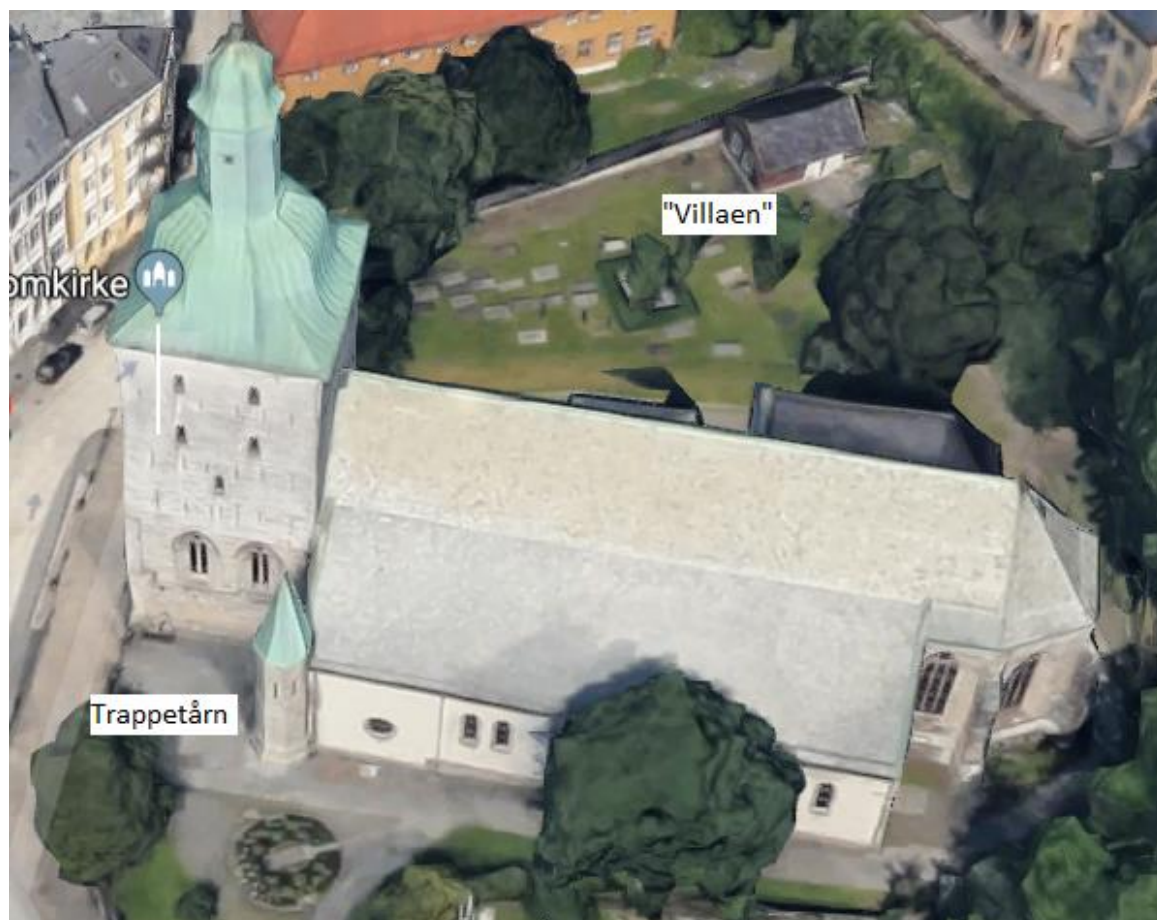
Middelalderkirker

Vi har fire middelalderkirker i Bergen - Mariakirken, Domkirken, Korskirken og Fana kirke.

MIDDELALDERKIRKER

	Regnskap 28.02	Revidert Budsjet	Fondsavsetning pr 31.12.18	Forbruk hittil i år i % av budsjett	Opprinnelig Budsjet
Inntekter					
Investeringsmidler - middelalderkirker (fra kommunen)		17 669 000			17 669 000
Inndekning merforbruk 2018		-4 000 000	-3 200 000		-4 000 000
Rentekompensasjon		464 000			464 000
Sum inntekter		14 133 000	-3 200 000		14 133 000
Utgifter	Regnskap 28.02	Revidert Budsjet	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
Domkirken/Korskirken rehabilitering		14 133 000			14 133 000
DOMKIRKEN	1 269 827				
KORSKIRKEN	1 146 681				
Fana - diverse rehabilitering (FANK1501)	58 372				
Sum utgifter	2 474 881	14 133 000		17,5 %	14 133 000

Domkirken

Prosjektet går etter planen. Utvendig rehabilitering av trappetårnet/«blyanten» pågår. Noen av dørene vil bli rehabilitert i løpet av inneværende år.

Diverse prosjektering pågår. Menigheten ønsker å ta i bruk «villaen» til ulike aktiviteter. I prosjektet vil vi vurdere hva som kan gjøres med denne.

Korskirken

Prosjektet går etter planen. Vi har montert stillas rundt kirketårnet, slik at rehabilitering av veggene her kan starte. Tårntaket er vurdert av flere blikkenslagermestre, som alle anbefaler at vi ikke skifter taket, men bare reparerer noen få skader.

Mariakirken – vannskader

Kirken er tatt i bruk igjen – et hjørne av kirken er foreløpig avstengt. Kunsten er konservert.

Vegger og tak i nederste hjørne må rekalkes, men det gjør vi først om noen måneder når vi er sikre på at veggene er tørre igjen.

Vi jobber fremdeles med detaljer rundt hendelsesforløp. For mer info, se eksempelvis artikler i BT [6.mars](#) og [11.mars](#)

Nye kirker

NYE KIRKER

Inntekter	Regnskap 28.02	Revidert Budsjet	Fondsavsetning pr 31.12.18	Forbruk hittil i år i % av budsjett	Opprinnelig Budsjet
Sædalen nærkirkebygg		10 557 000	30 488 790		10 557 000
Investeringsmidler - nye kirker		11 043 500	20 379 823		11 043 500
Sum inntekter		21 600 500	50 868 613		21 600 500
Utgifter	Regnskap 28.02	Revidert Budsjet	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
BIRA1430 Birkeland kirke, utvidelse	77 963	8 000 000	20 379 823		8 000 000
SÆDK1501 Sædalen kirke, nytt kirkebygg		11 000 000	30 488 790		11 000 000
Haukås nærkirke		1 000 000			1 000 000
Reserve / Prioriterte prosjekt ihht innspill fra menigheter		1 600 500			1 600 500
Sum utgifter	77 963	21 600 500	50 868 613	0,4 %	21 600 500

Sædalen

Byrådsleder Harald Schjelderup har i bispevisitas bekreftet at de ønsker å få reguleringsplanen vedtatt i Bystyret i september.

Birkeland

Vi var lovet behandling i Bymiljøetaten i februar (unntak fra reguleringsbestemmelsene), men venter enda. Nå har de sagt de vil prøve å gi oss svar i uke 14.

Haukås

Vi har fått sikret at den planlagte kirketomten på Haukås er merket som «fremtidig tjenesteyting» i KPA2018 (presentert 28.03), noe som innbefatter mulighet for kirkebygg.

Rehabilitering kirkebygg

REHABILITERING KIRKEBYGG (IKKE MIDDELALDERKIRKER)

Inntekter	Regnskap 28.02	Revidert Budsjet	Fondsavsetning pr 31.12.18	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
Investeringsmidler - kirker		11 043 500	2 515 112		11 043 500
Ekstramidler Fyllingsdalen kirke - kirketak		20 000 000			20 000 000
Rentekompensasjon		480 000			480 000
Sum inntekter		31 523 500	2 515 112		31 523 500
Utgifter	Regnskap 28.02	Revidert Budsjet	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
Rehabilitering kirker		28 700 000			28 700 000
Fridalen kirke, skifting av vindu kirkerom (FRIK1901)	5 513	400 000		1,4 %	400 000
Fyllingsdalen kirke - rehabilitering tak (FYLK1602, FYLK1701)	39 113	20 000 000		0,2 %	20 000 000
Johanneskirken rehabilitering (JOHK1701)	11 848	4 000 000		0,3 %	4 000 000
Loddefjord kirke - utvidelse kor, nytt tak uthus (LODK1801, LODK1901)	133 286	200 000		66,6 %	200 000
Nykirken - rehabilitering iht tilstandsrapport (NYKK1701)	38 325	300 000		12,8 %	300 000
Storetveit kirke - rehabilitering iht tilstandsrapport (STOK1701)	4 200	2 000 000		0,2 %	2 000 000
St. Markus kirke, rehabilitering iht tilstandsrapport (STMK1901)	7 875	1 200 000		0,7 %	1 200 000
Åsane gamle kirke, rehabilitering iht tilstandsrapport (ÅSGK1801)	3 675	600 000		0,6 %	600 000
Arna kirke - takreparasjon kyrkjestova (ARNK1801)	53 565				
Biskopshavn kirke - rehab ihht tilstandsrapport (BISK1601)	56 128				
Eidsvåg kirke - rehabilitering vegger og vindu (EIDK1601, EIDK1801)	222 039				
SANK1501,1601,1701, 1702, Sandvikskirken, rehabilitering, kor og innvendig	12 589				
Kirkedører - rehabilitering og vedlikehold (KDØR1701)	449 439				
Ventilasjonsanlegg Fyllingsdalen		500 000		0,0 %	500 000
ENØK-tiltak diverse kirker (ENØK1501, ENØK1801, ENØK1901, LODK1601)	362 413	1 000 000		36,2 %	1 000 000
Universell utforming diverse kirker (SANK1703, ÅRSK1801, BIRA1801)	0	1 000 000		0,0 %	1 000 000
Reserve		323 500			323 500
Sum	1 400 007	31 523 500		4,4 %	31 523 500

Fridalen kirke

Nye vinduer til kirkerommet er bestilt, forventer innsetting i løpet av sommeren.

Fyllingsdalen kirke, nytt tak

Vi har lyst ut prosjekteringsjobben og venter på at anbudene skal komme inn.

Johanneskirken rehabilitering

Denne jobben vil tidligst starte i høst, siden det skal hentes midler fra både 2019 og 2020 for samme prosjekt.

Loddefjord kirke

Taket på uthuset ferdig, for koret har det kommet en endring, så vi må ha ny tillatelse fra biskop/riksantikvar.

Eidsvåg kirke

Maling av kirkerom pågår, ferdig før påske. Vi hadde opprinnelig planlagt å male en vegg, men har valgt å male hele kirkerommet, fordi vi så at resultatet ellers ikke ville bli tilfredsstillende.

St. Markus kirke – drenering

Arbeid bestilt, utføres seinere i år.

Åsane gamle kirke

Prosjektet vil starte opp i vår, men vil bli billigere enn opprinnelig planlagt.

Arna kirke – bårhuset

Undertaket ferdig, holder på å legge skiferstein. Går etter planen.

Sælen kirke

Vi er redd for at kirken beveger seg. En scanning av kirken ble gjort i fjor. Ny scanning planlagt juni 2019. Ved å sammenligne vil vi få en god indikasjon på evt. bevegelser i kirken.

Biskopshavn kirke (bilde til venstre)

Montering av drager, utskifting av kistebord, maling, vurdering av vinduer m.m. – arbeid pågår.

Menigheten har foreslått at før vi en gang starter utskifting av hovedtak, skal vi få vurdert om skiferen kan erstattes med solceller.

Dette vil bli vurdert.

Sandvikskirken (bildet til høyre)

Der blir alle ytterdørene tatt inn på verksted for total rehabilitering.

Nytt styringsanlegg for varmen (SD-anlegg) er montert, men ferdigstilling og justering pågår.

Vedlikeholdsetterslep kirkebygg

Bergen kommune har bedt om en spesifisering av vedlikeholdsetterslepet på kirkene våre. Vi har per dags dato ingen fullstendig oversikt, men har utarbeidet følgende oversikt basert på de kirkene vi har hatt tilstandsanalyse på de siste årene:

Bygg	G.nr. / B.t	Vernestat	Bygg	Analyseår	Kostnad TG2 og TG3
Birkeland kirke - 300 sitteplasser	43/9		1878	2017	1 000 000
Biskopshavn kirke - 500 s.pl., inkl. m. sal	168/1211		1966	2016/2017	5 000 000
Eidsvåg kirke - 500 sitteplasser	216/933		1981	2016	2 000 000
Fyllingsdalen kirke - 500 s.pl., inkl. m.sal	23/171	Listeført	1976	tak+vent	22 000 000
Johanneskirken - 1250 sittepl.	164/515	Listeført	1894	2018	93 770 000
Landås kirke - 600 s.pl., inkl. m.sal	161/807	Listeført	1966	varmemange	1 000 000
Loddefjord kirke - 350 sittepl.	123/51	Listeført	1875	2013	200 000
Nygård kirke - 520 s.pl., inkl. m.sal	149/99		1972	2018	7 410 000
Nykirken - 750 sittepl.	165/402	Listeført	1621/1763 /1801/195	2018	25 935 000
Salhus kirke - 300 sitteplasser	177/31	Listeført	1924	2017	960 000
Sandvikskirken - 500 sitteplasser	168/116	Listeført	1881	sakristitak	1 000 000
St. Markus kirke - 650 sittepl.	158/149	Listeført	1939	2018	7 500 000
Storetveit kirke - 600 sitteplasser	13/396	Listeført	1930	2019	17 420 000
Søreide kirke - 600 s.pl., inkl. tilstøtene rom	35/268		1973	2018	11 380 000
Årstad kirke - 560 sitteplasser	162/263	Listeført	1890	2017	750 000
Åsane gamle kirke - 200 sitteplasser	190/3	Listeført	1795/1995	2019	2 890 000
					200 215 000

Denne oversikten inkluderer ikke middelalderkirkene.

Gravplass

Drift

Regnskap pr. 28.02.2019 16,67 % av året	Gravplass				
	Regnskap 28.02.19	Budsjett revidert	Budsjett opprinnelig	forbruk % rev.bud.	Regnskap 28.02.18
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-2 470 495	-18 190 000	-18 190 000	13,6 %	-2 170 659
1.2 Salg av driftsmidler					
1.3 Refusjoner/overføring	-24 672	-	-		-38 780
1.4 Kalkulatoriske inntekter	-	-	-		-
1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK	-	-153 000	-153 000	0,0 %	-
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-8 220 181	-49 321 655	-49 321 655	16,7 %	-8 013 566
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd	-	-	-		-
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-	-	-		-1 200
Sum driftsinntekter	-10 715 348	-67 664 655	-67 664 655	15,8 %	-10 224 205
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	1 336 522	7 866 245	7 866 245	17,0 %	1 351 374
2.2 Kjøp av varer og tjenester	9 141 521	51 351 811	51 351 811	17,8 %	7 871 117
2.3 Refusjoner/overføringer	-	8 446 599	8 446 599		-
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting	-	-	-		-
2.5 Tilskudd og gaver	210	-	-		10
Sum driftsutgifter	10 478 253	67 664 655	67 664 655	15,5 %	9 222 501
3.1 Renteinntekter og utbytte	-710	-	-		
Sum finansposter	0	0	0		
Netto driftsresultat	-237 095	0	0		-1 001 704
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år	-	-	-		-
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-	-	-		-
5.3 Bruk av bundne fond	-	-	-		-
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	-	-	-		-
5.6 Avsatt til bundne fond	-	-	-		-
5.7 Overføring til investeringsregnskapet	-	-	-		-
Sum interne finansieringstransaksjoner	0	0	0		0
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-237 095	0	0		-1 001 704

Post 1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter er foreløpig litt lavere enn periodisert budsjett, men pr 28.02 er det ingen indikasjon på at vi ikke vil holde budsjettet for 2019. Fakturering av festeavgifter er a jour pr 28.02.

Post 2.3 Refusjoner/overføring. Det er ikke foretatt overføring til gravplass fra kirkelig virksomhet og administrasjon for januar og februar.

Post 2.2 Kjøp av varer og tjenester er litt høyere enn forutsatt i budsjett. De to første månedene i 2019 har vært preget av utredning av vannproblemer på Fana kirkegård, Loddefjord gravplass, Møllendal gravplass og Storetveit kirkegård. I tillegg har det vært vannledningsbrudd på Eidsvåg gravplass.

Akasia har endret sin organisering og vil nå organisere driften i distrikter i stedet for etter fag, som de har gjort de siste år.

FANA KIRKEGÅRD - 2

Møllendal gravplass har vært basen i en pilot og det har vært vellykket.

Ellers er det er for det meste vanlig driftsoppgaver som maling av benker, beskjæring, kantstein og kosting som er utført i tillegg til å rydde opp etter stormskader på trær. Noe vinter har vi hatt de første to månedene også.

Når det gjelder tjenester på gravplassene er det satt fokus på forbedring av arbeidsklærne til medarbeidere som setter ned urner.

Gravplassmyndighetens arbeid går planmessig etter årshjulet, blant annet er belegningsplanen for 2018 ferdigstilt og planen for 2019 påbegynt med forbedringer.

Av vesentlige endringer kan nevnes departementets tillatelse til å flytte navn fra eksisterende gravminne til minnesmerke på navnet minnelund.

FANA KIRKEGÅRD - SOL OG SNØ - 1

Investering

GRAVPLASSER, KAPELL OG KREMATORIUM

Inntekter	Regnskap 28.02	Revidert Budsjet	Fondsavsetning pr 31.12.18	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
Ordinær rammebevilgning 2019		22 000 000			22 000 000
Tilleggsbevilgning iht Gravferdsplan		4 000 000			4 000 000
Antveit 2019		25 000 000			25 000 000
Antveit 2018		25 000 000	32 000 000		25 000 000
Fra fondsavsetninger 2018		5 000 000	5 599 672		5 000 000
Investeringsmidler - fond til forskjønnelse		400 000	362 742		400 000
Sum inntekter		81 400 000	37 962 413		81 400 000
Utgifter	Regnskap 28.02	Revidert Budsjet	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
Bygg		11 500 000			11 500 000
Forprosjekt Solheim og Øvsttun kapell		1 000 000		0,0 %	1 000 000
Møllendal krematorium, samt BKFs bårerom		500 000		0,0 %	500 000
Rehabilitering driftsbygninger på gravplass	407 377	2 000 000		20,4 %	2 000 000
<i>BORG1801 Borgstova Rehabilitering bygg og bårerom</i>	63 225				
<i>EIDG1801 Eidsvåg gravplass - driftsbygg</i>	100 244				
<i>EIDG1802 Eidsvåg gravplass - klokketårn</i>	243 909				
Øvsttun kapell - rehabilitering		7 000 000		0,0 %	7 000 000
Utredning krematorium og livssynsnytralt seremonirom		1 000 000		0,0 %	1 000 000
Anlegg		65 900 000			65 900 000
Antveit gravplass - nyanlegg (ANTG1701)	700 332	48 000 000		1,5 %	48 000 000
Bevaringsplan og rehabilitering gravminner 1:2		1 000 000		0,0 %	1 000 000
Kalkyle og forprosjekt gravplasser	70 348	1 000 000		7,0 %	1 000 000
<i>TENG1218 Tennebekk gravplass - reguleringsarbeid</i>	31 750				
<i>TILG1801 Tilstandsanalyser gravplass</i>	38 598				
Møllendal - navnet minnelund		3 000 000		0,0 %	3 000 000
Møllendal - rehabilitering fontene		400 000		0,0 %	400 000
Nygård kirkegård - Fase B og Navnet minnelund		5 000 000		0,0 %	5 000 000
Port (minst en per år)		400 000		0,0 %	400 000
Rehabilitering gravplass - tilrettelagte graver		5 000 000		0,0 %	5 000 000
Universell utforming		400 000		0,0 %	400 000
VA-anlegg med vannposter Møllendal		1 700 000		0,0 %	1 700 000
Sum utgifter inneværende års prosjekter	1 178 058	77 400 000		1,5 %	77 400 000
Overføres til investeringsfond					
Finansiering kjøp av gravplassareal Antveit og Øvsttun	666 667	4 000 000		16,7 %	4 000 000
SUM	1 844 724	81 400 000		2,3 %	81 400 000

Bygg

Det er prosjekter i gang på Borgstova og byggene på Eidsvåg gravplass. Det er viktig å ta vare på de historiske byggene, i tillegg er driftsbygget på Eidsvåg viktig for driften av gravplassen. Det er også bestilt forprosjekt på rehabilitering av Øvsttun kapell.

EIDSVÅG KLOKKETÅRN - FØR

EIDSVÅG KLOKKETÅRN - ETTER

Det er også bestilt «subbass» til orgelet i Solheim kapell. Det er viktig for organistene som bruker orgelet og vil gi en bedre opplevelse for publikum.

Utredningene er knapt kommet i gang, hoveddelen av arbeidet vil starte i april.

Anlegg

Vinteren 2018/ 2019 har Antveit gravplass hatt hovedfokus og arbeidene gjøres klar for utlysning, i tillegg til at planene er sendt til godkjenning i bispedømmerådet etter siste møte i Gravplassutvalget. Ellers har fokus vært på utredning av behovene på de enkelte tiltakene før bestillinger kan sendes. I Akasia har det vært noe begrenset kapasitet i vinter, men den forbedres utover våren. Våren 2019 vil være preget av arbeid med forprosjekt på gravplassområdet.

På Nygård kirkegård er arbeidet med fase B og navnet minnelund kommet langt og det er klart for utførelse. Under rehabilitering gravplass er det utredet utbedring av en lang trappepassasje på Møllendal som er startet etter at dialog med

FANA KIRKEGÅRD - REHABILITERING

Byantikvaren om utførelsen er avklart. Videre er det forberedt bestilling på rehabilitering av ca 1/3 av Fana

kirkegård, som etter første beregning vil gi nye graver i Fana i 5 – 10 år. Det er også gjort forberedelser til utbedring av vannproblemer på flere gravplasser og det har vært arbeidet med fontenen på Møllendal og vannpostene på Møllendal.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

Bergen kirkelige fellesråd - Budsjettsøknad 2020 og økonomiplan 2020 - 2023 til Bergen kommune

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
18/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Mette Rogstad Heimli

Arkiv: KA - 111.0

Arkivsaknr: 18/299

Saksbeh.: Mette Rogstad Heimli

Bakgrunn:

Bergen kirkelige fellesråd skal sende sin budsjettsøknad for 2020 og økonomiplan for perioden 2020 – 2023 innen 2. mai.

Vedlagt følger forslag til budsjettsøknad for 2020 og økonomiplan for perioden 2020 – 2023. Budsjettsøknaden bygger på økonomiplan 2020 – 2023 vedtatt av fellesrådet 31.10.2018 (BKF-sak 42/18), justert i forhold til faktiske bevilgninger for 2019 og behov utover rammetilskudd avdekket i Gravferdsplanen.

Hovedtallene ble oversendt Bergen kommune i forkant av deres budsjettkonferanse 1.–2. april. Det ble gjort oppmerksom på at dette var foreløpige tall som skal behandles av fellesrådet før endelig søknad sendes.

Det vises til protokoll fra AU 09.04.2019 sak 35/19:

BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag.

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd vedtar budsjettsøknad til Bergen kommune for 2020 og økonomiplan for 2020 – 2023.

KIRKEVERGEN I BERGEN 10.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Mette Rogstad Heimli
økonomisjef

Vedlegg:
Dok.dato

Tittel

000050

Vedlegg:

Dok.dato

Tittel

12.04.2019

Budsjett 2020 og langtidsplan 2020 - 2023 til Bergen kommune (FR)

INNSPILL BUDSJETT 2020
OG
ØKONOMIPLAN 2020 – 2023

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

ÅPEN | FRIMODIG | TROVERDIG

INNLEDENDE OPPSUMMERING

Denne siden oppsummerer Bergen kirkelige fellesråd sine innspill til budsjett 2020 og økonomiplan 2020 – 2023.

På sidene 5-8 er søknad om driftsmidler nærmere beskrevet.

Søknad om investeringsmidler til kirkebygg og gravplass følger på sidene 8 – 13.

FUNKSJON 390 DEN NORSKE KIRKE

I tillegg til deflatorvekst søkes det om følgende tiltak på funksjon 390:

TILTAK (alle tall i mill kroner)	2020	2021	2022	2023
Diakoni	0,8	0,8	0,8	0,8
Verdibevarende vedlikehold kirkebygg	1,0	1,0	1,0	1,0
Drift av Sædalen kirke/nærkirke		0,6		
Musikk ved sykehjemmene i Bergen	0,5			
Sum	2,3	2,4	1,8	1,8

FUNKSJON 393 GRAVPLASSER, KAPELL OG KREMATORIER

I tillegg til deflatorvekst søkes det om følgende tiltak på funksjon 393:

TILTAK (alle tall i mill kroner)	2020	2021	2022	2023
Nye tiltak - jfr Gravferdsplan	1,0			
Inntektsbortfall ved fri grav til alle		3,7		
Drift av nye felt på gravplassene	1,0	1,0	1,0	1,0
Verdibevarende vedlikehold gravplasser og bygg	0,5	0,5	0,5	0,5
Sum	2,5	5,2	1,5	1,5

INVESTERINGSRAMME KIRKER

I tillegg til deflatorvekst søkes det om følgende tilskudd:

(alle tall i mill kroner)	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd	22,1	22,1	22,1	22,1
Ekstratilskudd Haukås nærkirke	10,6	10,6		
Ekstratilskudd rehabilitering Johanneskirken			10,6	10,6
Sum	32,6	32,6	32,6	32,6

INVESTERINGSRAMME FREDEDE KIRKER / MIDDELALDERKIRKER

I tillegg til deflatorvekst søkes det om følgende tilskudd:

(alle tall i mill kroner)	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd	17,7	17,7	17,7	17,7
Ekstratilskudd rehabilitering Domkirken / Korskirken - forventet statstilskudd	17,7	17,7	17,7	17,7
Sum	35,3	35,3	35,3	35,3

INVESTERINGSRAMME GRAVPLASSER, KAPELL OG KREMATORIUM

I tillegg til deflatorvekst søkes det om følgende tilskudd:

(alle tall i mill kroner)	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd	22,1	22,1	22,1	22,1
Opptrapping rammetilskudd som følge av gravferdsplan	8,0	12,0	16,0	20,0
Behov utover rammetilskudd	43,0	38,0	34,0	30,0
Sum	73,1	72,1	72,1	72,1

1. GRUNNLAG

Den norske kirkes virksomhet og økonomiske grunnlag er regulert i kirkeloven og gravferdsloven.

Kirkeloven § 15 slår fast at kommunen utreder følgende utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellesråd:

- a) utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker,
- b) utgifter til anlegg og drift av gravplasser,
- c) utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd,
- d) driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold,
- e) utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring,
- f) utgifter til kontorhold for prester.

Fellesrådets budsjettforslag skal også omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene."

At kommunen skal *utrede* disse utgiftene, betyr at bevilgningene til kirken ikke har karakter av vanlige tilskudd, men at kommunen har en særskilt forpliktelse til å sikre den lokale kirke forutsigbar økonomi. I rundskriv fra KKD, V-5/2002 blir samhandlingen mellom kirke og kommune utdypet på følgende måte:

Kirke og kommune har generelt sammenfallende mål: - å bedre livskvaliteten for byens innbyggere. Det er et nasjonalt mål at den kristne kulturarven og det kristne verdigrunnlaget skal holdes levende i samfunnet

Den nærhet mellom kirke og kommune som Kirkeloven bygger på, innebærer at liksom kommunen skal legge til rette for infrastruktur, bosteder, kommunale velferdstjenester, med mer, - til beste for byens innbyggere, slik skal kommunen også gi tjenlige rammebetingelser for kirkens virksomhet

Byrådets politiske plattform

Byrådet har i sin politiske plattform blant annet sagt følgende om sin tros- og livssynspolitik:

«Den kristne og humanistiske kulturarven har preget fellesverdiene i det norske samfunnet i over tusen år. En forståelse av vår egen kulturarv er viktig for å forstå og møte andre religioner på en positiv og inkluderende måte. Byrådet legger vekt på et godt samarbeid med Bergen kirkelige fellesråd og ønsker å gi gode rammebetingelser som sikrer forsvarlig drift og vedlikehold av kirker og gravplasser. Byrådet vil være positiv til flere diakoner til menighetene, legge frem sak om bygging av ny kirke i Sædalen, og vil sikre planleggingen av nye bygg i pressområder som eksempelvis Hauås i Åsane».

BKF sitt ansvar

Bergen kirkelige fellesråd er et selvstendig offentlig organ, hjemlet i Kirkelov og Gravferdslov, med følgende 3 ansvarsområder;

Soknene i Den norske kirke i Bergen

Kirkelovens § 14 fastslår at det kirkelige fellesråd i kommunen;

"skal ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene, utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomheten i kommunen, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen"

Videre er ansvaret for bygging, forvaltning, drift og vedlikehold av kirker lagt til det kirkelige fellesråd.

Vernede kirker i Bergen

Ansvar for vernede kirker er ifølge Kirkeloven lagt til fellesrådet, på samme måte som for de andre kirkene i Bergen.

Disse kirkene ivaretar BKF på vegne av menighetene som bruker dem, men også for samfunnet generelt. Kirkebyggene, og vernede kirker spesielt, er monumentalbygg som er historie-, kultur- og arkitekturbærere for alle byens innbyggere uavhengig av tilknytning til Den norske kirke.

Gravplasser, kapell og krematorier i Bergen

Gravferdslovens § 3 sier at

- *kirkelig fellesråd har ansvaret for at gravplasser og bygninger på gravplasser forvaltes med orden og verdighet og i samsvar med gjeldende bestemmelser*

Gravplassmyndigheten under BKF ivaretar fellesrådets ansvar for gravplassforvaltningen i Bergen, jfr. Kirkelovens § 14 og Gravferdsloven. Gravplassforvaltning er en oppgave som BKF utøver på vegne av samfunnet. Alle byens innbyggere betjenes uavhengig av tros- og livssynstilknytning. Kommunen har i tillegg et direkte ansvar ifølge gravferdsforskriften § 2 og skal sørge for at det er tilstrekkelig areal til gravplasser og skal selv, i samråd med kirkelig fellesråd, regulere slikt areal etter plan og bygningsloven.

Om BKF

BKF er arbeidsgiver for de fleste ansatte i menighetene i Bergen (ca 113 årsverk). Kirkevergens administrasjon inkl. gravplassmyndigheten har 27,5 årsverk. Noen menigheter lønner i tillegg ansatte i mindre stillinger. I 2018 er det i tillegg registrert 3.645 frivillige som gjennom arbeidsinnsats og engasjement er viktige bidragsyttere inn i menighetenes mange aktiviteter.

I uke 11/19 gjennomførte menighetene i Bergen telling av alle besøk. Over 17.000 var innom en kirke denne uken. Dette antas å være en «normaluke» for kirken i Bergen. Vi vet at høytidene trekker enda flere. Dette gir grunn til å tro at det er rundt en million besøkende i våre kirker i løpet av et år.

BKF kjøper driftstjenester innenfor kirkebygg- og gravplassdrift, samt regnskapstjenester fra Akasia kirke og gravplass AS (AKG). I tillegg leverer AKG etter avtale pr prosjekt tjenester inn i investeringsprosjektene på kirkebygg og gravplass. Tjenestene som kjøpes inn fra AKG er i hovedsak timeverk, men også noe totalentreprise som består av både timeverk og kjøp fra eksterne leverandører.

AKG, som er datterselskap av Akasia AS, drives etter regelverket om utvidet egenregi. AKG har ikke anledning til å dele ut utbytte eller gi konsernbidrag, og er underlagt regelverket for offentlige anskaffelser. BKF utøver sin myndighet som eier på generalforsamlingen i Akasia AS.

Fellessrådet vedtok i desember 2017 en egen eiermelding. Eiermeldingen skal:

- tydeliggjøre eierstrategier for selskap som Bergen kirkelige fellesråd direkte eller indirekte har eierinteresser i.
- være styrende for selskapene og for eier når konkrete valg og avgjørelser skal tas
- være et grunnlag for å bevisstgjøre og opplyse folkevalgte i fellesrådet, slik at man bedre kan ivareta eierskapet og ansvaret man har som eier.
- være et dokument som gir våre samarbeidspartnere både i kommune, kirke og andre, innsyn i fellesrådets eierskap.

2. DRIFTSRAMME

For 2019 har BKF fått innvilget en driftsramme som viderefører driftsrammen fra 2018 + deflatorjustering. I tillegg er det bevilget kr 1.100.000 «friske midler» knyttet til diakoni / levekårsområder, samt kr 600.000 til menighetsarbeidet i Sædalen. Heller ikke for 2019 ble det funnet rom for økte driftsmidler til verdibevarende vedlikehold av kirker og gravplasser, samt drift av nye felt og navnete minnelunder på gravplassene.

FUNKSJON 390 DEN NORSKE KIRKE

I tillegg til deflatorvekst søkes det om følgende tiltak på funksjon 390:

TILTAK (alle tall i mill kroner)	2020	2021	2022	2023
Diakoni	0,8	0,8	0,8	0,8
Verdibevarende vedlikehold kirkebygg	1,0	1,0	1,0	1,0
Drift av Sædalen kirke/nærkirke		0,6		
Musikk ved sykehjemmene i Bergen	0,5			
Sum	2,3	2,4	1,8	1,8

Kommentarer til funksjon 390 - Den norske kirke

1. Diakoni

Kirkens diakonale innsats i Bergen er en viktig faktor i det kulturelle, sosiale og helsefremmende arbeidet for byens innbyggere. Diakoni er kirkens omsorgstjeneste uttrykt gjennom praktisk handling i menneskers hverdag, og dette arbeidet er både forebyggende og lindrende i menighet og nærmiljø. Arbeidet bygger i stor grad på frivillige ressurser og utstrakt samarbeid med andre organisasjoner og det offentlige hjelpeapparat. Dette skal være et lavterskeltilbud i nærmiljøet til både barn, unge og voksne. Samtalegrupper, kulturaktiviteter, leksehjelp og språkopplæring er noen av kirkens tilbud og vi erfarer økende etterspørsel fra mennesker i ulike livssituasjoner og -faser.

Kirken i Bergen har lenge hatt noen få diakonstillinger om er finansiert i kombinasjon av menighetens innsamlede midler og statlige tilskudd via Den norske kirke. Bevilgninger fra Bergen kommune de senere årene har gjort det mulig å få på plass diakonstillinger i Løvstakksiden, i Loddefjord, Haukås/Ytre Arna, Årstad/Fridalen og Slettebakken. «Friske» kommunale midler bevilget i 2018 har gjort det mulig å utvide arbeidet knyttet til DUA-prosjektet (Diakonalt UngdomsArbeid) i Loddefjorddalen, samt økt stillingsressurs til etablert arbeid med unge flyktninger/migranter.

BKF er svært takknemlig for at det også i 2019 er bevilget «friske» midler til ytterligere styrking av de diakonale tjenestene i menighetene. Den norske kirke har i 2019 fått tildelt ekstra midler til diakoni over statsbudsjettet, hvorav Bjørgvin bispedømme får 1,6 millioner kroner. Kommunens positive engasjement ble vektlagt da BKF fikk tildelt kr 800.000 av disse til delfinansiering (50 %) av to diakonstillinger. Statlige lønnsmidler forutsetter at 50 % av stillingene finansieres lokalt. Ved å kombinere kommunale og statlige midler, samt noe innsamlede midler planlegger vi nå å ansette diakoner i Laksevåg/Nygård og Salhus/Toppe, samt å utvide en stilling i DUA-prosjektet (levetekårsområder). I tillegg vil statlige midler kombinert med egenfinansiering bli brukt til en stilling i Fana.

BKF ønsker fortsatt å videreutvikle og styrke dette viktige omsorgstilbudet – i tråd med byrådets intensjon om å prioritere dette. Det er vårt mål at det skal være en diakon i hver menighet, slik som de har fått til i Trondheim gjennom et godt samarbeid mellom kommune og kirkelig fellesråd.

Bergen kommune sine bevilgninger de senere årene har vært viktige bidrag til å etablere gode omsorgstjenester i bydeler med levekårsutfordringer. Vi ser et stadig økende behov for denne type tjenester også i områder som ikke er definert som «levekårsområder», spesielt blant ungdom. Ensomhet, utenforskap og prestasjonspress er sentrale stikkord.

Vi søker derfor også i 2020 om midler til en ny diakonstilling.

2. Verdibevarende vedlikehold

Kirkebyggene våre er monumentale bygg – signalbygg i landskapet – som betyr mye for mange. Når det for eksempel oppstår vannlekkasje i Mariakirken eller spiret på Johanneskirken må tas ned opplever vi stor interesse og pågang både fra media og enkeltpersoner.

BKF arbeider systematisk med å ta igjen mange års etterslep på vedlikeholdet av kirkene våre. Blant annet er det et mål å utarbeide tilstandsanalyser for alle kirkebyggene hvert 5. år. Etter hvert som nye kirker rehabiliteres er det viktig at vi har nok midler til verdibevarende vedlikehold slik at kirkene ikke forfaller på nytt. Vi ønsker på samme måte som Bergen kommune å bruke Holte Byggsafe FDV-nøkkel for beregning av nødvendige vedlikeholdskostnader. Forslaget om en opptrapping av vedlikeholdsmidlene med 1 million kroner pr år vil delvis bidra til å bevare verdien på kirkebyggene fellesrådet forvalter. Samtidig arbeider vi kontinuerlig med ENØK og andre effektiviseringstiltak for å frigjøre midler til samme formål. I tillegg er vedlikeholdsbehovet økende etter hvert som nye nærkirker står ferdig.

3. Sædalen nærkirke

Årets bevilgning av kr 600.000 til drift av menigheten i Sædalen er et svært kjærkomment tilskudd til det store arbeidet som allerede drives av menighetens mer enn 100 frivillige medarbeidere. Når kirkebygget er realisert er det behov for ytterligere kr 600.000 til drift av kirkebygget og minimumsbemanning. Administrative oppgaver blir dekket gjennom interne effektiviseringstiltak. Dersom reguleringsplanen for Sædalen blir vedtatt i september 2019 som planlagt har vi som mål at kirken skal stå ferdig og tas i bruk mot slutten av 2021.

4. Musikk på sykehjemmene i Bergen

Våre kantorer og frivillige gjør allerede tjeneste på mange sykehjem, men det er varierende kapasitet til dette i ulike menigheter. Antall sykehjem innenfor den enkelte menighet varierer også. Bergen kirkelige fellesråd ønsker å legge til rette for et godt musikktilbud på sykehjemmene i forbindelse med andakter og gudstjenester, men ser at dette vil kreve noe styrking av totalt antall kantor/organistårsverk, foreløpig anslått til kr 500.000. Kirkevergen gjennomfører for tiden en kartlegging av tjenestene som leveres i dag, hvor det mangler ressurser og hvor det eventuelt er mulig å omdisponere eksisterende ressurser. Når dette arbeidet er ferdig er det mulig å tallfeste behovet for «friske» midler nærmere.

FUNKSJON 393 GRAVPLASSER, KAPELL OG KREMATORIER

I tillegg til deflatorvekst søkes det om følgende tiltak på funksjon 393:

TILTAK (alle tall i mill kroner)	2020	2021	2022	2023
Nye tiltak - jfr Gravferdsplan	1,0			
Inntektsbortfall ved fri grav til alle		3,7		
Drift av nye felt på gravplassene	1,0	1,0	1,0	1,0
Verdibevarende vedlikehold gravplasser og bygg	0,5	0,5	0,5	0,5
Sum	2,5	5,2	1,5	1,5

Kommentarer til funksjon 393 – Gravplasser, kapell og krematoriuim

Bergen kommune vedtok i 2018 Gravferdsplan for Bergen kommune 2018 til 2028 – «En verdig gravferd for alle». Planen er utarbeidet i nært samarbeid med gravplassforvaltningen i Bergen kirkelige fellesråd. I tilsagnsbrev mottatt fra Bergen kommune for 2019 er et av styringssignalene at «Gravferdsplan for Bergen kommune 2018 til 2028 skal være grunnlag for tjenester på området og for planlegging av virksomheten.»

BKF som gravplassforvaltning for Bergen kommune vektlegger å anlegge gravplasser der folk bor, ved viktige knutepunkt og i tilknytning til transportlinjene i byen, i tråd med kommunens planer og strategi for kollektivtrafikk og boligutbygging

Det skal legges til rette for alternative gravleggingsformer.

Gravferdstjenestene skal speile livsynsmangfoldet i Bergen.

Gravplassene skal være en viktig del av grøntstrukturen i byen og særlig egnet for ro og ettertanke.

Vi vil ivareta de viktige kulturminnene som er på våre gravplasser, samt de seks historiske gravplassene, på en respektfull måte.

Vi vil fremme samarbeid med omliggende kommuner, særlig med tanke på livssynsåpent seremonirom, krematorium og tilrettelagte graver.

1. Nye tiltak – jfr. Gravferdsplanen

Det er nødvendig å øke vedlikeholdet av bevarte gravminner med 0,3 millioner kroner pr år. Det er også behov for en ekstra runde med slått på gravplassene som er kostnadsberegnet til 0,8 millioner kroner pr år. Begge tiltakene er beskrevet i Gravferdplanen. Behovene søkes dekket gjennom økte driftsrammer fra Bergen kommune på 1 million kroner og effektiviseringstiltak.

2. Inntektsbortfall ved fri grav til alle

Et av gravferdsplanens tiltak er forslag om endring av avgiftspolitikken. Forslaget er at alle skal få fri grav, også når en bruker en allerede festet grav til ny gravlegging. Dette er en avgift som det er lite forståelse for, og som er med på å øke behovet for gravplassareal. Tiltaket er anslått til å gi et årlig inntektsbortfall på 3,7 millioner kroner, og foreslås iverksatt fra 2021.

3. Drift av nye felt på gravplassene/økte forventninger fra brukerne av gravplassene

De senere årene er flere av gravplassene våre utvidet med nye felt (Åsane kirkegård og Loddefjord, Fyllingsdalen og Øvsttun gravplasser), og det er etablert 4 navnete minnelunder (Åsane (2 felt), Fana og Storetveit kirkegårder og Fyllingsdalen gravplass) uten at tilskuddet er endret i perioden. I 2021 skal Antveit gravplass tas i bruk, og etter

planen skal Fyllingsdalen gravplass utvides fra 2023. I tillegg etableres en ny navnet minnelund pr år.

Verdige kistegravferder og urnenedsettelse vi alltid ha høyest prioritet, og det innebærer at det årlig blir for små ressurser til alle de andre driftsoppgavene. Nye miljøtiltak krever også økt innsats. Vi ber derfor på nytt om en årlig økning av bevilgningene på 1 million kroner. I tillegg vurderer vi kontinuerlig effektiviseringstiltak og nye arbeidsmetoder.

I tillegg til et generelt økt driftsbehov er det også et økende behov for å legge til rette for ulike tros- og livssynssamfunn sine ønsker i forbindelse med gravferd.

Vi opplever fortsatt at brukerne av gravplassene i gravferder og ved besøk av gravene har økende krav til standarden på gravplassene. Det viser seg spesielt ved at publikum har større forventninger til frekvens og kvalitet på slåttene, tilstand på veier og trapper, belysning, tilgjengelighet på vannposter og avfallsstasjoner og frekvens på strøing og snørydding. Ved rehabilitering blir hovedferdselsårene på gravplassene belyst. Dette krever også økt innsats i driften.

3. Verdibevarende vedlikehold av gravplasser og bygg

For å opprettholde tilfredsstillende standard på gravplassene i Bergen må vedlikeholdsbudsjettet styrkes – vi søker derfor om kr 500.000 pr år. Vi opplever et stort behov for rehabilitering av vannposter, veier, murer og lignende. Dette kan forhindres med et jevnere årlig vedlikehold, men dette lar seg ikke løse innenfor eksisterende rammer. Tilstandsanalyser på gravplassens anlegg og bygninger ferdigstilles i 2019 og skal gi retning for planene fra og med 2020.

3. INVESTERINGSRAMME

Rammefinansiering

Den vedtatte rammefinansiering for investeringer fra Bergen kommune til BKF ble fullt innført fra 2014. BKF er svært glade for at rammene er deflatorjustert både i 2018 og 2019, og ber om at dette blir videreført også de kommende årene. Det er svært positivt at Bergen kommune sin økonomiplan for perioden 2019-2022 legger opp til en økning av rammetilskuddene til gravplassområdet med 4 millioner kroner pr år. BKF legger til grunn at dette fortsetter i 2023. Sammen med ekstrabevilgningene på totalt 50 millioner kroner til Antveit gravplass i Åsane i 2018 og 2019, dekker dette en stor del av det totale investeringsbehovet som er synliggjort i kommunens vedtatte Gravferdsplan, men det er fortsatt store udekkede behov, særlig på veier, vannposter, omramming, porter og informasjonsskilt.

KIRKER OG FREDEDE KIRKER/MIDDELALDERKIRKER

Behov utover rammefinansiering

Bergen kommune har i årene 2016 til 2019 gitt ekstratilskudd til ny nærkirke i Sædalen. Gitt at reguleringsplanen godkjennes høsten 2019 har vi som mål at kirkebygget kan tas i bruk mot slutten av 2021.

Neste planlagte prosjekt har lenge vært en ny nærkirke på Haukås. I byrådets politiske plattform står det an en «vil sikre planleggingen av nye bygg i pressområder som eksempelvis Haukås i Åsane». Det er allerede en levende og aktiv menighet på Haukås. Ca en gang i måneden er det gudstjeneste i NLA sine lokaler hvor man jevnlig samler mellom 100 til 200 mennesker. I tillegg samarbeider man med Haukås indremisjon om barnekor, søndagsskole, ungdomskor og ungdomsklubb. Ungdomsklubben samler opp mot 60 konfirmanter og andre ungdommer. Arbeidet baseres i stor grad på frivillighet, og

menigheten samarbeider tett med andre i nærmiljøet (for eksempel skole, barnehage, kor og korps).

Menighetens aktivitet drives i leide lokaler hos NLA og stedets bedehus. NLA er på flyttefot og ønsker å selge sine lokaler. Bedehuset er allerede solgt og kan bli revet på kort varsel. Det er derfor behov for nye lokaler. Siden den store planlagte utbyggingen på Haukås foreløpig er lagt på is planlegger vi et enklere bygg enn nærkirken i Sædalen, og har derfor gjort en betydelig reduksjon (50 %) av våre opprinnelige søknader om bevilgninger til Haukås nærkirke. Det er også intensjonen at den lokale indremisjonsforeningen skal delta med en stor egenandel. I følge informasjon fra Haukås skole skal det skje et arbeid med tilrettelegging av hjertesone ved skolen. Vi ber kommunen om å vurdere å foreta en reguleringsplan som ivaretar både hjertesonen og den nye Haukås nærkirke, slik at vi får en god plan som dekker begge hensyn.

BKF har i 2019 fått en ekstrabevilgning på 20 millioner kroner til nytt tak på Fyllingsdalen kirke. Ferske tilstandsanalyser for 16 (av totalt 30) kirkebygg (de fredede middelalderkirkene er ikke inkludert) synliggjør et vedlikeholdsetterslep på 200 millioner kroner, hvorav rehabiliteringsbehovet for Johanneskirken alene er beregnet til 93 millioner kroner.

Vi har som mål å dekke mesteparten av vedlikeholdsetterslepet gjennom rammetilskuddet, men ser at det vil være utfordrende å klare hele rehabiliteringen av Johanneskirken uten ekstramidler. Vi har foreløpig lagt inn søknad om ekstrabevilgning på 10,6 millioner kroner fra 2022, dvs at ekstratilskuddet på 10,6 millioner kroner videreføres etter at Sædalen og Haukås er finansiert.

INVESTERINGSRAMME KIRKER

I tillegg til deflatorvekst søkes det om følgende tilskudd:

(alle tall i mill kroner)	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd	22,1	22,1	22,1	22,1
Ekstratilskudd Haukås nærkirke	10,6	10,6		
Ekstratilskudd rehabilitering Johanneskirken			10,6	10,6
Sum	32,6	32,6	32,6	32,6

Nye kirkebygg

Tilbygg Birkeland kirke og et mindre tilbygg til Loddefjord kirke realiseres innenfor rammefinansieringen. Begge disse kirkene er i dag for små i forhold til antall innbyggere i soknene.

Rehabilitering kirker (ikke fredede kirker/middelalderkirker)

Kirkebyggene BKF drifter og forvalter med bevilgninger fra Bergen kommune utgjør ca 65 000 kvm. Tilstandsanalyser danner grunnlag for våre investeringsplaner. Når investeringsmidlene skal prioriteres tar vi hovedsakelig hensyn til følgende momenter:

- Myndighetskrav (HMS, elektrosikkerhet, brannvern mv)
- HMS (fare for liv og helse må om mulig unngås)
- Nødvendig rehabilitering i henhold til tilstandsanalyser
- Øvrig rehabiliteringsbehov
- En fast sum hvert år til universell tilrettelegging, ENØK-tiltak og oppgradering/utskifting av ventilasjonsanlegg.
- En fast sum til opprusting av kirkebygg i forbindelse med store jubileum (50/100 år)

BKF har etablert en kirkebyggkomite – et rådgivende organ som blant annet skal vurdere hvordan fremtidige investeringsprosjekter skal prioriteres.

I planperioden vil en stor del av rammefinansieringen bli benyttet til rehabilitering av Johanneskirken. Øvrige rehabiliteringsprosjekt prioriteres fortløpende i forhold til behov avdekket i tilstandsanalyser, samt til faste avsetninger til tiltak nevnt under. Tiltak prioriteres og prosjekteres fortløpende.

Universell utforming av kirkene i Bergen

Alle offentlige bygg skal være universelt utformet. Dette er noe vi ønsker å gjøre - kirkene våre skal være åpne for alle som ønsker å komme. Dessverre tar det tid å få gjennomført dette overalt, både fordi det koster penger og fordi anleggene skal godkjennes i mange instanser. Vi setter av en fast sum av investeringsrammen til dette hvert år. I 2018 mottok BKF Tilgjengelighetsprisen fra Kommunalt råd for funksjonshemmede, blant annet for innsatsen med universell utforming av kirkebyggene.

ENØK-tiltak/Grønn strategi

Kirken i Bergen ønsker å ta sin del av ansvaret for klimaforbedrende tiltak. De mest effektive tiltakene er å se på innkjøpsrutiner/gjenbruk, samt å senke energibruken. Vi jobber eksempelvis med varmpumper, forbedring av ventilasjonsanlegg, etterisolering, senkede temperaturer og styringssystem på eksisterende kirker, samtidig som vi vurderer solcellepanel og jordvarme. Vi setter av en fast sum av investeringsrammen til dette hvert år.

Ventilasjonsanlegg

Mange av kirkene våre har gamle og nedslitte ventilasjonsanlegg. Vi setter av en fast sum av investeringsrammen til dette hvert år.

Jubileum

Når kirker har 50 eller 100-års-jubileer er det en tradisjon for at vi setter av en sum penger til oppgradering/rehabiliteringsprosjekter som planlegges i samspill mellom menighetsråd og fellesråd.

INVESTERINGSRAMME FREDEDE KIRKER /MIDDELALDERKIRKER

I tillegg til deflatorvekst søkes det om følgende tilskudd:

(alle tall i mill kroner)	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd	17,7	17,7	17,7	17,7
Ekstratilskudd rehabilitering Domkirken / Korskirken - forventet statstilskudd	17,7	17,7	17,7	17,7
Sum	35,3	35,3	35,3	35,3

Rehabilitering av Domkirken og Korskirken pågår for fullt. Opprinnelig budsjett for disse prosjektene var på 458 millioner kroner (eksklusiv mva). Pr i dag antar vi at vi har klart å spare inn i størrelsesorden 25 % av de beregnede kostnadene, slik at budsjettet vi nå opererer med er 350 millioner kroner. De to viktigste årsakene til dette er stabilitet over år i prosjektstyrings- og håndverkermiljøene som gir effektiviseringsgevinster, samt mindre strenge pålegg fra Riksantikvaren enn det som var tilfellet i Mariakirken.

Vi jobber stadig sammen med Bergen kommune for å få på plass en ordning med 50 % statlig medfinansiering av disse prosjektene, og har lagt dette til grunn i økonomiplanen. Erfaringene i prosjektene så langt er at årlige bevilgninger i størrelsesorden 30-35 millioner kroner vil gi en optimal fremdrift. Vi sørger imidlertid for å planlegge slik at vi ikke bruker mer penger hvert år enn det som faktisk står til disposisjon.

Vernede kirker, restaurering

Av BKF's 34 kirker har 20 av dem en vernestatus. Tilskudd til rehabilitering for vernede kirkebygg er i "Forskrift om tilskot til livsynssamfunn" § 9 definert til å omfatte alle Bergens innbyggere uavhengig av medlemskap i Den norske kirke, og må derfor behandles separat fra de andre kirkebyggene. Tilstanden til de vernede kirkene er veldig varierende, ref tidligere omtalte tilstandsanalyser.

INVESTERINGSRAMME GRAVPLASSER, KAPELL OG KREMATORIUM

I tillegg til deflatorvekst søkes det om følgende tilskudd:

(alle tall i mill kroner)	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd	22,1	22,1	22,1	22,1
Opptopping rammetilskudd som følge av gravferdsplan	8,0	12,0	16,0	20,0
Behov utover rammetilskudd	43,0	38,0	34,0	30,0
Sum	73,1	72,1	72,1	72,1

Gravferdsplan – «Verdig gravferd for alle»

I juni 2018 ble Bergen kommunes gravferdsplan, «Verdig gravferd for alle» vedtatt. Planen beskriver et investeringsbehov på 48,7 millioner kroner pr i år i 10 år og 2 millioner kroner i engangsinvestering (1 million kroner pr år i 2019 og 2020). Dette kommer i tillegg til «ordinær» driftsramme som i 2018 var på 21,4 millioner kroner. For å kunne presentere sammenlignbare tall er gravferdsplanens tall justert opp med deflator til «2019-tall», det vil si ordinær driftsramme på 22,1 millioner kroner og udekket investeringsbehov på 50 millioner kroner (51 millioner kroner i 2020). Udekket investeringsbehov er delvis imøtekommet i kommunens økonomiplan for 2019-2022, med en årlig opptopping av rammetilskuddene på 4 millioner kroner. BKF sin budsjettøknad legger til grunn at dette videreføres også i 2023.

Planen skal sikre innbyggerne i Bergen en verdig gravferd og hovedprinsippet er at alle skal få grav der de bor / ønsker. Planen har i tillegg tiltak for brukersyn inkludert tilrettelegging for tros- og livssyn, kultur og historie, miljø- og klimakostnader og demografikostnader. Bergen kirkelige fellestråd er svært glad for at Bergen kommune har vedtatt en gravferdsplan som vil være med å gi innbyggerne i Bergen bedre gravferdstjenester.

Fellestrådet har tidligere meldt om økt behov til investeringer på gravplassområdet, men gravferdsplanen har avdekket et enda større finansieringsbehov enn det som tidligere er meldt til Bergen kommune. Opptopping av rammetilskuddet som ligger inne i Bergen kommunes langtidsplan, innebærer at det ikke vil bli mangel på graver i perioden, men det er ikke tilstrekkelig til nødvendige investeringer på infrastruktur og til erverv av areal til fremtidige gravplasser / utvidelse av gravplasser.

Planen legger opp til flere utredninger og det vil bli foretatt nærmere beregning av investeringsbehovet, for best mulig planarbeid. Hovedprioritering for bruk av investeringsrammen er å anlegge nye graver, men seremonirommene har også et stort vedlikeholdsetterleap. Vi har derfor satt i gang rehabilitering av disse, inkludert å gjøre seremonirommene livssynsnøytrale. Øvsttun kapell og Solheim kapell er derfor tatt med i langtidsplanen. For Solheim kapell må det gjennomføres omfattende prosjektering og en mulighetsstudie for å på nytt kunne bruke deler av bygget til kolumbarium.

Planen tar også opp i seg behov for investering på infrastruktur, som VA- anlegg, vannposter, veier, murer og gjerder og bygninger. Tiltakene som prioriteres de første årene er det å sikre tilstrekkelige antall graver og rehabilitering av seremonirom.

Nyanlegg / utvidelse av gravplasser

Nye graver i Åsane kommer på plass i tider som følge av de ekstrabevilgninger som er gitt til Antveit gravplass i 2018 og 2019.

Når Antveit gravplass i Åsane er ferdig er det viktig å få på plass en utvidelse av Fyllingsdalen gravplass. Det er anlagt nye graver på eksisterende gravplass og kapasiteten nå er beregnet å skulle holde til 2023, samme år som det ifølge planen er siste år med midler satt av til nye graver på Fyllingsdalen gravplass.

I Fana er det også stort behov for nye graver i perioden. Fana kirkegård betjener innbyggerne i bydelene Fana og Ytrebygda, og må prioriteres innenfor fireårs perioden. Det er ikke tilstrekkelig med midler eller tilgjengelig areal til utvidelse av gravplassen, men det er mulig å utvikle eksisterende gravplass og tilrettelegge graver. Dermed skal det ikke mangle graver i området i fireårsperioden. Det vil bety ulemper for brukerne av gravplassen med anleggsarbeid inne på gravplassen, men av arealhensyn er det viktig å utnytte eksisterende gravareal. Det vil bli foretatt nye kalkulasjoner for å utvikle eksisterende gravplass i Fana samtidig som det er viktig å få klarlagt mulighet for nytt gravplassareal i området.

Mot slutten av fireårsperioden er det rehabilitering av eksisterende og anlegg av nytt gravareal på Loddefjord gravplass som må prioriteres.

Planen tar høyde for at det skal etableres en ny navnet minnelund, med tilhørende nye gaver, pr år.

Totalt finansieringsbehov i fireårs perioden er anslått til 289,4 millioner kroner, hvorav 145 millioner kroner foreløpig er udekket.

Gravplassplanen har forslag til en 10 års plan for utbygging av gravplasser, etter Antveit i Åsane, utvikling av Fana og utvidelse av Fyllingsdalen er det utvidelse av Mjeldheim i Arna og ny gravplass i Tennebekk som står for tur.

Rehabilitering, masseutskifting og omregulering eksisterende areal

Gravplassene må stadig utbedres. Det er nødvendig for å kunne tilrettelegge for ny gravlegging innenfor eksisterende areal og av hensyn til sikkerhet. Det er også viktig for at gravplassene skal være en verdig ramme rundt gravferden og egnet til ro og ettertanke for brukerne. Utbedringen innebærer masseutskifting av jord, omregulering av gravfelt, anlegg av tinstrom, rehabilitering av vann og avløp mm. Tilstandsanalyser skal dokumentere nødvendige tiltak og legge grunnlag for prioritering.

Omregulering og masseutskifting er nødvendig for å kunne tilby nye graver på eksisterende gravplasser. Det er tidligere varslet om at det kan bli mangel på graver på Møllendal, Loddefjord og Gravidalspollen gravplasser i 2019, Arna og Nygård kirkegårder i 2020 og enda flere årene etter, blant annet på Solheim gravplass og i Eidsvåg og Salhus.

Med den varslede opptrappingen i økonomiplanen skal det være mulig å tilrettelegge graver innenfor eksisterende areal, tidsnok til at det ikke skal mangle ordinære graver. Tilrettelagte graver kan til dels ha krav som en pr i dag ikke kan avhjelpe, men moderate tilrettelegginger skal være mulig innenfor den planlagte investeringsrammen. Den største usikkerheten er hensiktsmessig gjenbruk av slettede graver som nå skal tildeles som nye graver på Fana kirkegård og muligheten for nytt areal i Fana og i Ytrebygda.

Pr i dag er det rehabilitering av eksisterende infrastruktur av anleggene som er et uttalt og udekket behov. Det blir utarbeidet tilstandsanalyser i 2019 og disse blir bearbeidet til konkrete planer i løpet av 2019/2020.

Prosjekt frigjøring av areal

Gjennom systematisk arbeid har vi fått oversikt over de aller fleste gravene uten eier. Arbeidet har pågått siden 2005 og er planlagt avsluttet i 2022. Det kreves 2 millioner kroner pr år for å slette graver og klargjøre arealet innen 2022. Dette arbeidet er viktig for å fjerne gravminner som ikke er sikret, og for å klargjøre graver for ny gravlegging. Det er behov for 6 millioner kroner i fireårs perioden. Siden dette behovet er udekket vil prosjektet inntil videre bli skalert ned og overført til drift. Oppryddingsfasen vil da vare i nye 16 år istedenfor de planlagte 4. Gravplasser der det vil mangle graver blir prioritert. En lengre oppryddingsfase vil kunne gå utover det visuelle inntrykket på gravplassene når gamle gravminner blir stående.

Andre tiltak

Plan om universell utforming, minst en ny port hvert år og bevaringsplan for gravplassene i Bergen er dekket dersom den opptrapping av den planlagte investeringsrammen fortsetter.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

BKF - Årsmelding 2018

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
19/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Asbjørn Vilkenen

Arkiv: Arkivsaknr: 19/115

Saksbeh.: Asbjørn Vilkenen

Bakgrunn:

Vedlagt følger forslag til BKF's årsmelding for 2018.

Det vises til protokoll fra AU 09.04.2019 sak 36/19 og vedtaket:
BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd vedtar kirkevergens forslag til årsmelding 2018

KIRKEVERGEN I BERGEN 11.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Vedlegg:

Dok.dato	Tittel
11.04.2019	ÅRSMELDING 2018

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

ÅPEN | FRIMODIG | TROVERDIG

ÅRSMELDING 2018

BKF – speiler Guds himmel i jordnært liv

000066

Forsidebilde: _____ (Fotograf: _____)

INNHOOLD

<u>FORORD</u>	4	<u>STYRENDE ORGANER</u>	28
<u>AVSLUTTET VIRKSOMHETS- GJENNOMGANG</u>	5	<u>FELLESRÅDETS ØKONOMI 2018</u>	30
		Investeringsregnskap	30
		Driftsregnskap	32
<u>MENIGHET</u>	6		
Tall fra årsstatistikkene	6	<u>ÅRSREGNSKAP 2018</u>	33
Sosiale og kulturelle nærmiljøsentre	7	Investeringsregnskap	33
Menighetsarbeidet	8	Driftsregnskap	34
Kulturarrangement i Bergens kirker i 2018	10	Balanse	35
Diakoni – kirkens omsorgstjeneste	11	Noter	36
		Revisjonsberetning	41
<u>KIRKEBYGGENE I BERGEN</u>	12		
Middelalderkirkene	13	<u>ARTIKLER</u>	
Nye kirkeprosjekt	16	Andrea opplevde å bli sett – derfor er hun nå en av dem som ser	7
Rehabiliteringsprosjekter på eksisterende kirkebygg	17	Stor stemning på sommerfest!	9
<u>GRAVPLASSFORVALTNINGEN</u>	22		
Gravplassmyndigheten	23		
<u>KIRKEVERGENS ADMINISTRASJON</u>	25		
Kommunikasjon	25		
Helse miljø og sikkerhet – HMS	25		
Økonomiavdelingen	26		
Kirketorget og arkiv	27		
IKT	27		
Kirkepartner AS	27		

Forord

Kirken i Bergen – omsorg, fellesskap og inkludering

Kirken har alltid hatt fokus på å bygge gode fellesskap og gi omsorg for enkeltmennesker. Dette er i diakonien og kirkens kjernevirksomhet. I dagens Bergen er dette fortsatt en av kirkens aller viktigste bidrag til samfunnet og enkeltmenneske. Å bidra til trygge lokalsamfunn, der enkeltmennesker kan være del av et eller flere fellesskap gjennom kirkens mange tilbud. Å bli sett, lyttet til, tatt på alvor og regnet med som enkeltmenneske, har avgjørende verdi. I en tid der fellesskapsverdier og fellesskapsstrukturer er under press, er kirken troverdig tilstede, åpen og inkluderende, i dialog og i utvikling. Sammen skaper vi verdifulle fellesskap som gjør oss sterkere som samfunn.

Gjennom kirkens arbeid tilbyr vi rom for integrering og inkludering. I en by med mange kulturer og nasjonaliteter er kirkens arbeid med på å legge til rette for at folk møtes, blir kjent og blir mindre usikre og redde for hverandre. Arenaer som f.eks. åpen barnehage, barne- og ungdomsarbeid, formiddagskafé, korarbeid, superonsdag, temakvelder, kirkekaffe og konserter, det bringer folk sammen. Dette er viktig arbeid også for å motvirke radikaliserings. Som majoritetskirke påhviler det oss et særlig ansvar for å bidra til religiøs forståelse og toleranse. Gjennom kirkelig dialogssenter gjøres et systematisk arbeid i fredstid. Senteret har blant annet som mål å etablere konstruktive møteplasser for tros- og livssynsdialog, å være et ressurs- og kompetansesenter innen tros- og livssynsfeltet i Bergen, og å bidra til økt kunnskap om, og respekt for, hverandres tro og livssyn. Dette er viktig arbeid.

Bergen kirkelige fellestråd er gravplassmyndighet i Bergen og har med det ansvaret for 100 % av befolkningen, ikke bare kirkens medlemmer. Også her gjøres det viktig inkluderingsarbeid. Det er etablert årlige møter med alle tros- og livssynssamfunn som er virksomme i Bergen kommune. Hvert år sendes det ut rundt ca. 160 invitasjoner til dette møtet, i tillegg til øvrig annonsering. Annethvert år avholdes møtet i samarbeid med omkringliggende gravplassforvaltningene, første gang i 2018. I tillegg har Gravplassmyndigheten siden starten i 2012 hatt individuelle møter med Åsatrufellesskapet Bifrost, Waqeffanna Oromo Religion, Human-Etisk Forbund, Kristi Åpenbaringsmenighet – den russisk-ortodokse kirke i Norge, Romanian Orthodox Church, Bahá'í-samfunnet samt flere møter med muslimske samfunn, bl.a. Bergen Moské og Det Islamske Fellesskap Bosnia-Hercegovina. Bergen har lang tradisjon for å tilrettelegge for at alle kan gravlegges i overensstemmelse med eget livssyn. Vi er opptatt av samme verdighet for alle døde, uavhengig av tro og livssyn, og har lagt et godt grunnlag for videre samarbeid og dialog. Å snakke sammen i fredstid skaper forståelse, toleranse og fellesskap.

I Bergen er det 25 menigheter som lever tett med folk i alle bydelene. Lokalt tar vi ansvar for fellesskap og omsorg. Takk til alle som er engasjert i og for kirken i Bergen. Jeg oppfordrer alle til å ha fokus på fellesskap, omsorg og inkludering. Sammen gjør vi Bergen til en litt bedre by å leve i.

Folkevalgt leder,
Lars Kristian Stendahl Gjervik

Avsluttet virksomhetsgjennomgang

2018 er året da vi landet *Virksomhetsgjennomgangen av BKF og alle menighetene i Bergen*.

I april 2015 oppnevnte fellesrådet en bredt sammensatt arbeidsgruppe som skulle gjennomgå og vurdere ressursutnyttelsen i organisasjonen. Målet med virksomhetsgjennomgangen var å sikre og styrke kirkens nærvær i Bergen ved å se på positive muligheter for en eventuell bedre organisering og utnyttelse av ressursene. Etter mange og grundige arbeidsprosesser ble fellesrådet september 2017 presentert for arbeidsgruppens rapport. Fellesrådet besluttet å sende rapporten ut til bred høring. I juni 2018 konkluderte fellesrådet med seks tiltak:

Bilde fra informasjonsmøte om soknesammenslåing og samarbeid i Eidsvåg kirke.

I de to første tiltakene ble menighetsrådene oppfordret til å vurdere soknesammenslåing og drøfte muligheter for samarbeid om stillinger og tiltak på tvers av soknegrensene. Det tredje tiltaket hand-

let om styrking av lokal inntjening i menighetene. Derneft ble kirkevergen bedt om å utvikle og implementere felles systemer og rutiner for menighetene innen økonomi og administrasjon. Fellesrådet ba også kirkevergen arbeide med intern effektivisering i egen stab. I det sjette tiltaket ba fellesrådet om avklaring av ansvarsforhold og innhold i lokal ledelse i menighetene.

Alle tiltakene har vært utredet og på nytt behandlet i fellesrådet. Virksomhetsgjennomgangen er avsluttet, og de ulike tiltakene er i ferd med å realiseres. Dette fremgår også av organisasjonens verdi- og måldokument.

Hva er verdien av den omfattende virksomhetsgjennomgangen?

Det er for tidlig å trekke alle konklusjoner siden vi er ved starten av iverksetting av tiltakene. Likevel vil jeg hevde at virksomhetsgjennomgangen har

skjerpet BKF og menighetene i Bergen. Vi er utfordret på bruken av ressursene våre. Vi har fått en ny bevissthet på muligheter og endringer som kan styrke kirkens nærvær for byens befolkning. Vi har fått fornyet tro på styrket samarbeid, styrket lokal inntjening og ledelsesavklaringer. Alt dette er av det gode for menighetene – og forhåpentligvis vil vi se flere positive resultater av de tiltakene som nå iverksettes.

Samtidig må vi erkjenne at ingen større organisatoriske endringer har funnet sted. Et samlet budskap fra høringsuttalelsene er at Bergens menigheter ikke ønsker nye strukturer. Dette er kanskje også det riktige i dagens situasjon. Vi skal ikke omorganisere uten at vi har tro på et bedre mål og en bedre kirke. Kirkevergen ønsker heller ikke organisatoriske endringer uten forankring i menighetene.

Vi må likevel stille oss spørsmålet om hvorvidt dagens aktiviteter og de mange gode tiltak er de beste med tanke på fremtiden. Dersom vi skal snu en negativ trend på dåpstill og gudstjenestedeltakelse kan vi da fortsette med å gjøre det samme som i dag? Jeg ønsker en systematisk egenevaluering både i menighetene og i egen administrasjon. Både fellesrådet og menighetsrådene har strategier og mål for sine aktiviteter. Det er viktig at vi evaluerer måloppnåelse og våre aktiviteter. Vi må ha en klar formening om hva vi gjør og hvorfor, både i det operative arbeidet og i administrasjon – dette for å være skjerpet på ressursutnyttelse og muligheter.

Virksomhetsgjennomgangen er nå avsluttet. Arbeidet med å være en synlig og relevant kirke i Bergen er et pågående prosjekt. Dette oppdraget blir ikke avsluttet.

Til slutt vil jeg på vegne av Bergen kirkelige fellesråd rette en stor takk til Bergen kommune for den finansiering og støtte vi får. Vi har en engasjert kommune som vil oss vel. Det gir oss trygghet for fremtidige satsninger for folkekirkens arbeid i Bergen.

Asbjørn Vilkenen,
kirkeverge

MENIGHET

- Vi har hatt noen flere gudstjenester i 2018, men omtrent samme antall deltagere. (Antall gudstjenester 2.581 i 2018 mot 2.499 i 2017. Deltagere 235.317 mot 235.651 i 2017). Gjennomsnittlig gudstjenestebesøk har gått ned fra 94,3 i 2017 til 91,2 i 2018
- Konfirmasjoner viser en liten nedgang, 1.740 i 2018 mot 1.762 i 2017
- Nedgangen i dåpstill fortsetter, 1.396 i 2018 mot 1.468 i 2017 og 1.821 i 2016
- Gravferder ligger omtrent på det samme

Velkommen til Loddefjord kirke på gudstjeneste!

- Vielsene viser fortsatt en svak nedgang, 276 i 2018, 292 i 2017 og 310 i 2016
- Innmeldte viser en liten nedgang, 104 i 2018, mot 115 i 2017 og 146 i 2016

TALL FRA ÅRSSTATISTIKKENE FOR 2018 FRA MENIGHETENE I BERGEN

Menighet	Gudstjenester						Dåp	2.1 Konfirmerte	2.2 Vielser	2.4 Begravelser	Ut-meldte	Inn-meldte
	2018				2017							
	3.A.1 Søndag	3.A.2 Andre	3.A.3 Totalt	3.A.3 Deltakere	Totalt	Deltakere						
Arna	65	35	100	10946	94	10 498	46	72	14	59	22	1
Bergen domkirke	225	279	504	29667	415	28 326	133	40	59	97	145	19
Birkeland	101	34	135	20364	113	16 127	114	217	26	123	67	11
Biskopshavn	52	22	74	6210	84	6 309	32	18	3	54	20	2
Bønes	51	22	73	6563	73	7 900	40	66	2	40	22	6
Eidsvåg	50	8	58	6943	66	7 668	35	86	0	57	26	2
Fana	119	13	132	16878	150	17 431	173	163	38	106	33	5
Fridalen	53	5	58	5488	55	5 269	24	22	0	20	21	3
Fyllingsdalen	54	35	89	5747	85	6 149	42	34	3	110	36	3
Laksevåg	50	4	54	4275	53	3 888	35	26	10	39	23	2
Landås	60	42	102	5575	68	6 009	23	27	3	61	25	2
Loddefjord	57	54	111	8283	120	7 659	88	85	13	74	31	3
Løvtakksiden	103	3	106	3385	126	3 917	16	11	2	45	36	6
Nygård	47	2	49	3917	50	4 826	18	36	0	38	19	2
Olsvik	57	18	75	10021	74	9 373	56	130	1	66	32	2
Salhus	57	16	73	7672	74	7 126	69	61	6	50	18	0
Sandviken	60	22	82	4582	79	4 711	24	12	11	26	21	3
Skjold	58	11	69	12052	74	12 237	60	125	5	57	32	4
Slettebakken	64	14	75	8651	90	10 813	38	56	6	69	36	4
Storetveit	54	18	72	8403	76	7 704	62	42	23	45	11	1
Sælen	51	39	90	7163	84	7 035	42	70	6	54	12	7
Søreide	55	85	140	11325	136	11 299	47	134	3	38	39	5
Ytre Arna	32	7	39	3173	40	3 089	21	34	1	26	6	2
Årstad	58	6	64	4238	61	5 501	34	17	14	27	39	3
Åsane	109	48	157	23796	159	24 787	124	156	27	164	72	6
Til sammen	1742	842	2581	235 317	2499	235 651	1396	1740	276	1545	844	104
Gjennomsnittlig gudstjeneste deltagelse				91,2		94,3						

Tall levert av Kirketorget

SOSIALE OG KULTURELLE NÆRMILJØSENTRE

Kirkene våre har en viktig funksjon som sosiale og kulturelle nærmiljøsentre og har mange ulike tilbud gjennom hele uken. Ansvarlige for planlegging og tilrettelegging av dette arbeidet er både menighetenes

lønnede ansatte, men disse aktivitetene er til en stor grad avhengig av de 3.645 frivillige medarbeiderne som legger ned en betydelig innsats i menighetene.

Tiltak/arrangement	Antall deltakere/medlemmer		Antall tiltak	
	2018	2017	2018	2017
Konserter/kulturarrangement	92.283	91.258	868	716
Barne- og ungdomskor	1.423	1.261	66	65
Voksenkor	725	860	33	35
Annet barne- og ungdomsarbeid	6.779	8.189	259	303
Tilbud unge voksne (18–30)	1.408		55	
Diakoni – innvandrere, utsatte grupper og funksjonshemmede			12 menigheter gir flere typer tilbud	14 menigheter gir flere typer tilbud
Diakoni – sosiale tiltak voksne			3.591	3.712
Menighetsdrevne barnehager	731	645	18 (i 15 menigheter)	13

FRA UNGDOMSARBEIDET I BIRKELAND

Andrea opplevde å bli sett – derfor er hun nå en av dem som ser

Etter konfirmasjonstiden ble Andrea med på lederkurs i menigheten. Hun hadde vært en av de litt mer forsiktige konfirmantene. Ikke snakket hun høyst, og hun tok heller ikke mest plass. Det var faktisk bare så vidt vi hadde hørt henne snakke. Men Andrea stilte trofast opp på alle samlinger og arrangement i ungdomsarbeidet.

På konfirmantleiren året etter var en gruppe ungdommer fra lederkurs med som ledere. Sammen med mer erfarne ungdomsledere deltok de på undervisning og i smågrupper, de ledet leker og hadde ansvar for kveldskosen. Den siste dagen på leir var alle konfirmantene samlet. Den store salen var full, og stemningen var høy. Ungdommene fra lederkurs ble bedt om å komme frem. De stilte seg opp på en lang rekke og ble takket for innsatsen. De ett år yngre konfirmantene hoiet og klappet. Så fikk lederkursdeltakerne en utfordring: De som ønsket det kunne ta ordet og fortelle en ting om lederkurs, om

hvorfor de selv var med, og om hvorfor lederkurs var noe også dette årets konfirmanter burde melde seg på.

Det ble helt stille. Ingen sa noe. Så tok Andrea mikrofonen:

– Jeg har alltid vært en ikke-person, sa hun.

– Det er som om jeg hele livet har vært usynlig, som et slags spøkelse. Da jeg kom inn i ungdomsarbeidet her i menigheten opplevde jeg å bli sett. Og jeg vil ikke gå tilbake til å være et spøkelse igjen. Derfor er jeg her.

I dag har Andrea har ansvar i ten-sing, på natt-kafé og ikke minst på konfirmantleirene hvor hun leder grupper og hjelper nye lederkursdeltakere til å finne sin plass. Hun opplevde å bli sett, derfor er hun nå blitt en som ser.

MENIGHETSARBEIDET

Fellesrådets ansvar ifølge Kirkelovens (KL) § 14 blir ivaretatt på ulike måter

«Kirkelig fellesråd skal ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene, utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunen, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen. Kirkelig fellesråd foretar tilsetning av og har arbeidsgiveransvaret for alle tilsatte som lønnes over fellesrådets budsjett.»

(utdrag fra KL § 14)

Fellesrådet skal legge til rette for at menighetene har økonomi, stillinger og ytre rammer til å drive sin virksomhet innenfor blant annet disse områdene:

- Gudstjenester og kirkelige handlinger
- Diakoni/omsorgsarbeid
- Kirkelig undervisning
- Kirkemusikk

Som arbeidsgiver for de fleste ansatte i menighetene i Bergen skal fellesrådet sørge for at offentlige midler forvaltes på en god måte. Lønnsutgiftene er den desidert største utgiftsposten i fellesrådets regnskap når de gjelder drift av menighetene. Forpliktelsen omfatter bl.a.

- 160 personer i faste stillinger
- 140 årsverk (hvorav 113 av disse har sin arbeidsplass i menighetene)
- Mange tilkallingsvikarer
- Ansvar for kontor og praktisk tilrettelegging for både fellesrådets ansatte og alle menighetsprestene i Bergen

Andre viktige bidragsyttere til arbeidet i menighetene, er de mange frivillige medarbeiderne. I 2018 er det registrert 3.645 frivillige. Disse yter en svært viktig innsats med sin trofaste tjeneste.

Noen menigheter lønner i tillegg egne ansatte i mindre stillinger.

Sammen med prestene utgjør alle disse et stort og sammensatt arbeidslag som i fellesskap bidrar til at menighetene i Bergen kan utføre sitt oppdrag.

Administrasjonsledere i menighetene

Alle menighetene i Bergen har en administrasjonsleder. Disse er en administrativ ressurs for menighetsrådet og ivaretar oppgaver på vegne av BKF, bl.a. har de personalansvaret for de fellesrådsansatte i menigheten.

Administrasjonslederne rapporterer til menighetsrådet i saker som faller inn under KL § 9 og til fellesrådet i saker som faller inn under KL § 14. Fellesrådet ønsker med dette å bidra til en ryddig og profesjonell administrasjon av menighetsrådet samtidig med at lederansvaret for de ansatte skal ligge lokalt.

Alle administrasjonsledere samles til månedlige møter hos fellesrådets administrasjon. Disse møtepunktene er viktige for informasjon mellom fellesrådet og menighetene. Det er også et møte der administrasjonslederne får hjelp til å holde seg faglig oppdatert.

I tillegg til dette var alle administrasjonslederne høsten 2018 samlet til et to dagers kurs med tema relatert til personalbehandling og ledelse.

Våre nyansatte administrasjonsledere meldes på kurs for nye kirkeverger og daglige ledere, i regi av KA (Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter).

Noen administrasjonsledere gjennomgår KAs lederutviklingsprogram.

Nytilsatte

Også i 2018 ble det gjennomført innføringskurs for nytilsatte. Hensikten med disse kursene er å gi en orientering om fellesrådet som organisasjon og om forholdet til menighetsråd og bispedømmeråd. Disse samlingene gir også en anledning til å treffe nye kolleger og bli kjent med hverandre som medarbeidere i et stort arbeidsfellesskap.

Høsten 2018 arrangerte fellesrådet i samarbeid med Bjørgvin bispedømme et felles innføringskurs for både prester og fellesrådsansatte.

Administrasjonsleder i Fyllingsdalen deler gjerne en glede fra året som er gått:

Kurs og kompetanseheving

BKF vil legge til rette for faglig utvikling og kompetanseheving for våre ansatte i menighetene. Dette ivaretas bl.a. ved at våre ansatte tilbys

- Fagdager i regi av BKF
- Kus i regi av BDR, bedriftshelsetjenesten, KA og andre
- Det legges til rette for samlinger de enkelte faggruppene selv tar ansvar for

Det foretas en årlig rullering av kurskalender med tilbud til ulike yrkesgrupper

BKF er glad for muligheten til å dele av vår kompetanse med andre fellesråd. Et eksempel på dette var kurset i fjor vår for alle som arbeidet innenfor trosopplæring. Bjørgvin bispedømme var arrangør og BKF sin kommunikasjonsrådgiver underviste om hvordan vi skal forholde oss til det nye personvern-direktivet når det gjelder kommunikasjon mellom kirke og menighetenes døpte medlemmer.

Kirken som kulturaktør

Det skjer mye i kirkene våre. Det er stor oppslutning om kulturtilbudene våre (mer enn 94.000 deltakere i kulturarrangement i 2018).

Et spesielt og populært tiltak i 2018 var samarbeidet mellom Hordaland teater og noen av Bergensmenighetene, der teaterforestillingen Babettes gjestebud ble vist i kirkerom.

Stor stemning på sommerfest!

Fyllingsdalen menighet arrangerte sommerfest 5. juni med mål om 200 besøkende, og de kom!

Store og små strømmet til Lynghaugparken for å spise pølser og is, satse på lykkehjul og pilkast, fiske i fiskedam og få ansiktsmaling. Hoppeslott

og hoppepute var også populære aktiviteter, og på tampen av arrangementet ble en rekke fine gevinster trukket til glede for fornøyde vinnere. Det var prima underholdning fra Fyllingsdalen barnegospel som sang og inviterte til

allsang. Mikkell rev og Klatremus fra Fyllingsdalen teater kom også på hyggelig besøk, til stor begeistring! Barna holdt pusten da Mikkell rev jaget Klatremus langt opp i tuntreet, men jublet da reven ble lurt til å sovne slik at Klatremus kunne stikke av.

Næringslivet i Fyllingsdalen har sponset arrangementet raust med alt fra pølser og fruktkurver til gavekort og leker.

Konklusjonen etter en svært vellykket fest er at dette bør bli en årlig begivenhet. Takk til alle som kom og takk til alle som bidro til en kjekk fest!

KULTURARRANGEMENT I BERGENS KIRKER I 2018

Menighet	Kirke	Musikk	Musikk kombinert med annet program ¹	Billedkunst / kunsthåndverk / design	Scenekunst	Litteratur/debatt	Film / visulet	Kulturhistorie	Ymse kulturformål/annet	Eget arrangement	Samarbeids-arrangement	Eksternt arrangement	Betalende publikum	Gratis publikum	Antall artister	Personer totalt tilstede
Arna Kyrkje-lyd	Arna	10	9	0	0	0	0	0	4	12	5	6	1165	1065	387	2617
Bergen domkirke ¹	Alle 5	172	21	1	75	1	0	1	8	166	32	81			4299	
Birkeland ²		37	0	1	1	0	0	0	1	25	3	10			348	4165
Biskopshavn ³																1352
Bønes ³																2214
Eidsvåg		17	2	0	0	0	0	0	1	3	2	12				3415
Fana	Fana og Ytre-bygda	15	4	0	1	0	0	0	0	18	4	10	1762	1797	576	4135
Fridalen		10	1	0	1	0	0	0	9	9	1	1	1192	904	401	2497
Fyllingsdalen	Fyllingsdalen	3	0	0	1	0	0	0	0	1	1	2	893	2	100	995
Laksevåg	Laksevåg															0
Landås	Landås	6	0	0	0	0	0	0	8	10	1	2	104	603	163	870
Loddefjord	Loddefjord	8	2	0	0	0	0	0	0	5	1	9	0	0	217	1007
Løvtakksiden ⁴	Solheim og St.Markus	7	24	0	0	1	0	0	0	24	3	1				859
Nygård		2								1	1					1169
Olsvik	Olsvik	9	0	1	4	0	0	0	2	15	6	2	891	1686	368	2945
Salhus		1	0	0	0	0	0	0	4	4	1		20	275	107	402
Sandviken	Sandvikskirken	28	10	0	0	0	0	0	3	21	6	15	262	2677	502	3441
Skjold	Skjold	14	2	0	0	0	0	0	1	6	3	8	972	1808	772	3552
Slettebakken	Slettebakken	7	1	1	0	7	0	1	0	15	0	1	353	2795	236	3384
Storetveit		52	4	0	1	0	0	0	0	48	2	8	1097	1211	382	2690
Sælen		8	1	0	2	0	0	0	0				413	646	99	1158
Søreide		12	3	0	0	2	0	9	3	18	3	6	590	1415	629	2634
Ytre Arna ⁵		5								2	3				50	948
Årstad		24	0	0	0	0	0	0	0	10	0	13			163	2391
Åsane		27	5	1	0	5	0	0	1	13	11	17	4109	2335	1327	7771
Sum		474	89	5	86	16	0	11	45	426	89	204	25416	41245	11126	94529
Sum alle typer arrangement										719						

¹ Enkelte arrangement i St. Jakobs er ikke kategorisert

⁴ Oppgir kun totalantall

² Skilte ikke på gratis og betalende publikum

⁵ Rapportert pr. telefon

³ Fra årsstatistikken rapportert SSB

Kulturutvalget

BKFs kulturutvalg ble i 2018 reetablert med et eget mandat fra fellesrådet. Tidligere har utvalget i hovedsak hatt ansvaret for Påskefest, men dette er nå

betydelig utvidet. Kulturutvalget har for 2019 også et eget budsjett. Kulturutvalget skal også utdele en kulturpris og stimulere til kulturaktivitet i kirkene.

DIAKONI – KIRKENS OMSORGSTJENESTE

Noen av våre menigheter har diakoner i sin stab og mange andre driver arbeid som kommer inn under dette ansvarsområdet.

BKF har stort fokus på å etablere diakonstillinger i de menighetene som ikke har slike stillinger. Kommunale bevilgninger gir oss anledning til å ansette stadig flere diakoner. Dette er viktige stillinger som gjør menighetene i stand til å møte mennesker med sine mange ulike behov. Noen av disse stillingene er opprettet med særlig fokus på å møte de utfordringene levekårsundersøkelsen i Bergen pekte på.

Kirkens diakonale ansvar uttrykkes slik i kirkens plan for diakoni:

- inkluderende fellesskap,
- nestekjærlighet,
- kamp for rettferdighet
- vern om skaperverket.

Diakonalt ungdomsarbeid (DUA) har eksistert lenge og har gjennom årene hatt fokus på ulike oppgaver. Samarbeidet med «Forandringshuset Loddefjord» er fruktbart og viktig.

En av DUA-diakonene forteller om jentetilbudet «United Sisters»

Et av høydepunktene fra 2018 er oppstart av United Sisters i Loddefjord. Dette er et av mange konsept vi drifter i Forandringshuset.

United Sisters er et nettverk av, for og med jenter, hvor man blir kjent med hverandre på tvers av alder, etnisitet, religion og sosial status. I United Sisters kan man prate om og bli utfordret på egne meninger, og

ta opp vanskelig og hverdagslig tematikk rundt blant annet ung virkelighet, identitet og samfunnsengasjement. Vær deg selv. Stå opp for andre.

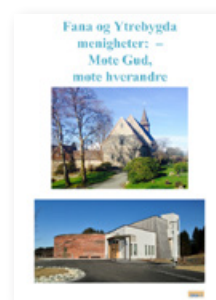

United Sisters i Loddefjord arrangerer jentekvelder, jentegrupper, leirer, turer og andre eventer av, for og med jenter. Hver sommer arrangeres United Sisters Summercamp, som er for United Sisters grupper fra hele landet.

Bispevisitas

I 2018 ble det gjennomført én bispevisitas i Bergen, i Fana menighet i månedsskiftet oktober/november.

BKF leverte stoff til visitasmeldingen som beskrev de oppgavene fellesrådet har ansvar for. Administrasjonen deltok også i møter og gudstjenester under visitasen.

Samarbeid mellom Bergen kirkelige fellesråd og Bjørgvin bispedømme – mellom arbeidsgiverlinjene

Dette samarbeidet arter seg på flere måter, bl.a.

- Månedlige møter mellom prostene i Bergen og Kirkevergen og hans ledergruppe
- Møte mellom Biskopen og hans ledergruppe, prostene og Kirkevergen og hans ledergruppe en gang hvert semester
- Felles miljøutvalg for ledelse og vernetjeneste fra begge arbeidsgivere i menighetene i Bergen
- Samarbeid om enkeltsaker som angår begge arbeidsgivere
- Samarbeid om kurs og opplæring i ulike sammenhenger
- Felles innføringskurs for nytilsatte høsten 2018

Kirkebyggene i Bergen

Kirkene er signalbygg i byen

Bergen kirkelige fellesråd forvalter 34 kirkebygg, 4 av dem er fredete kirker, 16 er listeførte/verneverdige.

Vi får gjentatte bevis for at kirkene betyr mye for bergenserne, både for dem som oppsøker dem ofte, for dem som bare er innom en sjelden gang og for dem som synes de er viktige som signalbygg i byen, selv om de selv ikke bruker byggene.

Kirkene er først og fremst Gudshus, men de fungerer også som viktige kulturarenaer. I mange lokalmiljø er kirken det eneste kulturhuset og forsamlingshuset de har, og fungerer som en viktig møteplass for lokalbefolkningen.

De fleste bygg blir revet når de når en viss alder, for å bli erstattet av nye bygg med nye materialer. For kirkene er det annerledes – de skal vare i 100-år etter 100-år. Dette gir oss en del ekstra utfordringer i vedlikeholdet, ikke minst gjelder dette de mange fredede og verneverdige kirkene, der det er store begrensninger i hvilke forandringer vi kan gjøre – her skal historien bevares.

Hvert år har vi som mål å gjøre grundige tilstandsanalyser av 1/5-del av kirkene våre. Da dukker det opp stadig nye utfordringer. Ikke minst ser vi en del svært dårlige kvaliteter på kirker som er bygget for om lag 50 år siden, med dårlige valg både av byggemetoder og materialkvaliteter. Dette gir oss utfordringer som vi må prøve å rette opp i årene som kommer. Vi jobber langsiktig, og prøver å legge gode kvaliteter på det vi setter inn i dag.

I 2018 har vi også startet med å ta systematiske tilstandsanalyser av lydanlegget i en del kirker. Vi får en oversikt over den tekniske tilstanden til anlegget, inkl. teleslynger m.m., samtidig som vi får målt taletydigheten i kirkerommet. Akustikk er en utfordring i mange kirkerom, ikke minst fordi rommene skal brukes til så mange ulike ting. Den optimale akustikken når rommet skal brukes til korsang eller solosang er svært forskjellig fra den optimale akustikken når samme rom skal fylles med mennesker til kirkekaffe, eller når et band skal spille rockemusikk. I de fleste tilfeller må vi inngå kompromisser, «godt nok for de fleste». Noen steder kan vi ved hjelp av akustikk-gardiner skape muligheter for å variere akustikken alt etter behov.

Den økende klimabelastningen er også noe vi må ta hensyn til i vedlikeholdet av kirkene. I tillegg til å øke kapasiteten på takrenner, nedløp, drenering m.m., må vi også tenke gjennom at en del vegger i lange perioder ikke får tørke, men må tåle sterk fuktbelastning.

Fellesrådets ansvar

Fellesrådets ansvar er å forvalte midlene vi får til drift og vedlikehold av kirkebyggene på en best mulig måte. Vi skal holde dem teknisk i stand slik at de bevares for ettertiden. Samtidig skal vi legge til rette for den daglige bruken av byggene for alle som ønsker å delta. Å fylle kirkene med innhold er menighetsrådene sitt ansvar.

Kirken i Bergen fikk tilgjengelighetsprisen for 2018.

«Bergen kirkelige fellesråd har arbeidet målrettet for å gjøre kirker tilgjengelige for alle medborgere og i tillegg jobbet aktivt for at mennesker med nedsatt funksjonsevne kan ta del i det kirkelige fellesskapet».

Prisen er en anerkjennelse av alt arbeidet som gjøres med alle typer tilrettelegging rundt i kirkene og

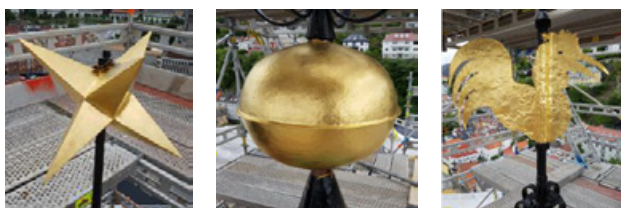
menighetene, og den gir oss inspirasjon til fortsatt å jobbe for at både byggene og aktivitetene skal være tilgjengelig for alle.

MIDDELALDERKIRKENE

I 2016 startet vi opp rehabiliteringen av Domkirken og Korskirken.

Korskirken har stått innpakket i plast mye av året – nå er kirken rehabilitert og «pakket ut» – tårnet gjenstår.

Spiret i Domkirken er belagt med gull.

Ettersom begge kirkene er fra 1100-tallet, fordrer det nøyaktig planlegging, dokumentasjon og godkjenning av alle detaljer i rehabiliteringen. Dette skjer i nært samarbeid mellom egne ingeniører og fagfolk, innleide arkitekter/ingeniører og Riksantikvaren.

Gjennom at de som jobber med rehabiliteringsprosjektene får stadig mer kunnskap og erfaring

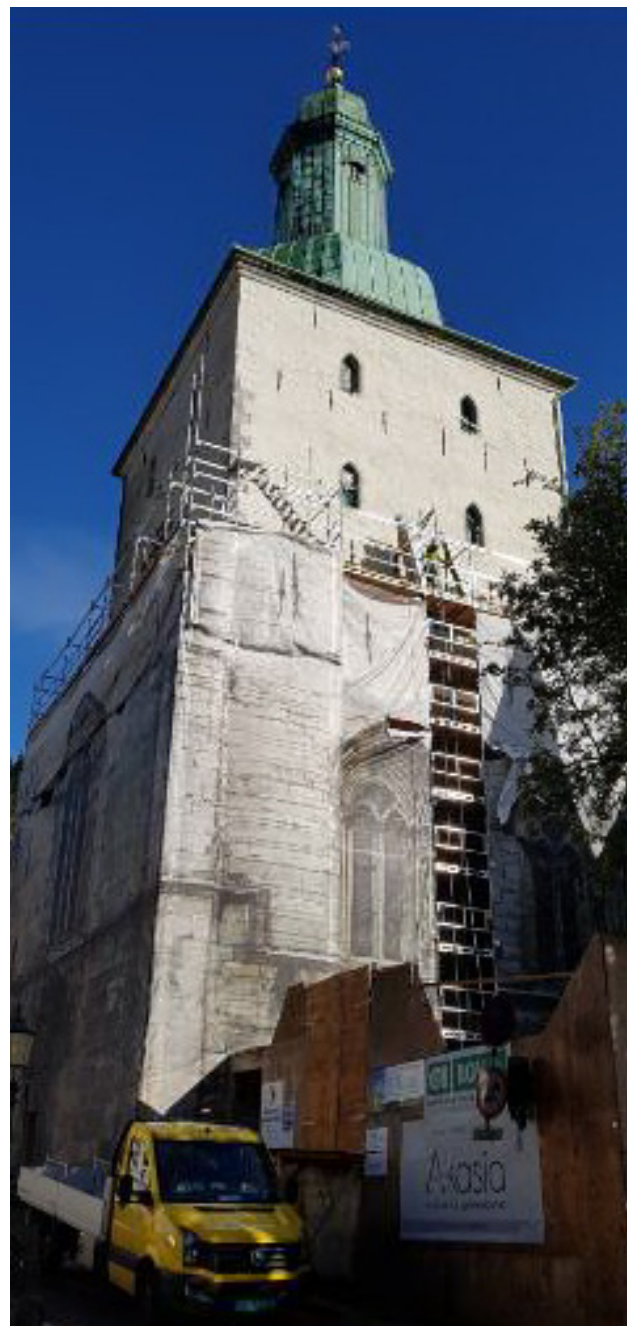
i driften av denne typen prosjekter, ser vi at vi sparer inn store kostnader i gjennomføringen av prosjektene, uten at dette går ut over kvaliteten. Våre beregninger viser at vi med stor sannsynlighet har redusert kostnaden i prosjektet med 25 % i forhold til opprinnelige budsjetter – dette utgjør 118 millioner kroner.

Den største del av rehabiliteringsprosjektene i middelalderkirkene går ut på å sette i stand ødelagte bygningsdeler, slik at kirken er bevart for mange 10-år fremover. Samtidig får vi også lov til å gjøre noen endringer innvendig i kirkene, for å tilpasse dem til dagens bruk. Ikke minst gjelder dette at vi skal gjøre kirkene tilgjengelige for alle, gjennom rullestolramper, HC-toaletter, oppgraderte teleslynger m.m. Selv om arbeidet i årene fremover hovedsakelig vil bestå av utvendig rehabilitering, har vi for lengst startet samarbeidet med brukerne om planleggingen av den innvendige rehabiliteringen.

Bergen domkirke

Gravearbeid utenfor Domkirken.

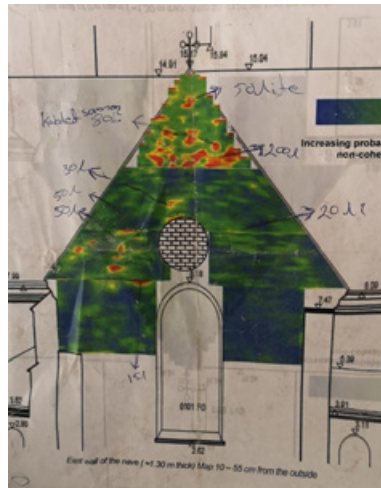
Når øverste del av tårnet var ferdig, ble deler av stillaset fjernet. Før demonteringen inviterte menigheten alle håndverkerne til kakefest på toppen av stillaset.

KORSKIRKEN

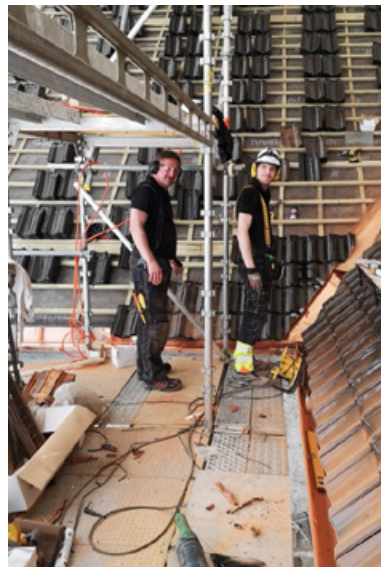
I løpet av 2018 skiftet vi taket på hele kirken. I tillegg har vi kommet langt i rehabilitering av kirkeveggene, bare tårnet gjenstår. I samarbeid med Riksantikvaren valgte vi en farge på kalken som er annerledes enn den sementgrå fargen kirken har hatt de siste 10-årene. Kirken har nå en langt lysere farge, en farge vi tror det er sannsynlig at ligner mer på fargen kirken hadde tidligere, da den var kalket. Det har vært en diskusjon både internt hos oss og hos Riksantikvaren om hvor store deler av kirkeveggene som skulle dekkes med kalk, og hvor store deler som skulle bestå av udekket kvaderstein. Vi har fått gode tilbakemeldinger på kirken slik den i dag fremstår,

i tråd med Riksantikvarens vedtak, men har samtidig fått noen reaksjoner fra fagmiljøer som synes for store deler av kirken nå er kalket.

I 2019 vil Korskirketårnet bli rehabilitert.

Alle de røde flekkene på tegningen viser hulrom i murkonstruksjonen som må fylles med kalk gjennom tynne slanger. I de største hulrommene brukes mange bøtter med kalk.

Håndverkere i arbeid med vegg og tak på Korskirken.

Mur med og uten kalk.

Fana kirke

I løpet av 2018 har vi oppgradert deler av uteområdet rundt Fana kirke. I tillegg har vi rehabilitert sakristiet i kirken, slik at det nå fungerer godt til de ulike formålene det skal tjene. Vi hadde håpet også å få oppgradert minnetavlen som henger på veggen av Fana kirke. Dette arbeidet har vi imidlertid ennå ikke fått godkjent, bl.a. av mangel på en rapport fra steinkonservator.

Sakristi i Fana kirke – før (venstre) og etter oppussing (høyre).

Utenfor kirken har vi rettet opp tilkomstveiene til kirken og skiftet ut benkene.

Finansiering

Hvert år bevilger Bergen kommune penger til rehabilitering av middelalderkirkene. Sammen med penger fra rentekompensasjonsordningen utgjør dette totalt ca. 18 mill. kroner. Optimalt sett skulle vi hatt omtrent 35 mill. kroner hvert år, og vi jobber med å få staten til å bevilge like store beløp som kommunen gjør, gjennom et statlig program for rehabilitering av middelalderkirker i stein. Når statsbudsjettet for 2019 ble vedtatt i desember 2018, ble det for første gang bevilget penger til dette programmet, riktignok bare 10 mill. kroner, men vi håper dette er starten på selve programmet, slik at vi i årene som kommer kan få like store beløp fra staten som vi får fra kommunen.

NYE KIRKEPROSJEKT

Sædalen nærkirke

I 2018 ble revidert reguleringsplan for Sædalen lagt ut for ny høring. Den nye kirken er tenkt plassert bak butikken i sentrum av Sædalen. En utfordring med denne kirketomten er at den tidvis flommes over. I vår byggeprosess må vi ta hensyn til 200-års-flommen. Vi har sammen med planetaten i kommunen jobbet med løsninger for hvordan denne utfordringen kan håndteres på en god måte. Målet nå er at reguleringsplanen skal ferdigbehandles i kommunen september 2019.

Birkeland kirke – tilbygg

Byggesøknaden som ble sendt inn i 2018 ble avslått grunnet endringer i trafikale krav. Vi har derfor jobbet med å få tilrettelagt den kjørbare gangveien med sine avkjørsler, slik at vi kan få godkjent unntakene som er nødvendige for å kunne gå videre med byggesøknaden.

Målet nå er å ha et tilbygg klart i løpet av 2020, men mye avhenger av kommunal saksbehandling.

Haukås nærkirke

Vi ønsker å bygge en nærkirke ved siden av skolen på Haukås. I løpet av 2018 har vi fått brev fra skolen der de stiller seg positive til å få en kirke som nabo, og vi har gjort innspill til KPA2018, for å få merket av tomten som kirketomt.

Tomten ved Haukås skole som vi har foreslått satt av til kirketomt i KPA2018 (merket lilla).

Loddefjord kirke – utvidelse

Sammen med menigheten har vi sett på mulige utvidelsesmuligheter for Loddefjord kirke. Planene er også muntlig presentert for Riksantikvaren.

REHABILITERINGS- PROSJEKTER PÅ EKSISTERENDE KIRKEBYGG

Solheim kirke

I Solheim kirke erstattet vi oljefyranlegget med jordvarme. Etter dette har vi ingen kirker i Bergen som varmes opp av olje.

Solheim kirke ble også universelt tilgjengelig i 2019, med ny HC-parkering, nye HC-innganger til kirken og til kirkekontoret, løfteplattform mellom etasjene, nytt HC-toalett m.m.

Boring etter jordvarme til Solheim kirke.

I den gamle presteboligen i Solheim har vi laget nye kirkekontorer. Mellom kirkerom og kirkekontor med møterom er det nå trinnfri adkomst. Samtidig har vi oppgradert hele underetasjen med nye vinduer, nye dører, nye boder m.m.

Eidsvåg kirke

I 2017 skiftet vi tak på Eidsvåg kirke. Tidligere har vi rehabilitert to av kirkeveggene utvendig. I 2018 stod de to siste veggene for tur, med pussing, maling og skifting av ødelagte vinduer og beslag. Vi la også nytt tak på en utebod, ordnet drenering langs de mest utsatte kirkeveggene, lagde til nytt utelys ved inngangen m.m. Nå er kirken ferdig rehabilitert utvendig. Som en del av ENØK-satsingen har kirkelig fellesråd vedtatt utredning av montering av solceller på taket, men dette vil bli tatt som et eget prosjekt.

Det ble også gjort en del innvendig rehabilitering – nytt knefall på alterringen, fullføring av oppgra-

dering inngangsparti, rehabilitering stoler m.m. Innvendig rehabilitering fortsetter vinteren 2019, med maling av kirkerommets vegger.

I 2019 vil rehabilitering av kirkedørene stå for tur, sammen med ny inngang for rullestol. Innvendig vil vi få nytt styringssystem for varmen.

Bildet over fra innvendig oppussing. Bildene under viser ny kirkeløper, ny salmebokvogn og nytt kortak.

Sandvikskirken – rehabilitering

I Sandvikskirken begynte vi med å rehabilitere tårnet i 2016 (forberedelsene startet i 2015). Tårnet ble gjort ferdig tidlig på året i 2017. Deretter startet vi med utvendig rehabilitering av kirkeskipet.

I 2018 ble kirken rehabilitert innvendig, gammel maling ble fjernet, og ny maling påført. Gulvet ble slipt ned. På høsten skiftet vi taket på kirkekoret, inkludert nye takrenner, og større nedløp enn tidligere. Vi fullførte også innvendig maling av kirkerommet.

Biskopshavn, nye yttervegger

I 2017 ble klokketårnet i Biskopshavn fornyet. I 2018 begynte vi en større fornyelse av ytterveggene i kirken. Store deler av vestveggen ble fornyet. Opprinnelig plan var å fornye bare ytterkledningen, men den opprinnelige konstruksjonen viste seg å være av svært dårlig kvalitet, så vi bygde inn forsterkninger i veggen, samtidig som vi skiftet ut alt råttent treverk.

Utvendig rehabilitering vil fortsette i 2019. Hovedtaket på kirken har også dårlig kvalitet, men foreløpig har vi ikke budsjettdekning for å skifte dette. For å sikre personer som ferdes ved kirken/på kirkegården mot eventuelle nedfall av takstein, har vi derfor satt opp sikring, slik at steinene ikke kan falle ned der folk ferdes.

TILGJENGELIGHET

Den tradisjonelle teleslyngen i Biskopshavn kirke har begrenset funksjon i deler av kirkerommet. Vi har derfor montert et FM-anlegg i tillegg, slik at de som har mottakere for dette, evt de som ønsker å bruke «smykke» kan få en høykvalitets gjengivelse av lyden som går inn i mikrofonene.

T.v.: sikring mot fallende takstein, T.h.: frontveggen i Biskopshavn kirke er forsterket og fornyet.

Åsane kirke – nytt inngangsparti

Åsane kirke har i 2018 fått nytt inngangsparti, med amfi, med oppgradering av bed, og med granittbelegning. Inngangspartiet er også tilrettelagt med ledelinjer for synshemmede. Utformingen av disse er gjort i samarbeid med Kommunalt råd for funksjonshemmede, krff. Etter pålegg fra bymiljøetaten ble det laget nye dreneringsløsninger der vi drenerer bort vannet på egen eiendom. Åsane menighetsråd betalte halvparten av utgiftene til inngangspartiet.

Uteområdet til det nye kulturhuset som er kirkens nabo, vil gå litt inn på kirkens eiendom. Torget vil ta deler av eiendommen, en ny rundkjøring andre deler. Etableringen av rundkjøring forsinkes en

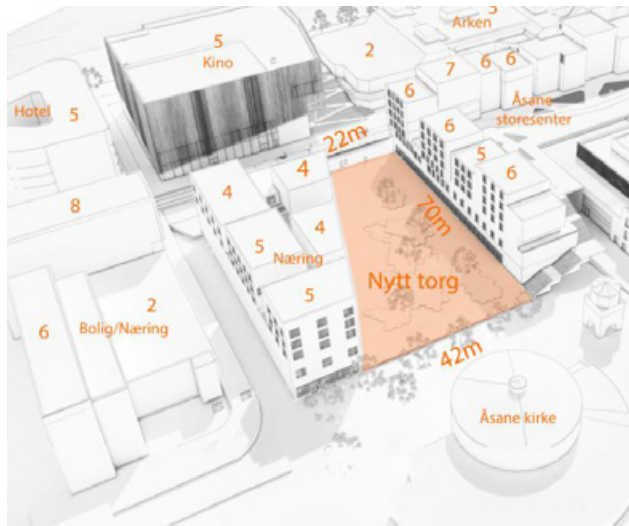
påtenkt bygging av lekeplass ved kirken. Lekeplassen må også bygges noe om, uten at vi tror det vil forringe denne.

Bygging av nytt inngangsparti til Åsane kirke.

Åsane kirke: Kartet antyder hvordan rundkjøring og torg vil «spise» av dagens kirketomt.

Illustrasjon av en mulig fremtidig utbygging av området foran Åsane kirke, med torg, bybane, boliger, kino og næringsbygg, utarbeidet av Link arkitektur. Illustrasjonen er fra reguleringsplanarbeid – det kan bli mange forandringer før planarbeidet blir vedtatt.

I forkant av Åsane kirke planlegges det total ombygging av området. Sammen med menigheten har vi startet samtaler med Thon-gruppen som står for reguleringsplanen av det nye området. Vi prøver å sikre de grønne arealene rundt kirken, samtidig som kirken skal få forbli et synlig signalbygg i området.

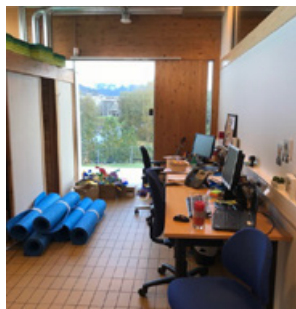
Loddefjord kirke – nytt SD-anlegg for styring av varmen

I 2018 monterte vi nytt SD-anlegg for styring av varmen i Loddefjord kirke. Systemet styres av kirkens kalender, slik at det er brukstemperatur når det foregår noe i kirken, og hviletemperatur når kirken ikke er i bruk. Det har tatt tid å få dette til å fungere optimalt, og enda er vi ikke fornøyd med alle delene av styringen.

Loddefjord menighet har også søkt om å få et frem-skutt kor i kirkerommet. Dette ble omsøkt og godkjent i 2018 – i 2019 planlegger vi å få koret realisert.

Søreide kirke – nytt prestekontor

I Søreide kirke har vi bygget om peisestue og kontorer for å frigjøre kontor plass til den nye presten som startet der i september. Samtidig har vi bygget enkle vegger i kjelleren for å etablere lagerplass.

Storetveit kirke – opptørking av kirkevegger

I Storetveit kirke har vi store problemer med flassing av maling på innerveggene, spesielt veggene mot sør.

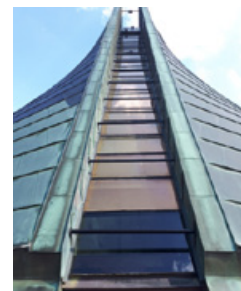

Vi har analysert årsakene og jobbet med mulige tiltak. Vi mener nå å ha funnet hvordan dette kan gjøres, og jobber med å få tillatelse fra Riksantikvaren til innvendig

tiltak. Utvendig har vi fått tillatelse til å montere ekstra nedløpsrenner. Prosjektet vil fortsette i 2019.

Slettebakken kirke – tett og varmere

Slettebakken kirke har fått ny tetting av takvinduene. For første gang på mange år slipper de nå å ha bøtter inne i kirkerommet for å fange opp vann når det regner ute. Vi har også montert nye benkevarmere i de kirkebenkene hvor esva-varmen var ødelagt.

Skjold kirke – utvendig maling

Skjold kirke har hatt et skrikende behov for maling. I 2018 ble kirken malt utvendig. Samtidig ble det gjort en del mindre reparasjoner av tak, beslag, vindusinnramming m.m.

Skjold kirke er blitt malt utvendig.

Storetveit – nytt prostekontor for Bergensdalen prosti

Prostekontoret i Storetveit er fullført, inkludert nytt møterom i menighetshusets første etasje.

Tilgjengelighet Birkeland kirke

I Birkeland kirke har det vært stort behov for tilrettelegging for flere rullestoler. Vi har nå laget en midlertidig løsning med rampe til hovedinngangen i kirken, og samtidig satt av plass til rullestoler på anvendelig plass inne i kirkerommet.

Hjemmelsoverføringer

Helt siden 1997 har Bergen kirkelige fellesråd og kommunen arbeidet for å få grunnbokshjemplene for kirkens eiendommer (kirker og gravplasser) i overensstemmelse med de faktiske forhold i henhold til loven.

I 2017 ble overordnet avtale om overføring av hjemlene blitt godkjent i Bergen bystyre og i Bergen kirkelige fellesråd. I tillegg ble de første hjemlene blitt overført til soknet i statens kartverk. Gjennom 2018 og starten av 2019 har arbeidet fortsatt. Målet er at alle hjemler skal være overført innen sommeren 2019.

Ny ENØK-strategi

Etter en høringsrunde i alle menighetsråd vedtok Bergen kirkelige fellesråd i desember en ENØK-strategi for kirkebyggene.

1. Bergen kirkelige fellesråd takker for alle som har sendt inn høringssvar angående fremtidig energiforbruk i kirkene.
2. Bergen kirkelige fellesråd ser betydningen av at vi som kirke skal være med på klima-dugnaden, blant annet gjennom å senke energiforbruket i kirkene.
3. Bergen kirkelige fellesråd vil hvert år sette av 1 million kroner (2018-kroner) til tekniske ENØK-tiltak.
4. Bergen kirkelige fellesråd ber administrasjonen om å vurdere praktisk gjennomførbarhet av å legge solceller på kirker der det kan ligge til rette for det (f.eks. Eidsvåg kirke)
5. Bergen kirkelige fellesråd ser at kirkene i Bergen er så forskjellige at det vil være vanskelig å ha samme temperatur-regime i alle kirker. Alle kirker må behandles individuelt, men en temperatur når det skjer noe i kirkerommet på 19 grader i de gamle kirkene og 20 grader i de nye kirkene skal være normen.
6. I de tilstøtende rommene som er mindre energikrevende, vil det være naturlig med en litt høyere temperatur, 20–22 grader i møterom, 20–23 grader i kontorer.
7. Ved spesielle hendelser, som eksempelvis «lys våken», må det vurderes om en bør ha en litt forhøyet temperatur.

Andre prosjekter

I tillegg til prosjektene nevnt over, er det gjort en rekke små og mellomstore prosjekter rundt i de forskjellige kirkene. Noen av dem nevnes under:

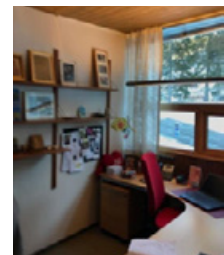

BKF ønsker å legge til rette for ansatte som kjører elbil, og har montert lader i mange av kirkekontorene.

- **Bønnes kirke:** oppgradering lydanlegg og endring av inngang underetasjen.

- **Domkirken kirkekontor:** bygging av nytt kontor
- **Fridalen kirke:** Oppgradering kontorer og fellesarealer
- **Johanneskirken:** oppgradering lydanlegg
- **Laksevåg kirke:** ny innbruddsalarm, og ny drenering
- **Landås kirke:** oppgradering av diverse kontor, og tilpasning alattering

- **Loddefjord kirke:** ny drenering
- **Mariakirken:** Nytt skap i sakristiet
- **Nygård kirke:** nye dører og ny adgangskontroll
- **Nykirken:** oppgradering ventilasjon kjelleretasjen
- **Olsvik kirke:** oppmerking parkeringsplass
- **Salhus kirke:** tilpasset rullestolrampe
- **Skjold kirke:** oppgradering SD-anlegg
- **Storetveit:** oppgradering flomlys
- **Ytrebygda kirke:** teleslynge til kirkerom og menighetssal
- **Årstad kirke:** Taket er forsterket, og kirken har fått nytt lydanlegg.
- **Åsane kirke:** prosesjonskors (betalt av menighet)

Gravplassforvaltningen

Gravplassutvalget

Utvalget har hatt 4 møter og to befaringer, og vært delaktige i arbeidet med gravferdsplanen. Det er vedtatt nytt reglement med utvidelse av utvalget for å få med representasjon fra de mindre tros- og livssynssamfunnene. Det er samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn i Bergen som foreslår den nye medlemmet og varamedlem.

Bergen kommunes gravferdsplan

Siste punkter til planen ble levert kommunen, høringsen ble besvart, og planen er vedtatt i Byrådet i juni. *Gravferdsplanen – En verdig gravferd for alle*, gjeldende fra 2018–2028 vil sikre at gravplassforvaltningens mål er i tråd med de folkevalgtes prioriteringer.

Graver

Det er etablert to navnete minnelunder i 2018. Begge er tatt i bruk.

I 2018 har vi fått 1515 nye graver. 144 urnegraver i navnet minnelund på Storetveit, 120 urnegraver i navnet minnelund og 114 kistegraver i Fyllingsdalen, 106 kistegraver i Loddefjord. I tillegg er det 767 frigitte graver i prosjekt frigjøring av areal, noe som er 60 % av de faktisk slettede gravene. I 2019 vil det bli færre nye graver da gravene på Antveit gravplass ikke blir klar før 2020/2021.

Gravplassanleggene

Innspill er gitt ved rullering av Kommuneplanens arealdel, arealer til utvidelse av Fana kirkegård er likevel ikke imøtekommet.

Nytt gravplassareal på Mjeldheim er fullfinansiert med til sammen 13,30 millioner kroner. Det er bevilget 50 millioner til utbygging av Antveit gravplass i Åsane. Det er også bevilget en økning av investeringsrammen på gravplass på fire millioner kroner i 2019, og i økonomiplanen er det foreslått en opptrapping på fire millioner pr. år i økonomiplanperioden som er fire år. Dette gir nye tider gravplassforvaltningen i Bergen kirkelige fellelråd. Nå er det mulig å bygge ut nye graver i rett tid og til å ta ansvar for bygg og eiendommer på en bedre måte. Det legger grunnlag for å kunne få plass til

utvikle ansvaret for miljøet, levere bedre tjenester for brukerne og å ta vare på de kulturelle verdiene på gravplassene i Bergen.

Det er revet skjemmende bygg på Nygård kirkegård, Loddefjord gravplass, Åsane kirkegård og store deler av rehabiliteringen på Borgstova i Arna er utført.

Det er forberedt oppstart av prosjekt for Bevaringsplan/Verneplan for gravplassene i Bergen med møte med Byantikvar og Fylkeskonservator og det er gjort undersøkelser og forberedelser for utredning av større livssynsnøytralt seremonirom og fossilfritt krematorium. Begge utredningene er tiltak i Bergen kommunes Gravferdsplan.

Prosjekter

- Navnet minnelund på Storetveit kirkegård – mars 2018
- Navnet minnelund på Fyllingsdalen gravplass – mars 2018
- Forskjønnelse av uteområdet ved seremonirommene på Møllendal
- Nytt kistefelt FY.KOO
- Nytt kistefelt med retningsbestemte graver LO.M30
- Nytt støpejernsgjerde på Assistenkirkegården

Utadrettet virksomhet – nasjonalt og lokalt

- Gravplassjefen bidro på Fagdage til Norsk forening for gravplasskultur med en presentasjon av navnete minnelunder i Bergen, med respons fra en landskapsarkitekt.
- Erfaringsoverføring og ressurs for kyrkjevevjene i Hardanger og Voss prosti – årlig møter med tros- og livssynssamfunn
- Vertskap for Norsk forening for gravplasskultur sine årlige Krematoriefagdager i desember
- Møte med direktøren for Gravferdsetaten i Oslo
- Gravplassjefen har deltatt i styringsgruppen i prosjekt i regi av KA/Kirkepartner: «Samvirke mellom saks- og arkivløsningen Public 360 og fagsystemene Ecclesia og Gravlund (Integrasjonsprosjektet)»

- Foredrag på kurs i administrasjon av gravplasser i regi av Norsk forening for gravplasskultur, 30 deltakere.
- Foredrag om utfordringer i gravplassforvaltningene til Bjørgvin kirkevergelag.
- Deltar i nettverk for de 4 største gravplassforvaltningene i Norge.

GRAVPLASS-MYNDIGHETEN

Interne aktiviteter

- Besøk fra Volksbund Deutscher Kriegsgräberfürsorge sammen med den norske krigsgravtjeneren i Kulturdepartementet. Befaring på det tyske krigsgravfeltet på Solheim gravplass.
- Internseminar med fokus på forvaltningslov og saksbehandlingskvalitet
- Leder Gravplassmyndigheten har vært deltaker i arbeidet med innføring av ny telefonløsning i januar samt i arbeidet med implementering av det nye personvernregelverket i BKF

Årlige møter og arrangementer

- 2 møter med styret i Virke Gravferd Vest, i juni og desember
- Møte med alle begravellesbyråene i februar ble arrangert i samarbeid med gravplassforvaltningene i Os og Askøy
- Åpent Hus på Møllendal i april. Vellykket arrangement med omtrent samme oppmøte som tidligere år

- Det årlige møtet med tros- og livssynssamfunn ble avholdt 6. desember. Denne gangen i samarbeid med mange fellestråd; Os og Fusa, Austevoll, nye Øygarden kommune samt fellestrådene i Nordhordland prosti

Utadrettet informasjonsvirksomhet

- Mini-seminar for prosjekteringsavdelingen i Akasia om «Gravferdsplan for Bergen»
- Fagdag om kremasjon for omkringliggende fellestråd. Avholdt 11. juni med 20 deltakere.
- Vertskap for Krematoriefagdagene i desember
- NRK Hordaland laget en større sak om prosjekt «Frigjøring av areal» og rydding av gravminner i november, med positiv vinkling som bidrar til folkeopplysning
- Gravplassmyndigheten i Bergen har nå fått plass under Bergen kommunes kontaktinformasjon i publikasjonen «Bergenseren», som distribueres til alle innbyggere. Det er en milepæl for oss, og gjør det enklere for publikum å finne oss.

Bidrag på nasjonalt nivå

- Leder for Gravplassmyndigheten har deltatt i prosjektgruppen i prosjekt i regi av KA/Kirkepartner: «Samvirke mellom saks- og arkivløsningen Public 360 og fagsystemene Ecclesia og Gravlund (Integrasjonsprosjektet)». Deltakelsen har bestått av 3 heldagsmøter i Oslo samt flere Skype-møter

Brukertilfredshet

- Det har vært gjennomført to Questbackundersøkelser (vår og høst) mot ansvarlige for gravferder, med spørsmål om hvordan de har opplevd våre tjenester. Svarprosenten er lav; 25 % våren 2018 og 24 % høsten 2018. Generelt er tilfredsheten med tjenestene som leveres i forbindelse med gravferd god. Eksempler fra undersøkelsen høsten 2018:
  - » 90 % opplever å ha fått god informasjon om hva det innebærer å ha ansvar for en gravferd

- » 80 % har opplevd den skriftlige saksbehandlingen som veldig god/god
  - » 90 % opplevde betjening som stod for gravleggingen/urnenedsettelsen som veldig bra/bra
- En tilfredshetsmåling ble utført av Kantar AS i november/desember. Denne ble sendt til et representativt utvalg registrerte respondenter i Bergen, trukket ut fra et panel. 1685 respondenter ble trukket ut, noe som resulterte i 816 svar.

Kantar oppsummerer undersøkelsen slik:

- » Et flertall (vel 6 av 10) opplever at Bergens gravplasser er godt vedlikeholdt, med gode grøntanlegg og beplantning. Mens 62 % er enig i dette i årets undersøkelse, var andelen noe lavere i 2017 (55 %)
- » 2 av 3 (66 prosent) i Bergen opplever at Bergens kommunes innbyggere som dør, gravlegges med respekt, uavhengig av religion eller livssyn. Tilsvarende andel i 2017 var på 62 prosent. Flere har i 2018 blitt helt enig i denne påstanden.
- » De aller fleste (8 av 10) har tillit til at Gravplassmyndigheten i Bergen tilrettelegger for verdige gravferder for alle som dør og gravlegges i Bergen. 78 prosent er ganske eller helt enig i dette i 2018 mot om lag det samme (75 prosent) i 2017.
- » Kun 2 av 10 (20 prosent) mener de er godt informert om Bergens gravplasser, og om hvem som har ansvar for kapell, gravplasser og kremasjon i Bergen. Resultatet er på linje med 2017 (hvor 18 prosent – er ganske eller helt enig).
- » Litt over halvparten av byens befolkning (54 prosent) har kjennskap til Gravplassmyndigheten i Bergen, mens den andre halvpart (46 prosent) ikke har kjennskap eller ikke har hørt om Gravplassmyndigheten. Andelen med kjennskap har økt med 5 prosentpoeng siden 2017 (fra 49 prosent).
- » Likevel, kun 6 av 100 (6 prosent) har ganske/svært god kjennskap til Gravplassmyndigheten i Bergen, nøyaktig det samme som i 2017.

Noen nøkkeltall fra Gravplassmyndigheten 2018:

I 2018 døde 1892 personer som var bosatt i Bergen kommune.

Behandlete gravferdsmeldinger	2 446
Nyopprettede arkivsaker	2 344
Behandlete gravminnesøknader	1 852
Unike besøkende gravplass.no	22 670
Sidevisninger gravplass.no	335 180
Antall kremasjoner Møllendal krematorium	1 842
Herav utenbys	460 (24,9 %)
Utførte begravelser	492
Herav utenbys	15 (3 %)
Utenbys tildelt ny kistegrav	8
Utførte urnenedsettelse	1301
Herav utenbys	90 (6,9 %)
Utenbys tildelt ny urnegrav	29 (herav 7 i navnet minnelund)
Antall seremonier i kapellene	664
Gravlagte urner i navnet minnelund	86
Reserverte graver i navnet minnelund	19
Gravlagt i anonym minnelund	29
Gravferder overlatt til kommunen	11
Urner utlevert til askespredning i 2018	65

Kirkevergens administrasjon

KOMMUNIKASJON

Fellesrådet vedtok våren 2018 en kommunikasjonsstrategi for fellesrådet sitt arbeid. Her er det etablert en rekke tiltak for å øke synligheten og profesjonalisere arbeidet mot publikum. 2018 var også året hvor det ble innført nye hjemmesider for fellesrådet og menighetene. Med ett unntak har alle menighetene tatt i bruk de nye sidene. De nye nettsidene har samme leverandør som kirken.no. Ca. 70 % av våre nettbesøk kommer fra mobiltelefon eller nettbrett. De nye sidene er langt bedre tilpasset dette.

Det ble gjennomført omfattende kursing i de nye nettsidene og et kurs i sosiale medier.

I høst ble det utført en omdømmemåling for kirken i Bergen. Av de som har en oppfatning har 3 av 4 en ganske godt eller svært godt inntrykk av kirken i Bergen. En utfordring er at så mange som 37 % ikke har en oppfatning.

I følge undersøkelsen som ble tatt opp i september var 12 % til gudstjeneste i løpet av den siste måneden. 52 % svarer at det er mer enn ett år siden sist de var det.

HELSE MILJØ OG SIKKERHET – HMS

Målsettingen med HMS-arbeidet er å arbeide for helsefremmende arbeidsplasser, redusere sykefraværet og skape gode og trygge arbeidsplasser for alle tilsatte.

En sentral del av HMS-arbeidet er å kartlegge og vurdere risiko. Gjennom ulike tiltak er det i 2018 blitt gjennomført kartlegging, risikovurdering og forebygging. BKF har pr. 31.12.2018 150 årsverk. Det er viktig for BKF å være en god IA-bedrift og legge til rette for at tilsatte med nedsatt funksjonsevne kan være i jobb. Det blir tilrettelagt for at langtidssykemeldte skal kunne stå delvis i arbeid.

HMS-arbeidet i BKF er i 2018 organisert i 5 verneområder: Kirkevergens administrasjon, Fana prosti, Bergen domprosti, Bergensdalen prosti og Åsane prosti. Det har vært 4 arbeidsmiljøutvalg i 2018.

IA-arbeidet

Det ble utarbeidet IA-handlingsplan og HMS-handlingsplan i samarbeid med IA-rådgiver, bedriftshelsetjenesten, vernetjenesten og arbeidsmiljøutvalget, som er viktige samarbeidspartnere i HMS-arbeidet.

Tiltak i IA-arbeidet 2018 har blant annet vært:

- IA-dag – Tema Helsefremmede arbeidsplasser v/ NAV arbeidslivssenteret
- IA-dag- Seksuell overskridende atferd/trakassering v/ Stig Berge Matthiesen
- Velferdstilskudd til hver stab før jul til et sosialt tiltak for staben.

HMS-tiltak

- HMS-runder
- Arbeidsmiljøkartlegging og arbeidsplassvurdering
- Brannvernkurs for alle ansatte
- Stabsutviklingsarbeid
- Avvikshåndtering
- Kollegaveiledning for alle nyansatte eller annen veiledning/ABV

Det ble våren 2018 gjennomført elektronisk arbeidsmiljøundersøkelse for tilsatte i BKF og Bjørgvin bispedømme i menighetene og kirkevergens administrasjon i Bergen. Undersøkelsen var en Questback-undersøkelse utarbeidet i samarbeid med begge arbeidsgiverlinjene.

Bedriftshelsetjenesten

Salutis HMS har avtale med BKF og har bl.a. levert følgende tjenester:

- Ergonomiske arbeidsplassvurderinger
- Arbeidsmiljøkartlegginger
- Individuelle oppfølginger

- Psykologtjeneste
- Rådgivning og konflikthåndtering

Sykefravær

Sykefraværet totalt for 2018 på 6,53 % og legger seg derfor omtrent på samme nivå som det har vært i flere år.

Her en samlet oversikt for statistikken siden 2014:

Årstall	Egen-melding	1–40 dg	Mer enn 40 dg	Totalt
2014	0,89	2,09	3,81	6,78
2015	1,14	1,63	3,53	6,30
2016	0,84	1,86	3,70	6,39
2017	0,75	2,09	3,74	6,58
2018	0,93	2,25	3,35	6,53

Sykefraværsprosenten i BKF har holdt seg jevnt over flere år. Vi har i 2018 registrert at vi har hatt flere ansatte som av naturlige årsaker har vært sykemeldt pga operasjon eller annen fysisk skade. Noen sykemeldinger skyldes det psykososiale arbeidsmiljøet, og disse har blitt fulgt opp systematisk.

Kompetansehevede tiltak

Kompetansehevede tiltak er gjort gjennom at ansatte får tilbud om kurs osv. enten gjennom BKF som arbeidsgiver, gjennom bispedømmekontoret eller andre samarbeidsorgan. Noen ansatte har fått tilrettelagt for videreutdanning og våren 2018 fortsatte kirkevergens ledergruppe på lederutviklingskurs i regi av Human AS. Høsten 2018 har ledergruppen og ledere i kirkevergens administrasjon vært med i lederutviklingsprogram i regi av Raadvill.

Kontakt med tillitsvalgte

Det har vært godt samarbeid med tillitsvalgte i 2018. Det har vært 6 drøftingsmøter i 2018. Saker som bl.a. har blitt drøftet er; redigering av avtale om arbeidstøy, elektronisk arbeidsmiljøundersøkelse våren 2018, omorganisering i kirkevergens administrasjon, retningslinjer for bruk av sosiale medier, redaksjonelle endringer av stillingsbeskrivelse for administrasjonsledere.

Rekruttering

Det har vært 18 offentlige utlysninger i 2018, mot 27 i 2017. Utover dette har det vært flere interne

utlysninger, interne forflytninger og utvidelse av stillinger for deltidsansatte i stedet for å gå til offentlig utlysning. I alle tilsettingsprosessene har det vært tett kontakt med menighetsråd og/eller nærmeste leder og tillitsvalgte. Det har vært åpen og grundig saksbehandling før saken har gått videre til tilsettingsvedtak hos kirkevergen. Vi erfarer at det har vært vanskelig å rekruttere kvalifiserte søkere til merkantile stillinger i kirkevergens administrasjon og administrasjonslederstillinger. Det har derfor i noen tilfeller blitt lyst ut som 2. gangs utlysning eller at søknadsfristen har blitt forlenget.

ØKONOMIAVDELINGEN

Økonomiavdelingen har ansvar for å tilrettelegge økonomiarbeidet slik at fellesråd og administrasjon har en forsvarlig og god økonomistyring, med tilgang til oppdatert og relevant styringsinformasjon som grunnlag for beslutninger og kontroll.

I tillegg skal økonomiavdelingen være en ressurs for menighetene og bistå med tilrettelegging og forenkling av rutiner og arbeidsprosesser knyttet til menighetenes regnskap og budsjett.

Sentrale arbeidsoppgaver er blant annet utarbeidelse av

- rullerende 4-års økonomiplan til Bergen kommune
- årlig budsjettsøknad til Bergen kommune
- årsbudsjett (eventuelt med revisjoner i løpet av året)
- regnskapsrapportering til fellesråd og kirkeverge
- økonomiske analyser
- økonomisk oppfølging av prosjekter på kirkebygg og gravplasser
- rutiner og arbeidsprosesser som sikrer god intern kontroll innenfor eget ansvarsområde

Økonomiavdelingen har løpende kontakt med Bergen kommune, DNK v/Björgvin Bispedømme og Akasia AS i økonomiske saker. Regnskapsfører i Akasia kirke og gravplass AS og revisor er sentrale samarbeidsparter.

I tillegg til løpende driftsoppgaver har vi i 2018 hatt særlig fokus effektivisering av arbeidsprosesser og forarbeid knyttet til bytte av regnskapssystem i 2019.

KIRKETORGET OG ARKIV

Administrasjonen ved fellesrådets kontor i Aasegården består av kirketorg, arkivansvarlige og proste-sekretær. Disse medarbeiderne tar ansvar for

- Resepsjon
- Sentralbord
- Håndtering av henvendelser om kirkelige handlinger
- Kunngjøring av gudstjenester
- Kirkebokføring
- Arkiv for BKF
- Arkiv for menighetsrådene og prostene
- Sekretærfunksjoner for prostene

IKT

Bergen kirkelige fellesråd er ansvarlig for kontorhold for alle ansatte i menighetene i Bergen. Det innebærer også ansvar for dataprogrammer og datautstyr, telefoni og nettverk. I tillegg gis det lokal brukerstøtte, opplæring og administrasjon av fagsystemer og fortløpende faglige vurderinger og tilrettelegging på IKT både overfor menighetene og egen administrasjon. I 2018 har alle menigheter fått nye skrivere på grunn av at avtalen med de gamle var gått ut. Det er brukt mye ressurser på å løse til dels store nettverksutfordringer. Noen menigheter har fått oppgradert nett i 2018. Det er en prioritert oppgave å sikre stabile nettverkløsninger i alle menigheter.

KIRKEPARTNER AS

Bergen kirkelige fellesråd utvidet i 2018 sitt eierskap i Kirkepartner. Kirkepartner AS er et IKT-selskap som leverer tjenester til sine eiere innen vilkårene for utvidet egenregi. Kirkepartner AS og Kirkepartner IKT AS ble fusjonert til ett selskap i januar 2018. For å ivareta betingelsene for utvidet egenregi var det kun kundene til Kirkepartner IKT som skulle være aksjeeiere i det fusjonerte selskapet. I forbindelse med omstruktureringen ble fellesrådene i Bergen, Trondheim og Stavanger forespurrt om å kjøpe aksjer i det fusjonerte Kirkepartner AS, samt bidra med ansvarlig lån til samme selskap, slik at dette selskapet kunne erverve alle aksjene i Kirkepartner IKT. Fellesrådet i Oslo var allerede stor aksjonær. Flere fellesråd har kommet til i løpet av 2018, de kjøper da aksjer fra fellesrådene i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger. Bergen kirkelige fellesråd vedtok aksjekjøp i møte 15.02.18.

I forretningsideen for Kirkepartner AS står blant annet: «Kirkepartner AS er et redskap for sine eiere som internleverandør av IKT-tjenester. Selskapet skal være et kompetansemiljø som sikrer eiernes interesse innen kostnadseffektiv drift og support av IKT-løsninger, anskaffelser av og fremtidsrettet utvikling av IKT-løsninger for den norske kirke».

Styrende organer

Bergen kirkelige fellesråd

Verv	Navn fast repr.	Navn vararepr.	Menighet
Leder	Lars Kristian Stendahl Gjervik	Yngve Jørgensen	Olsvik
Nestleder	Bente Krokeide	Aina Langørgen	Landås
	Audun Magne Stølås	Hans Martin Svarstad	Arna
	Christian Nasset	Christian Haugen	Bergen domkirke
	Janne Stølsbotn	Karina Hestad Skeie	Birkeland
	Bjørn Norstrand		Biskopshavn
	Øivin Christiansen	Stein Rune Risa	Bønes
	Petter Bjerkund	Astrid Helene Olavsdotir	Eidsvåg
	Rune Kroken	Eli Beate Presthus Nilsen	Fana
	Lene H. Skårvik	Lena Beate Keilegavlen	Fridalen
	Håvard G. Frøysa	Torill Marie Krogsrud Bergsvik	Fyllingsdalen
	Heidi Iren Saure	Lin Elisabeth Krantz	Laksevåg
	Bente Krokeide	Ina Kristiansen	Loddefjord
	Ragnvald Jakobsen	Arnulf Sandvik	Løvtakksiden
	Karl Johan Hallaråker	Frode Jacobsen	Nygård
	Nils Gunnar Toppe	Nils Kristian Søfteland	Salhus
	Jorid L. Vingen Endal	Dagfinn Vik	Sandviken
	Asbjørn Valen	Marit Elisabeth Breivik	Skjold
	Øystein Øie/Thor Brekkeflat	Celine Amundsen/Annicken Huun	Slettebakken
	Per Kristian Erdal	Inger Marie Waage	Storetveit
	Tor Nordeide	Randi Wollan Neuber	Sælen
Lodve Giske	Gro Ingebrigtsen Klungland / Roald Lindås	Søreide	
Thor Kalland	Jorunn Haukås	Ytre Arna	
Signe Sandberg	Julie Ane Ødegaard Borge	Årstad	
Bjarte Flaten	Jan Haugsvær	Åsane	
Geistlig repr.	Domprost Jan Otto Myrseth / Prost Øystein Skauge	Prost Øystein Skauge / Prost Anne Mathilde Klare	
Kommunal repr.	Jarle Sørås	Harald Berge Breistein	Bergen kommune

Arbeidsutvalget

Lars Kristian Stendahl Gjervik	BKF, leder
Bente Krokeide	BKF, nestleder
Jan Otto Myrseth / Øystein Skauge	geistlig representant
Bjarte Flaten	BKF
Bente Krokeide / Asbjørn Valen	BKF
Øystein Skauge / Anne Mathilde Klare	vara for geistlig representant
Øivin Christiansen	1. vara BKF
Janne Stølsbotn	2. vara BKF

Administrasjonsutvalget

Aasmund Kvamme / Bente Krokeide	BKF, leder
Bente Krokeide / Asbjørn Valen	BKF
Bjarte Flaten	BKF
Geir Møller	repr. for Delta, Utdanningsforbundet og Kirkelig undervisningsforbund
Tor Nordeide	1. vara – BKF
Heidi Iren Saure	2. vara – BKF
Sven-Ove Rostrup	vara for Delta, Utdanningsforbundet og Kirkelig undervisningsforbund
Lena Schjørn-Koivula	vara for Fagforbundet og MFO

Kontrollutvalget

Karl Johan Hallaråker	leder
Jorid Laura Vingen Endal	
Nils Gunnar Toppe	
Christian Nasset	vara
Lene Hjortland Skårvik	vara

Kirkebyggutvalget

Audun Stølås	leder
Heidi Iren Saure	
Asbjørn Valen	
Per Kristian Erdal	
Arne Tveit	adm. – Kirkebyggsjef
Janne Stølsbotn	vara
Christian Nasset	vara
Bjørn Nordstrand	vara
Ragnvald Jakobsen	vara

Gravplassutvalget

Jarle Sørås	BKF – Bergen kommune, leder
Tanveer Ahmed	Bergen moské
Janeke Vatn	HEF
Nils Gunnar Toppe	BKF
Anne B. Jønsson	adm. – Leder Gravplassmynidgheten
Inghild Hareide Hansen	adm. – Gravplassjef
Ewa Bivand	1. vara – Den katolske kirke
Harald Berge Breistein	vara – BKF, Bergen kommune
Janne Stølsbotn	vara – BKF
Muhammad Azeem	vara – Bergen moské
Bjørn Nordstrand	vara – BKF

Kulturutvalget

Kjetil Almenning	
Reidun Oanes Andersen	
Kristin Litlere	
Cathrine Snipsøy	
Knut Christian Jansson	
Asbjørn Vilkenen	leder

Fellesrådets økonomi 2018

INVESTERINGSREGNSKAP

(TALL I PARENTES GJELDER TILSVARENDE TALL FOR 2017)

	Regnskap 2018	Revidert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
Investeringer i anleggsmidler	87,2	99,7	85,1	91,5
Utlån, aksjer og andeler	1,1	1,1	-	-
Dekning av tidl.års udekket	4,0	4,0	4,0	5,4
Avsetninger	51,8	51,0	-	31,6
Årets finansieringsbehov	144,1	155,7	89,1	128,4
Finansiert slik:				
Inntekter fra salg av driftsmidler/fast eiendom	-0,1	-	-	-1,1
Refusjoner	-17,2	-18,0	-	-18,5
Tilskudd til investeringer	-101,6	-101,1	-70,3	-76,1
Sum ekstern finansiering	-118,9	-119,1	-70,3	-95,7
Overført fra driftsregnskapet	-2,8	-2,9	-	-7,1
Bruk av avsetninger	-22,4	-33,7	-18,8	-25,6
Sum finansiering	-144,1	-155,7	-89,1	-128,4
Udekket/udisponert	-	-	-	-

Det er investert totalt 87,2 (91,5) mill. kroner (inkl mva) i anleggsmidler, hvorav 62,8 (57,9) mill. kroner til kirkebygg, 24,0 (32,3) til gravplasser og 0,4 (1,3) mill. kroner til IKT (nettverk).

Investering kirkebygg har følgende fordeling:

	Mill. kroner
Middelalderkirker	36,6
Nye kirkebygg	12,7
Rehabilitering kirkebygg	13,5
Sum	62,8

Arbeidet med restaurering av Domkirken og Korskirken har pågått for fullt gjennom hele året. I Domkirken er øvre del av tårnet ferdig, mens

steinkonservering av nedre del pågår. I Korskirken er hovedtak og veggene på kirkeskipet ferdig. Investeringsutgifter utover årets bevilgning er dekket fra investeringsfond.

Når det gjelder «Nye kirkebygg» er arbeidet med nye kontorer i Solheim kirke sluttført. Vi venter fortsatt på byggetillatelse for tilbygget til Birkeland kirke, og ferdigstilling av reguleringsplan i Sædalen. Midler avsatt i budsjettet til disse to prosjektene er derfor overført til investeringsfond.

Det er gjennomført en rekke større og mindre investeringsprosjekter på de øvrige kirkebyggene våre. Blant annet er Sandvikskirken ferdig rehabilitert både innvendig og utvendig. I Eidsvåg kirke er ytterveggene ferdige og taklekkasjer utbedret. I Biskopshavn er rehabilitering av ytter-

vegger og sikring av tak godt i gang og ved Åsane kirke er inngangspartiet oppgradert. Skjold kirke er malt.

På gravplassområde har investeringstakten vært lavere enn året før. I budsjettet var det lagt opp til en gradvis utbygging av Antveit gravplass innenfor eksisterende budsjetttrammer. Etter at Bergen kommune bevilget ekstra midler til prosjektet i løpet av året (25 mill. kroner) er det realistisk med full utbygging i løpet av to år. Det er derfor nødvendig med ny prosjektering før anleggsstart. Udisponerte budsjettmidler er overført til investeringsfond.

I løpet av året er inngangspartiet foran Møllendal kapell oppgradert. På Fyllingsdalen gravplass er det etablert nytt felt med kistegraver og på Loddefjord gravplass er nytt felt tilrettelagt for muslimsk gravskikk ferdigstilt. Assistentkirkegården har fått nytt støpjernsgjerde langs Kalfarveien, og arbeidet med sletting av gamle graver har pågått for fullt også i 2018. Navnet minnelund er ferdigstilt på Storetveit kirkegård og Fyllingsdalen gravplass, og i tillegg er minnesmerke nr. to kommet på plass på Åsane kirkegård. Arbeid med rehabilitering av Borgstova i Arna er godt i gang.

I 2018 har IKT-avdelingen har et særlig fokus på å oppgradere nettverksløsninger til kirkebyggene/kontorene.

Tidligere års udekket underskudd knyttet til kjøp av gravplassareal er i 2018 regulert ned med 4,0 mill. kroner.

Bergen kommune bevilget i budsjettet for 2018 totalt 70,3 mill. kroner til investering. I tillegg ble det i forbindelse med behandling av første tertial bevilget ytterligere 30,8 mill. kroner, hvorav 25 mill. kroner til Antveit gravplass og 5,8 mill. kroner til kjøp av nytt gravplassareal i Arna. Momskompensasjon utgjør 17,2 mill. kroner. Åsane menighet har bidratt med kr 350.000 til oppgradering av inngangspartiet utenfor kirken, og vi har fått kr 155.000 fra Riksantikvaren til dokumentasjon av steinhuggermerker i Domkirken og Korskirken.

I budsjettet var det forutsatt at nytt gravplassareal i Arna skulle erverves i 2018. Denne transaksjonen gjennomføres i 1. kvartal 2019, og forklarer i hovedsak budsjettavviket på postene «Investeringer i anleggsmidler» og «Bruk av avsetninger».

DRIFTSREGNSKAP

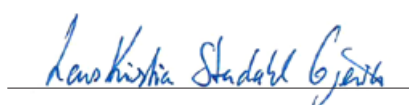
	Regnskap 2018	Revidert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
Driftsinntekter	-237,6	-243,7	-214,0	-233,2
Driftsutgifter	232,7	243,2	216,5	220,8
Brutto driftsresultat	-4,9	-0,5	2,5	-12,4
Netto finansinntekter/-utgifter	-1,8	-1,3	-1,3	-1,4
Resultat før disposisjoner	-6,7	-1,8	1,2	-13,7
Bruk av udisponert fra tidl. år (overskudd)	-3,1	-	-	-
Bruk av bundet disposisjonsfond / disposisjonsfond	-2,5	-1,1	-1,2	-0,4
Avsatt til disposisjonsfond / bundne driftsfond	9,6	-	-	4,0
Overført til investeringsregnskapet	2,8	2,9	-	7,1
Sum avsetninger	6,7	1,8	-1,2	10,6
Regnskapsmessig resultat	0,0	0,0	0,0	3,1

Driftsregnskapet viser et mindreforbruk før disposisjoner på 6,7 mill. kroner. Av dette er 2,8 mill. kroner i henhold til budsjettvedtak overført til investeringsregnskapet.

BKF mottok i 2018 totalt 156,4 mill. kroner i driftstilskudd fra Bergen kommune. Av andre store inntekstposter kan nevnes 22,0 mill. kroner fra Den norske kirke og diverse egne inntekter på kr 23,8 mill. kroner (blant annet festeavgifter, brukerbetaling og leieinntekter).

Pr. 31.12.18 hadde BKF ca. 160 ansatte fordelt på 143 årsverk. Av totalt driftsutgifter på 240,9 mill. kroner er 101,9 mill. benyttet til lønn og sosiale utgifter. Kjøp av varer og tjenester utgjør 100,6 mill. kroner, og er benyttet til løpende drift og vedlikehold av kirker og gravplasser, gravferdstjenester og administrasjon. 66 % av dette gjelder kjøp av tjenester fra egenregiselskapet Akasia kirke og gravplass AS.

Bergen, 15. februar 2019 / 20. februar 2019

Lars Kristian Stendahl Gjervik
leder Bergen kirkelige fellesråd

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Årsregnskap 2018

INVESTERINGSREGNSKAP

	Note	Regnskap 2018	Revidert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
Investeringer i anleggsmidler	5, 6,12	69 999 174	81 669 499	85 124 000	73 243 600
Moms generell komp.ordn.inv.		17 189 882	18 000 000	0	18 250 041
Utlån, aksjer og andeler		1 062 231	1 062 231	0	0
Dekning av tidl.års udekket		4 000 000	4 000 000	4 000 000	5 400 000
Avsetninger	8	51 815 096	50 980 000	0	31 550 890
Årets finansieringsbehov		144 066 382	155 711 730	89 124 000	128 444 532

FINANSIERT SLIK:

Innt.fra salg av driftsm./fast eiend.	6	-90 500	0	0	-1 142 780
Refusjoner		-17 189 882	-18 000 000	0	-18 529 285
Tilskudd til investeringer	2	-101 626 400	-101 130 000	-70 300 000	-76 077 400
Sum ekstern finansiering		-118 906 782	-119 130 000	-70 300 000	-95 749 465
Overført fra driftsbudsjettet		-2 791 818	-2 900 000	0	-7 050 000
Bruk av avsetninger	8	-22 367 782	-33 681 730	-18 824 000	-25 645 067
Bruk av tidligere års udisponert		-25 159 600	-36 581 730	-18 824 000	-32 695 067
Sum finansiering		-144 066 382	-155 711 730	-89 124 000	-128 444 532

DRIFTSSREGNSKAP

	Note	Regnskap 2018	Revidert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
INNEKTER					
Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	1,12	-23 781 981	-23 818 000	-19 318 000	-22 751 971
Refusjoner/overføringer		-33 441 866	-40 944 343	-16 944 343	-32 479 045
Kalk. inntekt ved komm. tj.ytingsavtale		-145 420	-165 000	0	-251 700
Statlige tilskudd		-22 917 750	-22 910 000	-22 010 000	-22 416 095
Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	2	-156 375 875	-155 830 364	-155 720 864	-155 133 683
Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler		-954 341	0	0	-139 645
Sum driftsinntekter		-237 617 234	-243 667 707	-213 993 207	-233 172 140
UTGIFTER					
Lønn og sosiale utgifter	3,4	101 882 771	102 597 162	102 597 162	95 161 443
Kjøp av varer og tjenester	12,13	100 620 239	103 875 493	101 375 493	97 300 426
Refusjoner/overføringer		24 023 926	32 234 343	8 234 343	22 975 377
Kalk. utg. ved komm. tj.ytingsavtale		145 420	165 000	0	251 700
Tilskudd og gaver		6 035 514	4 295 136	4 295 136	5 114 711
Sum driftsutgifter		232 707 870	243 167 134	216 502 134	220 803 657
Brutto driftsresultat		-4 909 364	-500 573	2 508 927	-12 368 483
Renteinntekter og utbytte		-1 804 570	-1 300 000	-1 300 000	-1 350 571
Netto finansinntekter/-utgifter		-1 804 570	-1 300 000	-1 300 000	-1 350 571
Avskrivninger	5,6	22 323 386	24 000 000	0	24 182 958
Motpost avskrivninger	5,6	-22 323 386	-24 000 000	0	-24 182 958
Netto driftsresultat		-6 713 935	-1 800 573	1 208 927	-13 719 054
INTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER					
Bruk av udisponert fra tidl. år (overskudd)		-3 088 005	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	8	-2 421 949	-1 099 427	-1 208 927	0
Bruk av bundne fond	8	-120 000	0	0	-413 267
Sum bruk av avsetninger		-5 629 955	-1 099 427	-1 208 927	-413 267
Avsatt til disposisjonsfond	8	8 975 736	0	0	3 994 316
Avsatt til bundne fond	8	576 335	0	0	0
Overført til investeringsregnskapet		2 791 818	2 900 000	0	7 050 000
Sum avsetninger		12 343 889	2 900 000	0	11 044 316
REGNSKAPSMESSIG OVER-/UNDERSKUDD		0	0	0	-3 088 005

BALANSE

	Note	Regnskap 2018	Regnskap 2017
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Faste eiendommer og anlegg	5	920 391 141	851 957 948
Utstyr, maskiner og transportmidler	1,6,12	13 279 130	17 324 665
Utlån	7	1 044 135	0
Aksjer og andeler	7,12	67 620 753	67 602 657
Omløpsmidler			
Aksjer og andeler	7	7 000	7 000
Kortsiktige fordringer	9	14 275 218	17 193 724
Kasse, bankinnskudd		135 547 586	95 627 398
SUM EIENDELER		1 152 164 964	1 049 713 392
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Kapitalkonto	15	-1 002 335 159	-936 885 269
Udekket i investeringsregnskapet		8 000 000	12 000 000
Regnskapsmessig mindreforbruk (Udisp. overskudd)		0	-3 088 005
Disposisjonsfond	8	-24 129 034	-17 575 247
Bundne investeringsfond	8	-13 692 742	-12 405 744
Ubundne investeringsfond	8	-88 117 000	-59 956 684
Bundne driftsfond	8	-1 017 633	-561 298
Gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Annen kortsiktig gjeld	10	-30 873 396	-31 241 145
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		-1 152 164 964	-1 049 713 392

Bergen, 15. februar 2019 / 20. februar 2019

Lars Kristian Stendahl Gjervik
leder Bergen kirkelige fellesråd

Asbjørn Vilkensten
kirkeverge

NOTER

Note 1 REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapet for Bergen kirkelige fellesråd er satt opp etter de samme prinsipper som gjelder for kommunesektoren, samt forskrift om økonomiforvaltningen for kirkelige fellesråd og menighetsråd i Den norske kirke og God kommunal regnskapsskikk (GKRS).

Det er inngått avtale med Akasia-konsernet om leie av datautstyr, biler, maskiner og annet utstyr. BKF har vurdert avtalen opp mot NRS14/GKRS8 som regulerer leieavtaler. Disse regulerer regnskapsføring for leietaker (og ikke utleier). På denne bakgrunn har BKF valgt å behandle avtalen som en ordinær leieavtale, med inntektsføring av årlig leibeløp i driftsregnskapet.

Note 2 TILSKUDD FRA BERGEN KOMMUNE

BKF mottar tilskudd fra Bergen kommune i tråd med Kirkeovens § 15. Tilskuddet fordeler seg som følger:

Drift:

Formål Den Norske Kirke	91 184 250
Formål Gravplass	48 081 395
Formål Kirkelig administrasjon	16 957 230
Påskefest	153 000
Sum	156 375 875

Investering:

Formål Kirker	31 693 500
Formål Vernede kirker	17 154 400
Formål Gravplass, kapell og krematorium	21 443 500
Til utbygging av Antveit gravplass	25 000 000
Til kjøp av gravplassareal	5 830 000
Sum	101 121 400

Note 3 LØNN

Lønn	76 401 697
Arbeidsgiveravgift	12 205 769
Pensjonsutgifter	12 251 768
Annen godtgjørelse	1 023 537
Sum	101 882 771

Herav ytelser til ledende personer:

Kirkevergen	1 033 665
-------------	-----------

Note 4 PENSJONSFORPLIKTELSE

Alle ansatte er tilknyttet Bergen kommunale pensjonskasse (BKP) i samsvar med tariffavtale i KA tariffområde. Arbeidsgivers andel av premie er utgiftført med kr 12.251.768 inkl. AFP og reguleringspremie. Ansatte betaler 2 % av premien.

Pensjonsforpliktelser og pensjonmidler er ikke balanseført.

Akasia-konsernet dekker pensjonsforpliktelser for ansatte som har vært ansatt i «Akasia i BKF». I 2018 er kundeforholdet ivarettatt via BKF, men alle løpende kostnader er utgiftført i Akasia-konsernet sine regnskaper. Akasia-konsernet har i løpet av 2018 opprettet egen pensjonskasse, og Akasia sin del av pensjonsforpliktelsen i BKP blir flyttet over til denne pensjonskassen i 2019.

Før årsoppgjørsposteringer i pensjonskassens regnskap har BKF har pr. 31.12.18 kr 12.519.166 inntående på premiefond, mens Akasia har kr 504.000.

Estimert forpliktelse/ midler 31.12.18	BKF	Akasia
Brutto påløpt forpliktelse	197 503 278	174 457 923
Pensjonsmidler	199 615 433	180 474 455
Netto pensjonsforpliktelse	-2 112 155	-6 016 532

Medlemsstatus

Antall aktive	240	8
Antall oppsatte	471	908
Antall pensjoner	137	115

Note 5 FASTE EIENDOMMER OG ANLEGG

Avskrivningstid	År
Kirker	50
Eiendom for utleie	25
Gravplasser, kapell o.l.	50–80

	31.12.2017	Hist.verdi inkl. oppskr.	Akkumulert avskrivning	Årets aktivering	Årets avgang	Årets ned- skrivning	Årets avskrivning	Verdi pr. 31.12.2018
Kirker	516 422 118	785 500 423	269 078 306	62 777 989			12 804 421	566 395 686
Eiendom for utleie	6 796 484	8 097 618	1 301 135				335 174	6 461 311
Gravplasser, kapell o.l.	328 739 346	379 351 802	50 612 456	24 009 485			5 214 685	347 534 145
Sum	851 957 948	1 172 949 843	320 991 897	86 787 474	0	0	18 354 280	920 391 141

Note 6 INVENTAR, UTSTYR, MASKINER OG TRANSPORTMIDLER

Avskrivningstid	År
Inventar	10–14
Data utstyr	5
Systemer/programvare	5–10
Traktorer	10
Gravemaskiner	10
Biler	10
Maskiner	10
Verktøy og lette mask.	3

	31.12.2017	Akkumulert ansk.kost	Akkumulert avskrivning	Årets aktivering	Årets avgang	Årets nedskrivning	Årets avskrivning	Verdi pr. 31.12.2018
Inventar	3 251 124	4 061 786	810 662				297 403	2 953 722
Data utstyr	3 249 786	8 279 915	5 030 129	401 581			1 001 693	2 649 674
Systemer/programvare	2 400 154	17 193 274	14 793 120				495 259	1 904 895
Traktorer	942 120	3 236 781	2 294 661				205 552	736 567
Gravemaskiner	1 094 093	4 455 671	3 361 577		34 734		444 649	614 710
Biler	5 764 163	14 666 020	8 901 858		286 835	156 441	1 355 618	3 965 268
Maskiner	606 558	2 765 543	2 158 985				152 265	454 294
Verktøy og lette mask.	16 667	597 082	580 415				16 667	0
Sum	17 324 664	55 256 070	37 931 408	401 581	321 570	156 441	3 969 105	13 279 130

Avskrivningsbeløpet for inventar gjelder leie av Sandviken menighetshus og kontorer i Storetveit menighet. Storetveit menighet, oppgradering av kontorer, vil bli fratrukket husleie frem til år 2022. Sandviken menighetshus, leien dekket frem til 30.11.2030.

NOTER

Note 7 AKSJER OG ANDELER

Aksjer		
Selskap	Eierandel	Balansført verdi
Akasia AS	100,0 %	67 601 657
Kirkepartner AS	9,0 %	19 096
Omløpsmiddel		
Andel Bildeleringen		7 000

Bergen kirkelige fellesråd har i 2018 ytet et ansvarlig lån på kr 1.044.135 til Kirkepartner AS. Lånet er avdragsfritt i 5 år og nedbetales deretter over 2 år.

Note 8 AVSETNINGER

Spesifikasjon over fond, avsetning til og bruk av fond 2018:

Type fond	IB	Årets avsetninger	Årets bruk avsetninger	UB
Disposisjonsfond	-17 575 247	-8 975 736	2 421 949	-24 129 034
Bundne driftsfond	-561 298	-576 335	120 000	-1 017 633
Ubundne investeringsfond	-59 956 684	-45 985 096	17 824 779	-88 117 000
Bundne investeringsfond	-12 405 744	-5 830 000	4 543 003	-13 692 742
Sum	-90 498 973	-61 367 167	24 909 731	-126 956 408

Note 9 KORTSIKTIG FORDRING

Kortsiktig fordring består av følgende poster:

Momskompensasjonskrav	6 694 874
Kunder gravplassmyndigheten	2 283 415
Lønn og lønnsrefusjoner	670 321
Forskuddsbetalte kostnader	1 745 970
Kortsiktig fordring menigheter	1 402 493
Annen kortsiktig fordring	1 478 145
Sum	14 275 218

Note 10 KORTSIKTIG GJELD

Kortsiktig gjeld består av følgende poster:

Leverandørgjeld	-14 599 972
Skyldig offentlige avgifter	-6 194 702
Feriepenger	-8 494 543
Annen kortsiktig gjeld	-1 584 179
Sum	-30 873 396

Note 11 BUDSJETT

Opprinnelig budsjett ble vedtatt 20.12.2017. Budsjettet er revidert 31.10. og 12.12.

Note 12 NÆRSTÅENDE PARTER

Bergen kirkelige fellesråd forvalter eierskapet i Akasia AS på vegne av soknene i Bergen. Akasia kirke og gravplass AS er et egenregiselskap som leverer tjenester til BKF. Akasia AS eier 100 % av aksjene i Akasia kirke og gravplass AS.

Pr. 31.12.2018 er det inngått følgende avtaler mellom Bergen kirkelige fellesråd og Akasia AS med datterselskap:

Akasia AS

Avtale vedrørende rettigheter og forpliktelser knyttet til BKF's pensjonsordning så langt den gjelder ansatte i Akasia, inkl. tilleggsavtale om at Akasia AS overtar alle rettighetene og forpliktelsene knyttet til pensjonsordningen.

Avtale for leie av datautstyr, biler, maskiner og annet utstyr.

Akasia kirke og gravplass AS

Avtale om leveranse av FM-tjenester. Løpende driftsavtaler (SLA) innen:

- Renhold, service, drift og vedlikehold av bygninger
- Service, drift og vedlikehold av utomhusanlegg
- Kapelltjenester, gravferd og kremasjon
- Regnskap og lønn BKF og menighetene
- Tilsyn og drift av utleiebygg

Transaksjoner i 2018 (inkl mva)

	Faktura fra Akasia konsernet til BKF	Faktura fra BKF til Akasia-konsernet
Akasia kirke og gravplass AS *) og **)	130 475 164	135
Akasia AS ***)	23 800	5 398 852
Akasia Barnehage AS		66 011
Akasia Eiendomsforvaltning AS		6 250
Sum	130 498 964	5 471 248

*) Herav faste driftsavtaler

66 119 745

***) Herav ført i investeringsregnskapet

52 113 580

*) Herav leie datautstyr, biler, maskiner og annet utstyr

4 375 000

Note 13 REVISJON

Det er i 2018 betalt kr 649.855 for revisjonstjenester. Kr 224.855 av dette gjelder bistand/rådgivning.

NOTER

Note 14 ENDRING I ARBEIDSKAPITAL

	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Omløpsmidler 31.12	149 829 804	112 828 123
Kortsiktig gjeld 31.12	-30 873 396	-31 241 145
Arbeidskapital 31.12	118 956 408	81 586 978
Arbeidskapital 01.01	81 586 978	63 612 100
Endring AK i balansen (A)	37 369 430	17 974 878
<i>Anskaffelse av midler</i>		
Inntekter driftsdel	238 314 163	234 195 001
Inntekter investering	90 500	1 142 780
Innbetalinger ved eksterne transaksjoner	118 816 282	94 606 685
Sum anskaffelse av midler (B)	357 220 945	329 944 466
<i>Anvendelse av midler</i>		
Utgifter driftsdel	231 612 829	220 551 957
Utgifter investering	87 176 455	91 417 631
Utbetalinger ved eksterne transaksjoner	1 062 231	0
Sum anvendelse av midler (C)	319 851 515	311 969 588
Endring arbeidskapital (B–C)	37 369 430	17 974 878

Note 15 KAPITALKONTO 2018

DEBET		KREDIT	
		IB, kap.kto: Overskudd i kapital	936 885 269
11 Salg av fast eiendom		10 Aktivering av fast eiendom	86 787 474
13 Avskrivning/nedskrivning fast eiendom	18 354 280	12 Oppskrevet fast eiendom	
15 Salg av aksjer og andeler		14 Kjøp av aksjer og andeler	18 096
17 Nedskrevet aksjer og andeler		16 Oppskrevet aksjer og andeler	
19 Avdrag på utlån		18 Utlån	1 044 135
21 Nedskrevet utlån		20 Oppskrevet utlån	
23 Salg biler, mask., inv., utst.	321 570	22 Kjøp av biler, maskiner, inv., utstyr	401 581
25 Avskrivning av biler, mask., inv., utst.	4 125 647	24 Oppskrevet biler, maskiner, inv., utst.	
27 Oppskrevet / overtatt ekst. lån		26 Nedskrevet / overført ekst. lån	
29 Bruk av lånemidler		28 Avdrag ekst. lån	
31 Urealisert kurstap i år		30 Tilb.ført ureal.kurstap forr. år	
33 Tilbakeført urealisert kursg. forr. år		32 Tilbakeført lån av lånefondet	
UB, kap.kto: Overskudd i kapital	1 002 335 159		
SUM DEBET	1 025 136 656	SUM KREDIT	1 025 136 556

Til Bergen Kirkelige Fellesråd

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Bergen Kirkelige Fellesråd som viser et netto driftsresultat på kr 6.713.935 og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 0. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, driftsregnskap og investeringsregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Bergen Kirkelige Fellesråd per 31. desember 2018, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av fellesrådet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Fellesrådet og daglig leder er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av informasjon i fellesrådets årsrapport, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Fellesrådets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Fellesrådet og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide og fastsette årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet,

men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av fellesrådets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir en dekkende fremstilling.

Vi kommuniserer med fellesrådet blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av fellesrådets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Bergen, 19.mars 2019
Deloitte AS

Unni-Renate Moe
statsautorisert revisor

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur".
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Unni-Renate Moe

Statsautorisert revisor

Serienummer: 9578-5995-4-99839

IP: 217.173.xxx.xxx

2019-03-19 14:19:41Z

Penneo Dokumentnøkkel: G0NEI-EOECC-FEIHX-HFFET-X3743-G6E13

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>**. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - **<https://penneo.com/validate>**

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

BKF - Operasjon givertjeneste

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
21/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Asbjørn Vilkenen

Arkiv: KA - 129.0

Arkivsaknr: 18/345

Saksbeh.: Asbjørn Vilkenen

Bakgrunn:

Operasjon givertjeneste – en orientering

Vi viser til sak 57/18 hvor fellesrådet gjorde flg. vedtak:

1. *Fellessrådet vedtar lokal inntjening som prioritert oppgave ved revisjon av nytt Verdi- og måldokument*
2. *Kirkevergen inviterer til en informasjonssamling i mars 2019 og inviterer menighetene inn i et forpliktende samarbeid for lokal inntjening*
3. *Dersom et stort antall menigheter ønsker et forpliktende samarbeid om lokal inntjening, vil kirkevergen be fellesrådet om midler til en prosjektstilling over to år dedikert til ledelse av menighetenes innsamlingsarbeid*

Vi arrangerte informasjonssamlingen 5. mars i Eidsvåg kirke. Oppslutningen fra menighetene var meget god og 23 av 25 menigheter var representert. Etter ulike presentasjoner av muligheter og praksis på givertjeneste inviterte vi til et gruppearbeid hvor vi bl.a. etterspurte hva menighetene ønsket av hjelp fra BKF. Flere grupper responderte med ønske om en felles faglig ressurs på givertjeneste.

Kirkevergen har inngått en intensjonsavtale med Erik Iden om kjøp av tjenester i inntil 20% stilling for å bistå menighetene med givertjeneste. Erik Iden er mangeårig markedsjef i Sjømannskirken og har i dag en stilling som *Leder av marked utland* i organisasjonen. Kirkevergen har invitert menighetene inn i et samarbeid om Operasjon givertjeneste med tilbud om tilrettelegging og faglig bistand på systemer og strategi. Brevet til menighetene er vedlagt saken. Fristen for tilbakemelding er 12. april og vi har grunn til å tro at mange menigheter vil takke ja til tilbudet.

Etter ny vurdering mener kirkevergen at det ikke vil være behov for en egen prosjektstilling i 100%, og at det samarbeidet med Erik Iden vi her skisserer, vil være en god løsning for menighetenes utvikling av givertjenesten.

Kostnadene for BKF vil være anslagsvis kr.115.000 for 2019 med oppstart 1. mai.
Kirkevergen mener at dette vil være en kostnad som kan håndteres innenfor vedtatt budsjett,
og ser ikke behov for å be om ekstra bevilgning fra fellesrådet.

Det vises til protokoll fra AU 09.04.2019 sak 38/19 og vedtaket:
BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag.

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd tar kirkevergens orientering til etterretning

KIRKEVERGEN I BERGEN 10.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Vedlegg:

Dok.dato	Tittel
10.04.2019	Operasjon givertjeneste - brev til menighetsrådene

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellestråd

Til menighetsrådene i Bergen

Vår ref.
17/283-110/ASVI

Dato:
27.03.2019

Operasjon givertjeneste

Dere er kjent med fellestrådets arbeid med å styrke lokal inntjening i menighetene i Bergen. Lokal inntjening i menighetene har mange ulike former, som givertjeneste, utleie, menighetsblad, basar, offer..... Flere menigheter har en godt utviklet lokal inntjening, mens andre har dette i mindre grad. Mange menigheter har en givertjeneste. Vi tar nå et initiativ for styrking av givertjenesten.

De fleste menighetene i Bergen deltok på vårt informasjonsmøte i Eidsvåg kirke 5. mars. Der presenterte vi muligheter for utvikling av givertjenesten og vi formidlet gode fortellinger om givertjeneste i menighetene. Gruppearbeidet i etterkant viser at flere menigheter ønsker at fellestrådet skal bidra med faglighet og systemer som kan stimulere givertjenesten. Den utfordringen vil BKF gjøre noe med. Vi har nå muligheten for å engasjere Erik Iden som faglig ressurs i dette arbeidet. Han har en lang historie som markedsjef i Sjømannskirken og er i dag *Leder for marked utland* i organisasjonen. Han har god kjennskap til menighetenes behov for systemer og strukturer i det lokale inntjeningsarbeidet og vil kunne bistå oss.

Vi kan derfor tilby menighetene

- Faglig hjelp til oppstart og videreutvikling av givertjenesten
- God og felles løsning for giversystem

Den bistand vi nå tilbyr, vil være uten kostnad for menighetene, men forutsetter at mange nok menigheter vil forplikte seg på å prioritere givertjeneste og at man har noen som tar lokalt ansvar for givertjenesten. Det bør være flere enn bare administrasjonsleder. Vi ber derfor om at menighetsrådet gir en tilbakemelding ved å svare på flg.:

Vi vil/vi vil ikke være med på en felles satsing på givertjeneste for å

- Videreutvikle vår givertjeneste
eller
- Etablere givertjeneste i vår menighet

- Lokalt ansvarlig(e) for givertjeneste er oppnevnt
eller
- Lokalt ansvarlig(e) vil være oppnevnt innen 1.mai

Jeg ber om tilbakemelding fra menighetsrådet innen **12. april**

Med vennlig hilsen

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Side 1 av 2

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

BKF - Høring om soknesammenslåing/samarbeid mellom soknene

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
22/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Asbjørn Vilkenen

Arkiv: KA - 011.0

Arkivsaknr: 17/283

Saksbeh.: Asbjørn Vilkenen

Bakgrunn:

Våren 2015 satte fellesrådet i gang en gjennomgang av virksomheten. Dette arbeidet tok lang tid og rapporten fra arbeidet ble forelagt fellesrådet i september 2017. Rapporten ble sendt på bred høring.

På grunnlag av svarene fra høringsinstansene om rapporten og forslagene til tiltak, foreslo kirkevergen for fellesrådet i juni 2018 at videre arbeid skulle ha et annet utgangspunkt. Det betyr at rapporten fra 2017 og de alternativene den pekte på, legges til side.

Med dette mener kirkevergen at den opprinnelige virksomhetsgjennomgangen er avsluttet og at videre arbeid skal skje innenfor ordinær planlegging og drift.

Vedtaket i fellesrådet juni 2018 (sak 30/18) lyder slik:

1. Fellesrådet oppfordrer menighetsrådene i samarbeid med de ansatte om å drøfte de innledende spørsmålene i vedlagte notat, og aktivt drøfte om sammenslåing kan være aktuelt for sitt sokn. Kirkevergen ber om rapport på dette arbeidet innen 1. februar 2019.

Kirkevergen tilbyr informasjonsmøte høsten 2018 for dem som vurderer økt samarbeid eller soknesammenslåing.

2. Fellesrådet oppfordrer menighetsrådene i samarbeid med de ansatte å drøfte mulig samarbeid om stillinger og tiltak med hvilke menigheter. Kirkevergen ber om rapport fra dette arbeidet innen 1. februar 2019. Kirkevergen tilbyr informasjonsmøte høsten 2018 for dem som vurderer økt samarbeid eller soknesammenslåing.

3. Fellesrådet oppfordrer menighetsrådene om å sette seg mål for innsamling av penger, og aktivt jobbe med å øke givertjenesten. Fellesrådet ber kirkevergen utrede muligheter for å hjelpe menighetene med å styrke lokal finansiering i menighetene, og rapportere til fellesrådets møte 12. desember 2018

4. Fellesrådet ber kirkevergen utvikle og implementere felles systemer og rutiner for

menighetene innen økonomi og administrasjon og rapportere tilbake til fellesrådet i møte 12. desember 2018.

5. Fellesrådet ber kirkevergen arbeide med intern effektivisering og rapportere til fellesrådets møte 12. desember 2018

6. Fellesrådet ber kirkevergen i samarbeid med bispedømmekontoret avklare ansvarsfordeling og innhold i lokal ledelse i menighetene. Avklaringen forutsettes forankret i menighetsrådet. Kirkevergen rapporterer på dette arbeidet til fellesrådets møte 12. desember 2018.

På bakgrunn av dette vedtaket har kirkevergen arbeidet videre med flere av punktene. De to første løfter frem spørsmålsstillingene om det er noe å vinne på sammenslåing av sokn eller mer samarbeid mellom sokn. Disse to punktene ble sendt til alle menigheter med svarfrist 1. februar 2019.

Vedlagt ligger en oppsummering av momenter fra svarene fra menighetene. Alle svarene ligger i eget vedlegg.

Utfyllende kommentarer

Menighetsrådene ble utfordret på de to første punktene i fellesrådets vedtak om Virksomhetsgjennomgangen (juni 2018) som omhandler spørsmålet om soknesammenslåing og samarbeid på tvers av soknegrensene. Notatet som fulgte med spørsmålene oppfordret menighetene til egevaluering. Det er mulig at bestillingen ikke har vært klar nok. De fleste menighetene unngår egevaluering, og flere menighetsråd uttaler seg også om de øvrige punktene i fellesrådets vedtak til samme sak (vedr lokal ledelse, lokal inntjening, styringssystemer og intern effektivisering av kirkevergens stab).

Kirkevergen vil løfte frem følgende:

Menighetsrådene i Biskopshavn og Skjold synes å ha arbeidet mest grundig med problemstillingene. I deres høringssvar reises det grunnleggende spørsmål det vil være konstruktivt å arbeide videre med, jfr. nedenfor.

Samtlige tilbakemeldinger fraråder soknesammenslåing. Flere menighetsråd begrunner dette med verdien av lokal tilknytning, at kirken best ivaretar oppgaven som aktør i lokalsamfunnet innenfor nåværende størrelse på soknet. Etter Kirkevergens vurdering forutsetter dette argumentet at menigheten kan vise til kirkens eksplisitte plass og handling i lokalsamfunnet. Det kan nok de fleste menighetsråd si noe konkret om.

Alle tilbakemeldinger bekrefter både eksisterende praksis og muligheter som ligger i samarbeid på tvers av soknegrensene. Her er det mye god vilje og god handling som vil stimulere menighetsarbeidet.

Flere menighetsråd peker på prostiet som en viktig og tjenlig arena for samhandling. Her bekreftes det samarbeidet som allerede pågår i prostiet, og det pekes på at prostiet er en størrelse som ivaretar nærhet og kjennskap til det lokale menighetslivet samtidig som det gir rom for impulser og ideer fra nabomenighetene.

Det er bare noen få menighetsråd som evaluerer sitt eget arbeid. En slik øvelse burde alle menigheter gjennomføre etter kirkevergens vurdering.

Sju menighetsråd uttaler seg om fellesrådets øvrige punkter i vedtaket fra juni 2018. Her anerkjennes og uttrykkes forventninger til BKF's pågående arbeid med lokal inntjening og avklaringen med lokal ledelse. En menighet uttaler at de forventer ytterligere forslag til effektivisering av BKF's administrasjon.

Konklusjon

På bakgrunn av entydige meldinger ser kirkevergen det ikke tjenlig å arbeide videre med temaet soknesammenslåing

Andre momenter fra høringssvarene kirkevergen ikke ønsker å arbeide videre med

- Desentralisering av fellesrådets stab (Årstad)
- Flere fellesråd i Bergen (Årstad)
- Ny analyse av kirkevergens stab (Nygård). Det ble foretatt en gjennomgang av kirkevergens administrasjon i forbindelse med Virksomhetsgjennomgangen.
- Initiativ til utprøving av én arbeidsgiverlinje (Skjold) Kirkevergen har tidligere tatt flere initiativ uten å vinne gehør hos bispedømmets administrasjon.
- Analyse av førstelinjetjeneste versus administrasjon av de ulike yrkesgruppene (Skjold)

Momenter fra høringssvarene kirkevergen ønsker å arbeide videre med

- Prostiene som samhandlingsarena (jfr. flere tilbakemeldinger)
- Frivillighet
- Synliggjøre hverdagsaktivitet
- Undersøkelse om hvorfor folk bruker kirken

Det vises til protokoll fra AU 09.04.2019 sak 39/19 og vedtaket:
BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

KIRKEVERGEN I BERGEN 10.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Vedlegg:

Dok.dato   **Tittel**

28.03.2019   Bergen kirkelige fellesråd - Sammenstilling høringssvar om sammenslåing og samarbeid februar 2019

Sammenstilling høringsvar om sammenslåing og samarbeid, februar 2019

Menighet	Sokne-sammenslåing	Samarbeid stab	Samarbeid stillinger	Samarbeid tiltak	Egen-evaluering	Lokal inntjening	Lokal ledelse	Kirkevergens stab	Systemer	Annet
Arna	Nei, evt. på sikt	Ja, er sam-lokalisert	Ja	Ja	Nei					Lokal tilknytning
Bergen domkirke										Viser til uttalelse våren 2018
Birkeland	Nei	Ja	Ja	Ja	Nei					
Biskops-havn	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja					Grunn-leggende spørsmål, økonomiske muligheter
Bønes	Nei	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja				Noen i staben åpen for sammenslåing
Eidsvåg	Nei									
Fana										Ikke svart
Fridalen	Nei	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja	Konsekvens	Ja	Prostiet funksjonell samarb. arena
Fyllings-dalen	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja					Slå sammen til 100% stillinger
Laksevåg										Ønsker ikke å svare
Landås	Nei	Ja	Ja	Ja	Nei					Flere 100% stillinger Lokal tilhørighet
Lodde-fjord	Nei			Ja	Nei					Samarbeidskomité Olsvik
Løvstakk-siden	Nei (tidl. Sammenslått)			Ja	Nei					
Nygård	Nei, evt. på sikt	Ja	Ja, antyder felles stab	Ja	Nei	Ja	Ja	Ønsker ny analyse	Ja, med forbehold	
Olsvik	Nei	Ja		Ja	Nei					Unngår kollisjoner

Menighet	Sokne-sammenslåing	Samarbeid stab	Samarbeid stillinger	Samarbeid tiltak	Egen-evaluering	Lokal inntjening	Lokal ledelse	Kirkevergens stab	Systemer	Annet
Salhus	Nei	Ja		Ja	Nei					Lokal tilhørighet, gode tradisjoner i forh. til Åsane
Sandviken	Nei	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	
Slettebakken	Nei	Ja		Ja	Nei					Prostiet samarb. arena
Skjold	Nei	Ø. om forsøk én arb.giver Sam-lokalisering		Ja	Ja	Ja	Ja		Ja	Prostiet Info.arb Tilgjenge-lighet
Storetveit										Viser til tidligere uttalelse
Sælen	Nei	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja	Ja		Felles MR-møter m Fyllingsd.
Søreide	Nei		Ja	Ja	Nei					
Ytre Arna	Nei	Ja, er sam-lokalisert		Ja	Nei					
Årstad				Ja	Ja					Prostiet Flere og desentralisert fellesråd
Åsane	Nei, åpen for nabomenigh.	Ja		Ja	Nei	Ja				Ønsker ikke utskilling av Haukås. Foreslår samarbeidsområde: Åsane, Haukås og Salhus

Bergen domkirke menighet, Fana, Laksevåg og Storetveit har ikke svart på høringen.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

BKF - Endring av vedtkeker for gravplassene i Bergen

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
23/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Jønsson, Anne Bjordal

Arkiv: Arkivsaknr: 19/113

Saksbeh.: Jønsson, Anne Bjordal

Bakgrunn:

Vedtkeker for gravplassene i Bergen må endres med jevne mellomrom for å være et godt og hensiktsmessig verktøy i arbeidet med gravplassene og i dialogen med publikum og samarbeidspartnere for øvrig. Endringene som foreslås nå, følger som en direkte konsekvens av at Gravplassmyndigheten i Bergen har fått innvilget dispensasjon (vedlegg 2) fra Kulturdepartementet til å tillate navneflytting til navnet minnelund, samt en nylig utsendt nasjonal veileder for gravplassvedtkeker fra gravplassrådgiver Åse Skrøvset (vedlegg 3). De forslåtte endringene er skrevet med rødt i vedlagte Vedtkeker for gravplassene i Bergen (vedlegg 1).

Kommentarer til den enkelte endring:

Til §2

Definisjonen av fri grav endres til ordlyd som ble forslått i NOU 2014: 2 Lik og likskap. Endringen er en bedre formulering, som også henger bedre sammen med definisjonen av festegrav under.

Til §3

Etter eksempel fra gravplassrådgiverens forslag til gravplassvedtkeker, ønsker vi å presisere en bestemmelse i gravferdsforskriftens § 9 om adferd på gravplass.

Kjøring med bil er ettevert blitt et stort problem på Bergens gravplasser, på veier som ikke er dimensjonert for slik trafikk. Driftskjøretøy har tillatelse til å kjøre, likeledes kan funksjonshemmede og personer over 80 år få innvilget kjøretillatelse for besøk av grav.

Det er derfor den unødvendige biltrafikken vi ønsker fokus på. Ved å minne om «hovedregelen» understreker vi denne før vi i neste setning informerer om at det kan søkes om kjøretillatelse.

Til §4 pkt 3

Endringen i ordlyden gjør det tydeligere at retten til frigrav gjelder avdøde som var registrert bosatt i Bergen på dødstidspunktet.

Til §4 pkt 4

Nytt punkt som nedfeller gjeldende praksis. Her åpnes for at det kan innvilges fritak for utenbys avgifter for avdøde som har vært bosatt i Bergen hele eller største delen av sitt liv, men som grunnet sykdom eller alderdom har bodd i en annen kommune de siste 12 månedene forut for dødsfallet. Et vanlig eksempel er i situasjoner hvor barn flytter pleietrengende foreldre hjem til, eller nærmere seg selv, i omsorgsøyemed.

Til §5

Tilføyelse på bakgrunn av Kulturdepartementets innvilgelse av dispensasjon, datert 31.01.2019:

«I medhold av gravferdsforskriften §39 innvilger departementet dispensasjon fra gravferdsfordkriften §21 andre ledd, slik at Gravplassmyndigheten i Bergen gis anledning til å åpne for symbolsk flytting av navn på ektefelle/livsledsager, barn eller foreldre fra opprinnelig gravminne til navnet minnelund. Navnet på eksisterende gravminne skal fjernes. Adgangen til å symbolsk flytte i tråd med overnevnte bør ta inn i vedtektene til gravplassen. Vedtektene utformes i tråd med søknaden.- -»

Den valgte ordlyden i vedtektene er identisk med gravplassrådgiverens forslag til tekst som er sitert i departementets brev.

Til §9

I bestemmelsen er valgt å sløyfe beskrivelsen av navneplate i bed, «stående». Utforming og dimensjoner på tillatt navneplate vil utdypes i Særbestemmelser for gravminner i deres revisjon i løpet av 2019.

Se for øvrig bestemmelsen i vedtektenes §8.

Til §10 pkt 4

Her har vi valgt å ta inn ordlyd fra gravplassrådgiverens forslag til gravplassvedtekter, da vi mener den utdyper bedre muligheten for innramming av bed.

Gravplassene i Bergen har i dag til dels store utfordringer med bruk av runde, løse elvestein som innramming av bed. Disse utgjør en fare i driften av gravplassene, og er noe vi har fokus på å få fjernet. Praksisen brer spesielt om seg på nye gravfelt. Festere/ansvarlige for grav blir tilskrevet med pålegg om fjerning.

En slik presisering burde kanskje være unødvendig, men en presisering ev at dette ikke er tillatt vil hjelpe Gravplassmyndigheten i arbeidet med å få fjernet denne praksisen.

Til tidligere §11 om forhåndsbetalt gravstell

Denne ordningen ble fjernet fra 01.01.2015 og har stått beskrevet slik i vedtektene de siste fire årene. Det eksisterer ikke lenger avtaler inngått før 01.01.2015 som beskrevet i bestemmelsens andre ledd.

Gravplassmyndigheten anbefaler derfor at paragrafen nå strykes.

Vedlegg:

1. Vedtekter for gravplassene i Bergen m/uthevede endringsforslag
2. Kulturdepartementets innvilgelse av dispensasjon datert 31.01.2019
3. Gravplassrådgiver Åse Skrøvsets nasjonale veileder for gravplassvedtekter

Det vises til protokoll fra Gravplassutvalget i BKF 25.03.2019 sak 05/19 og vedtaket: *Gravplassutvalget i Bergen kirkelige fellesråd slutter seg til endringsforslaget og sender saken til videre behandling.*

Det vises til protokoll fra AU 09.04.2019 sak 40/19 og vedtaket:
BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag.

Kirkevergens forslag til vedtak:

1. Bergen kirkelige fellesråd vedtar Vedtekter for gravplassene i Bergen med endringer som fremlagt.
2. Vedtektene med endringer sendes til Bjørgvin bispedømmeråd for godkjenning.
3. Vedtektene med endringer trer i kraft fra bispedømmerådets godkjenning.

KIRKEVERGEN I BERGEN 11.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Jønsson, Anne Bjordal
leder gravplassmyndigheten

Vedlegg:

Dok.dato	Tittel
11.04.2019	Vedlegg 1
11.04.2019	Vedlegg 2
11.04.2019	Vedlegg 3

Vedtekter for gravplassene i Bergen

§1 Forvaltning

Gravplassene i Bergen er underlagt Bergen kirkelige fellesråd v/Gravplassmyndigheten i Bergens administrasjons- og myndighetsområde.

§2 Definisjoner

Fri grav: Tildelt grav til kommunens innbyggere som kan rådes over uten avgift.

Grav som det ikke skal betales avgift for

Festegrav: Grav hvor det er inngått avtale om bruk mot betaling av avgift.

Festegravsted (dobbelgrav): To enkle kistegraver som er festet sammen (9m²).

Familiegravsted: Areal over 9m² som er festet. Festeavgift per kvadratmeter. Kun historiske.

Urnegrav: Grav til askeurne, med plass til fire urner.

Kistegrav: Grav som er stor nok for kister.

Fredningstid: Tidsrom fra siste gravlegging til graven kan gjenbrukes.

Festetid: Den tid det inngås avtale om leie av en grav mot betaling av festeavgift.

Ansvarlig: Den som står som ansvarlig for en fri grav.

Fester: Den som står som part i festeavtale.

Minnelund: Avsatt område på gravplassen for anonym gravlegging av urner.

Navnet minnelund: Minnelund med navn på gravlagte på felles minnesmerke.

§3 Ferdsel på gravplassene

Besøkende skal så vidt mulig ferdes gående, jf gravferdsforskriften §9 andre ledd.

Det kan søkes om kjøretillatelse ved dokumentert sykdom/forflytningshemming.

§4 Tilvisning av grav

1. På Biskopshavn og Slettebakken kirkegårder kan det bare tilvises ny urnegrav til personer som var registrert i folkeregisteret som bosatt i soknet ved dødsfallet.

2. Gravplassmyndigheten i Bergen kan etter søknad tilvise grav til personer uten bopel i kommunen mot betaling av gjeldende avgifter og kostnader ved gravferden.

3. **Frigraver tilvises etter gjeldende belegningsplan av Gravplassmyndigheten i Bergen, til avdøde som var bosatt i Bergen på død tidspunktet, av Gravplassmyndigheten i Bergen etter gjeldende belegningsplan.**

4. **Avdøde personer som på grunn av sykdom eller alderdom har bodd i en annen kommunen i inntil 12 måneder forut for dødsfallet, betraktes som bosatt i Bergen og har rett til fri grav såfremt den er tilvist av Gravplassmyndigheten i Bergen**

§5 Navnet minnelund

Avdødes navn og fødsels-/dødsår påføres navneplate på felles minnesmerke. Navneplaten kan ha navn til to personer. Det kan reserveres urnegrav ved siden av tildelt grav mot betaling av festeavgift for 20 år. Navnet står på minnesmerket i 20 år og graven kan festes etter det. Ved gravlegging i navnet minnelund betales det for navneplate og andel av felles beplantning.

I navnet minnelund er det anledning til å påføre navn på ektefelle/livsledsager, barn eller foreldre,

selv om vedkommende er gravlagt et annet sted. Navnet skal stå på samme navneplate og navnet må fjernes fra det opprinnelige gravminnet.

§6 Fredningstid og feste

1. Fredningstiden for urnegraver er 20 år og for kistegraver 25 år. Det kan vedtas lengre fredningstid for enkelte graver.
2. På egne gravfelt anlagt med festegravsteder (dobbelgraver) kan det avtales feste av en grav ved siden av frigraven. Gravene utgjør da ett gravsted, og kan ikke deles opp ved eventuell forlengelse av festet.
3. Rett til feste av ekstra grav gjelder bare ved gravlegging av person som ved dødsfallet var registrert i folkeregisteret som bosatt i Bergen.
4. Når det er gått 60 år etter siste gravlegging/urnenedsettelse, må det søkes skriftlig om forlengelse av festet.

§7 Grav og gravminne

1. Ved åpning av grav, kan jordmasser midlertidig legges på omkringliggende graver, og gravutstyr flyttes.
2. Montering av gravminne på kistegrav kan tidligst skje 6 måneder etter begravelsen. Gravminne på urnegrav kan settes opp umiddelbart etter urnenedsettelsen. Eksisterende liggende plater skal som hovedregel skråstilles etter ny gravlegging.
3. På nytt festet gravsted plasseres gravminnet i bakkant av den graven som er tatt i bruk. Etter at grav nummer to er tatt i bruk, midtstilles gravminnet. På et festegravsted er det kun tillatt å sette opp ett gravminne.
4. Gravminner, fastmonterte dekorgjenstander, navneplater og gravminnets fundament eller sokkel, regnes som del av gravminnet og skal godkjennes av Gravplassmyndigheten i Bergen før oppsetting.
5. Gravminner som har stått uten eier i 12 måneder eller mer, vil bli tatt bort og destruert.

§8 Særbestemmelser for gravminner

De alminnelige reglene om gravminner i gravferdslovens forskrifter kapittel III gjelder, med mindre graven er omfattet av særbestemmelsene i vedlegg til disse vedtektene.

§9 Stenging av felt

1. Gravfelt FA.G10 på Fana kirkegård er bevart og nye graver tilvises ikke. Gravminner skal bestå slik de er i dag. Ved gravlegging i eksisterende graver må navn på ny gravlagt påføres stående navneplate i bed.
2. Gravfelt FA.G20, FA.B10 og FA.A10 på Fana kirkegård er bevart og nye graver tilvises ikke. Eksisterende graver kan kun benyttes til urner. Gravminner skal bestå slik de er i dag. Ved nedsettelse av urne i eksisterende grav må navn på ny gravlagt påføres stående navneplate i bed.
3. Gravfelt ÅS.H00 på Åsane kirkegård er bevart og nye graver tilvises ikke. Eksisterende graver kan kun benyttes til urner. Gravminner skal bestå slik de er i dag. Ved nedsettelse av urne i eksisterende grav må navn på ny gravlagt påføres stående navneplate i bed.
4. Gravfelt ÅS.G00 er stengt for tilvising av nye graver og gravlegging av kister. Eksisterende graver kan kun benyttes til urnenedsettelser på grunn av gravstørrelser og jordforhold.

§10 Beplantning og utstyr på graven

1. Planter, kranser o.l. som brukes ved gravferd eller til pynting av grav, skal i sin helhet være

komposterbare.

2. Beplantning skal samles på et felt foran gravminnet. Bredden på bedet kan maksimalt tilsvare bredden på gravminnet, med unntak av gravminner mindre enn 60 cm der bredden kan være opptil 60 cm. Lengden på bedet kan være maksimum 60 cm målt fra bakkant av gravminnet.
3. Løse dekorgjenstander, gravutstyr og planter er den ansvarliges/festerens ansvar og må ikke kunne virke støtende overfor andre besøkende på gravplassen. Dekorgjenstander og planter kan ikke være høyere eller bredere enn gravminnet og bedet. Disse må ikke være til hinder eller fare for driften av gravplassene.
4. ~~Det er kun tillatt å ramme inn bed med flat stein som flukter med terrenget omkring.~~ **Det er kun tillatt å ramme inn bed med flat, delt steinkant eller bedplate som flukter med terrenget omkring. Bedplate og gravminnets fundament skal ikke henge sammen. Løse, runde dekorstein må av sikkerhetshensyn ikke brukes som innramming av bedet.**
5. Det er ikke anledning til å opparbeide eget plantefelt for grav i minnelund. Det kan legges ned blomster og tennes gravlys på sted anvist av gravplassmyndigheten.

§11 Avtale om forhåndsbetalt gravstell

~~Gravplassmyndighetens ordning med avtaler om forhåndsbetalt gravstell er avsluttet fra 01.01.2015.~~

~~Vedtekter for gravplassene i Bergen med endringer i kraft fra 01.07.2013 gjelder for avtaler inngått før 01.01.2015 og som forvaltes av Gravplassmyndigheten.~~

§11 Bårerom/kapell (tidl §12)

1. Bårerom skal bare brukes til oppbevaring av døde i tiden frem til gravferden. Ingen har adgang til bårerom uten tillatelse fra Gravplassmyndigheten i Bergen.
2. Kapell og tilhørende fasiliteter kan kun brukes etter tillatelse og i tråd med gjeldende retningslinjer gitt av Gravplassmyndigheten i Bergen.

§12 Næringsvirksomhet (tidl §13)

Gravplassmyndigheten i Bergen kan gi private næringsdrivende tillatelse til å drive ervervsmessig virksomhet på gravplassene i Bergen. De må rette seg etter gjeldende lov, forskrift og vedtekter for gravplassene og må selv fjerne alt avfall og overskuddsmasse i forbindelse med det arbeid de utfører. Brudd på avtale skal rettes etter varsel, og ved gjentatte eller grove brudd kan avtalen sies opp med umiddelbar virkning.

§13 Arbeid på gravplassene (tidl §14)

Anleggs- og vedlikeholdsarbeid skal skje hverdager i arbeidstiden (kl. 07:00-17:00) og må ikke utføres på søndager, helligdager eller offentlige høytidsdager.

§14 Brudd på vedtektene (tidl §15)

Dersom vedtektene ikke overholdes, kan Gravplassmyndigheten i Bergen iverksette nødvendige tiltak for ansvarliges/festers regning.

§15 Dispensasjon fra vedtektene (tidl §16)

I særlige tilfeller kan Gravplassmyndigheten i Bergen fravike vedtektenes §§4-9 og 14.

§16 Ikrafttredelse og opphevelse av andre vedtekter (tidl §17)

Vedtektene er godkjent av Bjørgvin bispedømmeråd 13.06.2015 og trer i kraft fra 01.07.2015. Fra

samme dato oppheves Vedtekter for gravplassene i Bergen vedtatt av Bergen kirkelige fellesråd 03.11.2010 med endring 13.03.2013.

Vedtekter for gravplassene i Bergen § 5 er endret av Bergen kirkelige fellesråd 14.12.2016 med ikrafttredelse 01.01.2017. Endringen godkjent av Bjørgvin bispedømmeråd 09.01.2017.

Vedtekter for gravplassene i Bergen er endret av Bergen kirkelige fellesråd 24.04.2019 med ikrafttredelse ved Bjørgvin bispedømmeråds godkjenning xx.xx.2019

Bergen kirkelige fellesråd
v/ Anne Bjordal Jønsson

Deres ref

Vår ref
18/5495-4

Dato
31. januar 2019

Gravplassmyndigheten i Bergen – søknad om dispensasjon fra gravferdsforskriften § 21

Vi viser til søknad fra Gravplassmyndigheten i Bergen 22. oktober 2018 om dispensasjon fra gravferdsforskriften for å kunne tillate såkalt *symbolsk flytting* av navn fra opprinnelig gravminne til navnet minnelund. Dispensasjonsadgangen skal være begrenset til å omfatte tilfeller hvor navneflyttingen gjelder ektefelle/livsledsager, barn og foreldre. Navnet skal fjernes fra det opprinnelige gravminnet.

Gravferdsforskriften § 21 første ledd slår fast at navn på gravminne skal være identisk med navnet på den som er gravlagt. Det er gjort unntak for personer som er omkommet på havet, i krig eller liknende, slik at disse likevel kan få navnet satt på minnesmerke på gravplass eller navnet minnelund. Som et alternativ til fysisk flytting av gravlagte, kan gravplassforvaltningen gi tillatelse til at navn påføres gravminne et annet sted enn der vedkommende er gravlagt. Såkalt symbolsk flytting er regulert i gravferdsforskriften § 21 andre ledd:

Kirkelig fellesråd kan gi tillatelse til at navn på person påføres gravminne på en eksisterende grav et annet sted enn der vedkommende er gravlagt. Navnet må da fjernes fra det opprinnelige gravminnet.

Det fremgår av departementets merknad i rundskriv i P-12/2012 *Endringer til gravferdsforskriften* under § 21 at bestemmelsen ikke gjelder flytting til navnet minnelund:

Departementet finner ikke å kunne åpne for såkalt symbolsk flytting fra det opprinnelige gravminnet til navnet minnelund, da dette antas å ville få et langt større omfang. På grunn av minnelundenes innretning med like mange plasser på minnesmerket som det er graver i tilhørende gravfelt, ville symbolsk flytting til minnelund bli vanskelig å håndtere på sikt.

Postadresse
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo
postmottak@kud.dep.no

Kontoradresse
Grubbegata 1
www.kud.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 866

Avdeling
Avdeling for tro,
livssyn og kulturvern

Saksbehandler
Randi Hvidsten
22 24 79 15

Det følger imidlertid av gravferdsforskriften § 39 at departementet kan fravike bestemmelsene i forskriften.

Uttalelse fra gravplassrådgiveren

Saken har vært forelagt gravplassrådgiveren, som i brev til departementet 31. januar 2019 mener det i denne konkrete saken er grunnlag for å gi dispensasjon:

Det er lagt relativt sterke og logiske begrensninger med hensyn til hvem som kan få innvilget søknad om symbolsk flytting til navnet minnelund. Omfanget vil med dette bli begrenset og håndterbart. Slik jeg ser det imøtekommer Bergen kirkelige fellesråd intensjonene med bestemmelsen i gravferdsforskriften og det bør derfor kunne gis dispensasjon i denne konkrete saken. [...] Ordlyden i en slik bestemmelse kan for eksempel være: I navnet minnelund er det anledning til å påføre navn på ektefelle/livsledsager, barn eller foreldre selv om vedkommende er gravlagt et annet sted. Navnet skal stå på samme navneplate og navnet må fjernes fra det opprinnelige gravminnet.

Departementets vurdering

Departementet er enig i gravplassrådgiverens vurdering.

I medhold av gravferdsforskriften § 39 innvilger departementet dispensasjon fra gravferdsforskriften § 21 andre ledd, slik at Gravplassmyndigheten i Bergen gis anledning til å åpne for symbolsk flytting av navn på ektefelle/livsledsager, barn eller foreldre fra opprinnelig gravminne til navnet minnelund. Navnet på eksisterende gravminne skal fjernes. Adgangen til å symbolsk flytte i tråd med overnevnte, bør tas inn i vedtektene til gravplassen. Vedtektene utformes i tråd med søknaden. Vi gjør for ordens skyld oppmerksom på at vedtektsendringer skal godkjennes av bispedømmerådet, jf. gravferdsloven § 21 første ledd.

Med hilsen

Ellen Ur (e.f.)
avdelingsdirektør

Randi Hvidsten
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi
Gravplassrådgiver Åse Skrøvset
Bjørgvin bispedømmeråd

Utkast til

VEDTEKTER FOR GRAVPLASSENE I NN KOMMUNE (FORSKRIFT)

Jf. lov av 7.juni 1996 nr. 32 om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravferdsloven) § 21 (1)

Vedtatt av NN kirkelige fellesråd / kommune ..... (dato)

Godkjent av ..... bispedømmeråd / Fylkesmann ..... (dato)

I kraft fra xx.xx.20xx.

§ 1 FORVALTNING

Gravplassene i ..... kommune er underlagt ..... kirkelig fellesråd / kommune administrasjons- og myndighetsområde.

§ 2. DEFINISJONER

Gravplassforvaltning: ..... kirkelig fellesråd / kommune under utøvelse av sitt forvaltningsansvar for gravplassene i ..... kommune, jf. gravferdsloven med forskrifter.

Fri grav: Grav som gravplassforvaltningen har tildelt en avdød person fra kommunen som det ikke betales festeavgift for i fredningstiden.

Festet grav: Grav som festes mot betaling av avgift.

Festet gravsted: Flere kistegraver som er festet sammen.

Urnegrav: Grav til askeurne med plass til fire urner, jf. gravferdsforskriften § 14. Dette gjelder ikke § 11 Navnet minnelund hvor det med urnegrav siktes til grav med plass til én urne.

Kistegrav: Grav som ivaretar forskriftens krav til størrelse for gravlegging av kister. I en kistegrav kan det også gravlegges urner.

Fredningstid: Tidsrom fra siste gravlegging til graven kan tas i bruk igjen til ny gravlegging.

Festetid: Tiden det er avtalt å feste en grav for.

Ansvarlig for grav: Den som er ansvarlig for en fri grav.

Fester: Den som står som part i en festeavtale.

Anonym minnelund: Gravfelt for anonyme graver. Feltet kan ha et felles minnesmerke uten opplysninger om hvem som er gravlagt.

Navnet minnelund: Gravfelt med felles minnesmerke med navn og data på de som er gravlagt der.

§ 3. FERDSEL PÅ GRAVPLASSENE

Besøkende skal så vidt mulig ferdes gående, jf. gravferdsforskriften § 9 (2).

Gravplassforvaltningen kan etter søknad gi kjøretillatelse ved dokumentert sykdom/forflytningshemming. All kjøring skal skje ekstra hensynsfullt.

§ 4. GRAVPLASSTILHØRIGHET

Alt. 1

Avdøde personer innen kommunen skal gravlegges på den gravplass de sokner til.

Alt. 2

Avdøde personer innen kommunen kan gravlegges på hvilken som helst av gravplassene i kommunen.

De har rett til fri grav såfremt graven blir tilvist.

Avdøde personer som på grunn av sykdom eller alderdom har bodd i en annen kommune mot slutten av livet, betraktes på samme måte som kommunens egne innbyggere og har rett til fri grav såfremt graven blir tilvist.

Alt. 1

Avdøde personer fra andre kommuner kan gravlegges i kommunen mot at kostnadene ved gravferden og avgift som ved feste av grav betales.

Alt. 2

Avdøde personer fra andre kommuner kan bare gravlegges i kommunen etter kremasjon og mot at kostnadene ved gravferden og avgift som ved feste av grav betales.

Alt. 3

Avdøde personer fra andre kommuner kan ikke gravlegges i kommunen.

§ 5. FREDNINGSTID

Fredningstid for kistegraver er ... år.

Fredningstid for urnegraver er 20 år.

Gravplassforvaltningen kan vedta lengre fredningstid for enkelte graver.

Merknad: Gravplassforvaltningen skal sette fredningstiden lik nedbrytningstiden, men ikke kortere enn 20 år, jf. gravferdsloven § 8 (1).

§ 6. FESTE AV GRAV

Når kistegrav skal tas i bruk, er det anledning til å feste en grav ved siden av, og etter søknad til gravplassforvaltningen for en ekstra grav i tillegg når behovet tilsier det. Disse gravene utgjør da ett gravsted.

Ved bruk av særskilt urnegrav kan det ikke festes en grav ved siden av.

Ved feste av grav ved siden av den kistegraven som tas i bruk, er festetiden 20 år.

Når festetiden er ute, kan gravstedet festes for nye ... år. Når det er gått ... år etter siste gravlegging, kan festet ikke fornyes uten etter spesielt samtykke fra gravplassforvaltningen.

I god tid før festetiden er ute skal festeren varsles. Er festet ikke blitt fornyet innen seks måneder etter forfall, faller graven eller gravstedet tilbake til gravplassen.

Innbetalt festeavgift betales kun tilbake hvis tilbakebetaling følger av bindende rettsregler eller det foreligger særlige grunner.

Ingen kan gravlegges i festet gravsted uten festerens samtykke. Dersom den ansvarliges eller festerens samtykke til bruk av festet grav ikke kan innhentes, kan gravplassforvaltningen ta avgjørelse om gravlegging.

Fester plikter å melde adresseforandring.

§ 7. GRAV OG GRAVMINNE

Ved åpning av grav kan jord legges på omkringliggende graver og gravutstyr midlertidig flyttes. Gravplassforvaltningen sørger for istandsetting igjen og vil dertil besørge graven planert og tilsådd med gress etter gravlegging. Montering av gravminne kan først skje etter at

gravplassforvaltningen har godkjent gravminnet og merket stedet der det skal stå. Det kan ikke settes opp tidligere enn ... måneder etter gravlegging av kiste. Gravminne på urnegrav kan settes opp umiddelbart etter urnenedsettelsen. I påvente av gravminne ordner gravplassforvaltningen med et merke hvor avdødes navn settes på.

Alt. 1

På nytt festet gravsted plasseres gravminnet i bakkant av den graven som er tatt i bruk og blir stående der for godt.

Alt. 2

På nytt festet gravsted plasseres gravminnet i bakkant av den graven som er tatt i bruk og sentreres på gravstedet etter neste gravlegging.

Alt. 3

På nytt festet gravsted plasseres gravminnet sentralt i bakkant av gravstedet.

§ 8. PLANTEFELT

Foran gravminnet er det anledning til å opparbeide et plantefelt i høyde med bakken omkring. Det må ikke være bredere enn gravminnets bredde, men kan i alle tilfeller være opp til 60 cm bredt. Det kan ikke stikke lengre fram enn 60 cm, målt fra gravminnets bakkant. Det kan ikke plantes vekster som overstiger gravminnets høyde eller går utover plantefeltet.

Det er ikke anledning til å bruke faste dekorgjenstander som blomsterurner, lykter m.v. i plantefeltet. Det er anledning til å tenne stearinlys og oljelampe på graven så lenge dette er innenfor gjeldende regler om brannvern. Stearinlys, oljelamper og andre løse dekorgjenstander skal fjernes etter bruk.

Alt. 1

Det er ikke anledning til ramme inn plantefeltet eller deler av det med hekk eller døde materialer.

Alt. 2

Det er anledning til å ramme inn plantefeltet med en delt steinkant som flukter med terrenget omkring.

Alt. 3

Det er anledning til å ramme inn plantefelt med delt steinkant eller bedplate som flukter med terrenget omkring. Bedplate og fundament for gravminne skal ikke henge sammen.

Dersom det ikke er aktuelt å ha plantefelt, skal det være gressbakke på alle sider av gravminnet.

Det er ikke anledning til å ramme inn graven med hekk eller døde materialer.

§ 9. PLANTEMATERIALE

Planter, kranser og liknende materiale som brukes ved gravferd eller ved pynting av grav og som ender som avfall, skal i sin helhet være kompostérbart.

§ 10. STELL AV GRAV

Enhver ansvarlig for frigrav eller gravfester har rett og plikt til å stelle den graven vedkommende har ansvar for. Plantefelt som ikke beplantes eller stelles skal tilsåes av den ansvarlige eller bli tilsådd av gravplassforvaltningen.

Ansvarlig for grav eller fester plikter å holde gravminnet sikret og i forsvarlig stand.

Ansvarlig for grav eller fester kan inngå avtale om at kirkelig fellestråd / kommunen, og den som gis tillatelse til det etter § 13, kan gjøre beplantning og stell av grav (, samt montering, sikring og vedlikehold av gravminnet). En slik avtale fritar ikke den ansvarlige eller fester for ansvar vedkommende har etter den til enhver tid gjeldende regler.

Merknad: "Kirkelig fellestråd" eller "kommunen" velges ut ifra hva som er aktuelt.

Delen "samt montering, sikring og vedlikehold av gravminnet" legges inn dersom det er aktuelt.

§ 11. NAVNET MINNELUND

Ved gravlegging i navnet minnelund påføres navn og data til avdøde på en navneplate på felles minnesmerke.

Alt. 1

Graver i navnet minnelund kan ikke festes etter fredningstidens utløp.

Alt. 2

Graver i navnet minnelund kan festes på lik linje med andre graver på gravplassen.

Alt. 1

I navnet minnelund kan det festes en grav ved siden av. Dette gjelder også urnegrav. Ved feste av grav ved siden av betales det festeavgift fra det tidspunkt den første graven tas i bruk. Ved feste av grav ved siden av i navnet minnelund, vil ikke nødvendigvis gravene komme ved siden av hverandre, men navneplatene.

Alt. 2

I navnet minnelund kan det ikke festes en grav ved siden av.

Ved gravlegging i navnet minnelund må kostnader til navneplate og andel av minnesmerke, beplantning og stell betales.

Gravplassforvaltningen har ansvar for felles beplantning og stell i minnelunden. Det er ikke anledning til å opparbeide eget plantefelt for grav i minnelund. Det kan legges ned blomster og tennes gravlys, så lenge dette er innenfor gjeldende regler om brannvern, på sted anvist av gravplassforvaltningen.

§ 12. BÅREROM

Bårerom disponeres av kirkelig fellestråd / kommunen og skal bare brukes til oppbevaring av døde i tida fram til gravferden. Ingen har adgang uten etter tillatelse. Liksyning kan bare finne sted etter samtykke fra den som sørger for gravferden og er de ansatte uvedkommende.

Merknad: "Kirkelig fellestråd" eller "kommunen" velges ut ifra hva som er aktuelt.

§ 13. NÆRINGSVIRKSOMHET

Næringsdrivende som ønsker å drive virksomhet på gravplassen skal innhente tillatelse fra gravplassforvaltningen. Tillatelsen kan tilbakekalles dersom vedkommende ikke retter seg etter de regler som gjelder.

Slik virksomhet kan bare omfatte montering, sikring og vedlikehold av gravminner og beplantning og stell av graver.

§ 14. ARBEID PÅ GRAVPLASSENE

Anleggs- og vedlikeholdsarbeid skal skje hverdager i arbeidstiden (kl. 07:00-17:00) og må ikke utføres på søndager, helligdager eller offentlige høytidsdager. Intet arbeid på gravplassen må være til sjenanse for seremonier eller rituelle handlinger på gravplass eller i bygning på gravplass. Næringsdrivende kan kun kjøre på gravplassen i den grad det er nødvendig for å utføre arbeidet. Slik kjøring skal skje ekstra hensynsfullt.

§ 15. DISPENSASJON FRA VEDTEKTENE

Gravplassforvaltningen kan i særlige tilfeller og innenfor rammen av gravferdslov og gjeldende forskrifter fravike §§ x, y, z og æ i vedtektene.

FØLGENDE BESTEMMELSER SKAL OGSÅ INNGÅ I VEDTEKTENE DER DETTE ER AKTUELT:

Stenging av hele eller deler av gravplassen etter gravferdsforskriften § 5.

Bestemmelser om fravik av dimensjonskrav for kistegrav etter forskriften § 13.

Særskilte bestemmelser for gravminnene ved anlegg og utvidelse av gravplass etter forskriften § 23.

Særskilte bestemmelser for sikring av gravminner ved anlegg, utvidelse og vesentlig endring av gravplass etter forskriften § 24.

Bevaring av områder eller enkeltgraver med gravminner og annet utstyr etter forskriften § 27.

FØLGENDE BESTEMMELSER BØR OGSÅ INNGÅ I VEDTEKTENE DER DETTE ER AKTUELT:

Henvisning til dispensasjoner gitt av Kulturdepartementet etter gravferdsforskriften § 39, for eksempel adgang til symbolsk flytting til navnet minnelund.

Avtale om bruk av tilrettelagte graver i en annen kommune.

Vurdere særskilte reguleringer knyttet til ustø gravminner der dette er et gjentakende problem i aktuell kommune, eksempelvis som følge av tele i bakken.

PÅ GRAVPLASSEN KAN DET SETTES OPP ORDENSREGLER. SÅ LENGE SLIKE REGLER ER AV LITE INNGRIPENDE KARAKTER, REGNES DE IKKE SOM FORSKRIFTER, OG DA ER DET IKKE NATURLIG Å TA SLIKE REGLER INN I GRAVPLASSVEDTEKTENE. HER ER ET UTKAST TIL ORDENSREGLER:

REGLER OM ORDEN, ADFERD OG SIKKERHET

Opphold, ferdsel, arbeid og andre handlinger skal skje minst mulig støyende og ikke virke støtende.

Gravminner kan velte. Det må derfor vises forsiktighet.

Mindre barn må være under tilsyn av voksne.

Merknad: Gravplassforvaltningen bør også vurdere om eldre barn kan ha adgang uten tilsyn av voksne der ustø gravminner er et gjentakende problem på gravplassen (eks. ifm. tele).

Hunder skal føres i kort bånd (maks. 2 meter).

Det skal vises hensyn ved gravferder.

Avfall skal kildesorteres og legges i avfallsbeholdere. Utstyr som vannkanner, spader og raker skal henges tilbake på plass.

Gravplassens porter skal holdes lukket.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

Oppnevning av ny medlem og varamedlem i Bergen kirkelige fellesråds gravplassutvalg

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
24/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Inghild Hareide Hansen

Arkiv: KA - 012.9

Arkivsaknr: 16/382

Saksbeh.: Inghild Hareide Hansen

Bakgrunn:

Fellesrådets medlemmer i Gravplassutvalget med varamedlemmer ble valgt i fellesrådets møte 16. desember 2016 og øvrige medlemmer fra tros- og livssynsamfunn som er virksomme i Bergen ble valgt i sak 08/17 den 15. februar 2017. I sak 62/18 12. desember 2018 ble Gravplassutvalget utvidet fra fem til seks medlemmer. Videre ble det vedtatt at det siste medlem med varamedlem som representerer tros- og livssynssamfunn som er virksomme i Bergen skal foreslås av Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn Bergen (STLB).

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn i Bergen har på sitt rådsmøte den 22. januar 2019 oppnevnt følgende representanter til gravplassutvalget:

Medlem: Linda Karen Eide (representant for Kvekersamfunnet i STL Bergen)

Varamedlem: Sivagnanasundaram Sathalingam (representant for Bergen Hindu Sabha i STL Bergen)

Kirkevergens forslag til vedtak:

Som ny medlem i Bergen kirkelige fellesråds gravplassutvalg oppnevnes:

Linda Karen Eide

Som ny varamedlem i Bergen kirkelige fellesråds gravplassutvalg oppnevnes:

Sivagnanasundaram Sathalingam

KIRKEVERGEN I BERGEN 11.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Inghild Hareide Hansen
gravplassjef

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

Referat og orienteringssaker

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
25/19	Bergen kirkelige fellesråd	24.04.2019

Saksansv : Siri Hoff Austgulen

Arkiv: Arkivsaknr: 19/86

Saksbeh.: Siri Hoff Austgulen

---

1. Protokoll fra møte i Arbeidsutvalget 09.04.19 - møte nr 02/19
2. Protokoll fra møte i Gravplassutvalget 25.03.19 - møte nr 01/19

Kirkevergens forslag til vedtak:

Sakene tas til orientering som de foreligger

KIRKEVERGEN I BERGEN 12.04.2019

Asbjørn Vilkenen
kirkeverge

Siri Hoff Austgulen
arkivar

Vedlegg:

Dok.dato   **Tittel**
12.04.2019   Referatsaker

Saksliste

Sak nr.	Sakstittel	
30/19	Godkjenning av innkalling og saksliste til møte	
31/19	Godkjenning av møtebok	
32/19	BKF - Godkjenning av årsregnskap 2018 med revisjonsberetning	
33/19	BKF - Tilsagnsbrev fra Bergen kommune - Budsjett 2019	
34/19	BKF - Økonomirapport pr 28.02.2019	
35/19	BKF - Budsjettsøknad til Bergen kommune 2020 og økonomiplan 2020 - 2023	
36/19	BKF - Årsrapport 2018	
37/19	BKF - Pionérprisen 2019	Ikke offentlig
38/19	BKF - operasjon givertjeneste - en orientering	
39/19	Bergen kirkelige fellesråd - høring om soknesammenslåing/samarbeid mellom soknene	
40/19	BKF - Endring av vedtekter for gravplassene i Bergen	
41/19	BKF - Gravplassmyndighetens belegningsplan 2018	
42/19	Fyllingsdalen gravplass - Kistefelt K00 - Ferdig bygget	
43/19	Eidsvåg sokn - avtale om overføring av grunnbokshjemmel for Eidsvåg kirke	
44/19	Landås sokn - avtale om overføring av grunnbokshjemmel for Landås kirke	
45/19	Løvestakksiden sokn - avtale om overføring av grunnbokshjemmel for Solheim gravplass	
46/19	Storetveit sokn - avtale om overføring av grunnbokshjemmel for Storetveit kirke og kirkegård	
47/19	Årstad sokn - avtale om overføring av grunnbokshjemmel for Møllendal gravplass	
48/19	Birkeland sokn - avtale om overføring av hjemmel til Øvsttun gravplass	
49/19	Referat og orienteringssaker	
50/19	Salhus sokn - avtale om overførsel av hjemmel for Salhus kirke, Salhus menighetshus og Salhus kirkegård	

30/19: Godkjenning av innkalling og saksliste til møte

Kirkevergens forslag til vedtak:

Innkalling godkjennes

Saksliste godkjennes med følgende endringer:

Sak 49/19 - Referat og orienteringssaker fikk 5 nye muntlige punkt - **3.** Strategikonferanse, **4.** Eierdialogmøte m/styret i Akasia, **5.** Nytt medlem og vara til Gravplassutvalget, **6.** Innsyn i dokument, politiet pålagt taushet, **7.** Antveit gravplass

1 ny sak ble meldt som fikk Sak 50/19 - Salhus sokn - avtale om overførsel av hjemmel for Salhus kirke, Salhus menighetshus og Salhus kirkegård

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 30/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg vedtar enstemmig kirkevergens forslag

31/19: Godkjenning av møtebok

Kirkevergens forslag til vedtak:

Møteboken godkjennes som den foreligger

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 31/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg vedtar enstemmig kirkevergens forslag

32/19: BKF - Godkjenning av årsregnskap 2018 med revisjonsberetning

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd godkjenner årsregnskap for 2018 med investeringsregnskap, driftsregnskap, noter og økonomisk årsberetning.

Bergen kirkelige fellesråd tar revisors beretning for 2018 til orientering.

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

Behandling:

Kirkevergen fremmet nytt forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellestråd godkjenner årsregnskap for 2018 med investeringsregnskap, driftsregnskap, noter og økonomisk årsberetning.

Bergen kirkelige fellestråd tar revisors beretning for 2018 til orientering.

Bergen kirkelige fellestråd tar kontrollutvalgets uttalelse om BKF sitt årsregnskap og økonomisk årsberetning for 2018 til orientering

AU- 32/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens nye forslag

33/19: BKF - Tilsagnsbrev fra Bergen kommune - Budsjett 2019

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellestråd aksepterer de mål og styringssignaler som er gitt fra Bergen kommune i tilsagnsbrevet for 2019, datert 26.03.2019.

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 33/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

34/19: BKF - Økonomirapport pr 28.02.2019

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellestråd tar økonomirapport pr 28.02.2019 til orientering.

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 34/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

35/19: BKF - Budsjettsøknad til Bergen kommune 2020 og økonomiplan 2020 - 2023

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd vedtar budsjettsøknad til Bergen kommune for 2020 og økonomiplan for 2020 - 2023.

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 35/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

36/19: BKF - Årsrapport 2018

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd vedtar kirkevergens forslag til årsrapport 2018

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 36/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

37/19: BKF - Pionérprisen 2019

Kirkevergens forslag til vedtak:

Pionérprisen 2019 tildeles

EID - seminaret i Slettebakken menighet

De tre øvrige tiltakene får hederlig omtale

Bibelleseplan med daglig andakt/inspirasjonsfilm på snap/instagram i Birkeland menighet

Ungdomsgruppen på søndagsskolen i Sædalen menighet

Hjartebanken, Arna kyrkjelyd

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 37/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

38/19: BKF - operasjon givertjeneste - en orientering

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd tar kirkevergens orientering til etterretning

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 38/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

39/19: Bergen kirkelige fellesråd - høring om soknesammenslåing/samarbeid mellom soknene

Kirkevergens forslag til vedtak:

Fellessrådet gir sin tilslutning til kirkevergens vurdering og forslaget om å arbeide videre med følgende:

- Prostiene som samhandlingsarena
- Frivillighet
- Synliggjøre hverdagsaktivitet
- Undersøkelse om hvorfor folk bruker kirken

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 39/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

40/19: BKF - Endring av vedtekter for gravplassene i Bergen

Kirkevergens forslag til vedtak:

Arbeidsutvalget i Bergen kirkelige felleråd slutter seg til endringsforslaget og sender saken til videre behandling i fellesrådet.

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 40/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

41/19: BKF - Gravplassmyndighetens belegningsplan 2018

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

Behandling:

AU- 41/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg tar informasjonen til orientering

42/19: Fyllingsdalen gravplass - Kistefelt K00 - Ferdig bygget

Kirkevergens forslag til vedtak:

1. Bergen kirkelige fellesråds arbeidsutvalg anser gravfeltet FY.K00 som ferdig bygget.
2. Arbeidsutvalgets vedtak legges ved søknad til Bjørgvin bispedømmeråd om godkjenning av Felt FY.K00 som ferdig bygget.

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 42/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg slutter seg enstemmig til kirkevergens forslag

43/19: Eidsvåg sokn - avtale om overføring av grunnbokshjemmel for Eidsvåg kirke

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd v/AU godkjenner avtalen for overføring av hjemmelen for Eidsvåg kirke slik den foreligger.

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 43/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg vedtar enstemmig kirkevergens forslag

44/19: Landås sokn - avtale om overføring av grunnbokshjemmel for Landås kirke

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd v/AU godkjenner avtalen for overføring av hjemmelen for Landås kirke slik den foreligger

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 44/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg vedtar enstemmig kirkevergens forslag

45/19: Løvstakksiden sokn - avtale om overføring av grunnbokshjemmel for Solheim gravplass

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd v/AU godkjenner avtalen for overføring av hjemmelen for Solheim gravplass slik den foreligger

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 45/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg vedtar enstemmig kirkevergens forslag

46/19: Storetveit sokn - avtale om overføring av grunnbokshjemmel for Storetveit kirke og kirkegård

Kirkevergens forslag til vedtak:

Under forutsetning av tilslutning fra menighetsrådet, godkjenner Bergen kirkelige fellesråd v/AU avtalen for overføring av hjemmelen for Storetveit kirke og kirkegård slik den foreligger.

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 46/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg vedtar enstemmig kirkevergens forslag

47/19: Årstad sokn - avtale om overføring av grunnbokshjemmel for Møllendal gravplass

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd v/AU godkjenner avtalen for overføring av hjemmelen for Møllendal gravplass slik den foreligger

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 47/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg vedtar enstemmig kirkevergens forslag

48/19: Birkeland sokn - avtale om overføring av hjemmel til Øvsttun gravplass

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd v/AU godkjenner avtalen for overføring av hjemmelen for Øvsttun gravplass slik den foreligger.

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 48/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg vedtar enstemmig kirkevergens forslag

49/19: Referat og orienteringssaker

1. Protokoll fra BKF møte 20.02.19 - møte nr 01/19
2. Protokoll fra møte i Gravplassutvalget 25.03.19 - møte nr 01/19
3. Strategikonferanse 9. mai (muntlig)
4. Eierdialogmøte m/styre i Akasia (muntlig)
5. Nytt medlem og var til Gravplassutvalget (muntlig)
6. Innsyn i dokument, politiet pålagt taushet (muntlig)
7. Antveit gravplass (muntlig)

Kirkevergens forslag til vedtak:

Sakene tas til orientering som de foreligger

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 49/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg vedtar enstemmig kirkevergens forslag

50/19: Salhus sokn - avtale om overførsel av hjemmel for Salhus kirke, Salhus menighetshus og Salhus kirkegård

Kirkevergens forslag til vedtak:

Bergen kirkelige fellesråd v/AU godkjenner avtalen for overføring av hjemmelen for Salhus kirke og kirkegård slik den foreligger

Arbeidsutvalg 09.04.2019:

AU- 50/19 Vedtak:

BKF arbeidsutvalg vedtar enstemmig kirkevergens forslag

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Protokoll - Bergen kirkelige fellesråds gravplassutvalg

Møte: 01/19

Møtedato: Mandag 25.03.2019

Kl: 16:00 – 18:00 i BKF's møterom.

Til stede:

Jarle Sørås, BKF

Jorid Laura Vingen Endal, BKF

Tanveer Ahmed, Bergen moské

Linda Karen Eide, STLB

Nils Gunnar Toppe, BKF

Inghild Hareide Hansen og Anne Bjordal Jønsson, BKF Gravplassforvaltningen

Meldt forfall:

Janeke Vatne, Human–Etisk Forbund

Ewa Bivand (1.vara), Den katolske kirke

Leder i utvalget, Jarle Sørås ledet møtet

Saker:

Sak: 01/19 Godkjenning av innkalling og saksliste

Gravplassutvalgets vedtak:

Innkalling godkjennes slik den foreligger.

Saksliste godkjennes slik den foreligger.

Sak: 02/19 Godkjenning av protokoll fra møtet 12.11.2019

Gravplassutvalgets vedtak:

Protokoll fra Gravplassutvalgets møte 12.11.2019 godkjennes slik den foreligger

Sak: 03/19 Presentasjon av Antveit gravplass

Antveit gravplass - Nyanlegg - Utvidelse av Åsane kirkegård - Godkjenning av gravplassplan

Gravplassutvalgets vedtak:

Gravplassutvalget sier seg enig i planene for Antveit gravplass - Nyanlegg - Utvidelse av Åsane kirkegård - Godkjenning av gravplassplan.

Gravplassutvalget ber om at Gravplassmyndigheten arrangerer informasjonsmøte i Åsane innen utgangen av april, for å orientere brukere og naboer om planene for gravplassen.

Sak: 04/19 Fyllingsdalen gravplass - Kistefelt K00 - Ferdig bygget

Gravplassutvalgets vedtak:

Gravplassutvalget i Bergen kirkelige fellesråd anser gravfeltet FY.K00 som ferdig bygget og sender saken til videre behandling.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellestråd

Sak: 05/19 Endring av vedtekter for gravplassene i Bergen

Gravplassutvalgets vedtak:

Gravplassutvalget i Bergen kirkelige fellestråd slutter seg til endringsforslaget og sender saken til videre behandling.

Sak: 06/19 Gravplassmyndighetens belegningsplan 2018

Gravplassutvalgets vedtak:

Belegningsplanen 2018 tas til orientering.

Sak: 07/19 Årsmelding 2019

Gravplassutvalgets vedtak:

Årsmeldingen tas til orientering

I tillegg orienterte administrasjonen om at eiendommen som er ervervet til fremtidig gravplassutvidelse på Mjeldheim i Arna er overtatt og at huset som står på den ene tomten leies ut frem til huset må rives for at arealet skal tas i bruk som gravplass. Gravplassmyndigheten har hatt sitt årlige møte ned begravelsesbyråene i Bergen.

Neste møte er mandag 13.05.19 og det er ønske om å legge inn en befaringsplan. Vi vil da se Loddefjord gravplass, Gravdalspollen gravplass og Nygård kirkegård og dersom det er tid også Tennebekk som skal reguleres til gravplass. Vi kjører fra Aasegården kl. 16.00 og regner med å være tilbake ca. 18.30.

Bergen, 01.04.19

Jarle Sørås, Gravplassutvalgets leder

Inghild Hareide Hansen, gravplassjef /sekretær for utvalget